

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1978

Fyrtiosjunde årgången

UR BERTEL HALLBERGS NOTARIEMINNEN

av
Einar Weiss

Posten som vårt Gilles förste ålderman eller — som den kallades före 1933 — ordförande har innehafts av sju bröder, alla framstående män, som gjort betydande insatser i den allmänna världen och hyst ett levande intresse för Gillet. Att betygsätta dem tillkommer ej mig, men det kanske må tillåtas att alldeles särskilt framhålla borgmästaren i Linköping Bertel Hallberg (ålderman 1942 - 1953) icke minst för det stora intresse han hyste för vår årsskrift. Till denna lämnade han årligen allt ifrån den första årgången intressanta och läsvärda bidrag, resultatet av hans djuplodande forskningar om Vänersborgs äldre historia. Årsskriften har härigenom blivit en värdefull källa för den, som vill berika sina kunskaper om det forna Vänersborg. I årsskriften 1957 finns en av gillebrodern länsassessorn Ragnar Falk upprättad bibliografi över vad Hallberg publicerat i årsskriften och även annorstädes i press och som separata skrifter.

Men Hallberg sysslade ej blott med det som fordom timat. Det har framkommit att han även tecknat ned sina minnen som nybliven notarie och från karriären inom rådhusrätten i Linköping. Då han började sin domstolsbana i Vänersborg vill denna uppsats ge gillebröderna några glimtar från notarietiden här.

Vid Gillets högtidsstämma 1953 tecknades Bertel Hallbergs minne av hans efterträdare som förste ålderman, landskamreraren Gunnar Hjorth i en utförlig runa, intagen i

Bertel Hallberg omkring 1910.

årsskriften 1954. De äldre gillebröderna ha tillgång till denna, men som flertalet av våra bröder inträtt i Gillet efter det året, torde det vara befogat att här lämna några data om Bertel Hallberg.

Han föddes i Vänersborg den 14 oktober 1886. Föräldrarna voro stadskassören Ferdinand Hallberg och Nicoline Danielsson. Fadern var en av Gillets stiftare och dess förste ordförande 1905-1920. Vid stadens läroverk avlade Bertel Hallberg mogenhetsexamen 1904 och han blev jur.kand. i Uppsala 1909. Den nyblivne juristen hade förmånen att kunna påbörja sin tingstjänstgöring i fädernestaden, där då två domarekanslier voro förlagda: Nordals, Sundals och Valbos samt Flundre, Väne och Bjärkes. Han började i Nordalsdomsagan hösten 1909 och övergick två år senare till den andra domsagan, där han stannade till utgången av 1911, då han flyttade till Vifolka, Valkebo och Gullbergs domsaga i Linköping och tjänstgjorde där till 1914 för att så bli aspirant i Göta hovrätt. Han blev ej länge där. Under notariatiden i Linköping hade Hallberg vikarierat på tjänster i stadens rådhusrätt och när en vakans i början av 1915 uppstod där, förordnades han till t.f. rådman. Från den 1 januari 1916 valdes han till stadssekreterare och ombudsman och därmed var han fast knuten till Linköping. 1918 blev han rådman och från 1938 till sin bortgång var han stadens borgmästare. Vid sidan av den civila domaretjänsten var han först auditör och sedan krigsdomare vid de i Linköping förlagda truppförbanden. Under hans tid som stadssekreterare hade intresset väckts för kommunala frågor och han var 1932-1948 ordförande i stadens byggnadsnämnd. Som sådan fick han deltaga i planläggningen av stadens omvandling från en idyllisk ämbetsmanna- och köpstad till en stor och modern industristad. Vid sidan härav var han ordförande i stadens skönhetsråd. Det var ej blott Vänersborgs historia, som fångade hans intresse, hans forskariver ägnades också åt det nya verksamhetsområdet. I Linköping blev han med tiden en kulturell centralfigur. Han beklädde ordförandeposterna i styrelserna för stadens museum, bibliotek, teater, konstförening och många andra institutioner. Han var en uppburen styrande mästare i S.H.T-logen i Linköping. I stadens juristklubb trivdes han och vid halvsekelskiftet höll han där två kåserande föredrag om sina domstolsminnen, det ena rörande domsagotiden och det andra om tiden som stadssekreterare och rådman i Linköping. Det är dessa minnen som redan antytts härövan. Manu-

skriptet överlämnade han till stiftsbiblioteket i Linköping med föreskrift att publicering ej finge ske förrän efter 1960.

Genom Bertel Hallbergs syster fröken Gunhild Hallbergs vänliga förmedling har gillet fått taga del av kåserierna och tanken väcktes att låta gillebröderna få lära känna den gamle åldermannen från en annan sida än som historiker. Han ger intressanta och roande glimtar från sin notarietid och de första åren av karriären i Linköping. Givetvis skulle det vara värdefullt att publicera båda föredragen i dess helhet, men manuskriptet är för omfattande. Dessutom torde gillebröderna vara mest intresserade för Hallbergs skildring av notarietiden i Vänersborg. Linköpingsminnena skildra personer och händelser, som måste vara främmande för vänersborgare i allmänhet, ehuru där hittas många guldorn, när han kommer in på så olika ämnen som den tidens kansliförhållanden och ej minst den språkvård, som domstolsjuristerna förr satte en ära i att odla. Författaren till denna inledning satt ting i Nordalsdomsagan 20 år efter Bertel Hallberg. På dessa 20 år hade en hel del ändrats men han har med återseendets glädje funnit att mycket då var ungefär detsamma som på Hallbergs tid.

Stiftsbiblioteket har lämnat sitt tillstånd till publiceringen och från juristklubbens ledning har uttalats tillfredsställelse över att åtminstone en del av Hallbergs minnen kommer i tryck. Efter texten lämnas några kompletterande data om de av Hallberg omnämnda personerna och dessutom några sakuppgifter för att fullständiga miljöskildringen.

Det må nämnas, att professorn i rättshistoria vid universitetet i Lund Gerhard Hafstöm i november 1967 i Malmö-Lunds juristklubb höll ett föredrag med titeln "Att sitta ting, ur tingssittningens historia och kända juristers tingsminnen", där Hafström tecknat den rättshistoriska bakgrunden till tingssittningen och därvid redogjort för några framstående juristers publicerade hågkomster rörande tingstjänstgöringen från slutet av 1700-talet till 1930-talet. Detta föredrag föreligger tyvärr ännu ej i tryck, men Hafström har välvilligt lämnat mig tillstånd att begagna detsamma.

Och så må vi njuta av Bertel Hallbergs berättarkonst:

"1909 i januari tenderade jag i mitt sista ämne efter examensperiodens slut. Jag kunde således väl lämna Uppsala redan i januari men blev officiellt juris kandidat först i mars. Jag var 22 år och hade haft uppskov

med exercisen, men skulle nu i tjänst någon gång i april. Och till dess kunde jag vila mig från mina lärda mödor på ett behagligt ställe hos anförvanter på den halländska landsbygden, tills jag ryckte in på Axvall vid Västgöta regemente och den bekante kaptenen Planting-Gyllenbågas kompani. Där trivdes jag sedan utmärkt hela sommaren och hade tid att på lediga stunder ivrigt deltaga i organiserandet och bedrivandet av det då aktuellt vordna folkbildningsarbetet under värnplikten. Jag höll flera ovederhäftiga föredrag om kommunallagstiftning, riksdag och statsråd, litteratur, konst, historia och geografi förutom lektioner i rättskrivning om kvällarna åt en ganska tacksam lärljungeskara. Vad föredragen beträffar hoppas jag innerligt att ingen åhörare förde några anteckningar över alla mina ungdomliga dumheter. Men de voro välmenta.

På hösten skulle jag börja i Nordals, Sundals och Valbo härads domsaga med kansli i Vänersborg. För att inför mitt blivande befäl på Axvall kunna kalla mig e.o. hovrättsnotarie hade jag redan tidigt på våren infunnit mig i Jönköping för inskrivning i den Kungl. Hovrätten, en högtidlig ceremoni. Jag vet inte hur det går till i våra dagar, men på den tiden var det frackklädsel tidigt på förmiddagen, företräde inför den samlade hovrätten och därefter enskild audiens för de tre adepterna hos presidenten Leijonmark, som tog emot oss en och en, men hade samma stereotypa frågor till var och en. Erforderliga förhandsunderrättelser hade jag fått av min gamle nations- och tentamenskamrat från Uppsala, Erik Stårck, vars nära umgänge jag begynt 1904 och fortfarande efter 45 år får njuta här i Linköping, där han nu avvaktar sin snara pensionering som landskamrerare i länet. Han hade då börjat sin notariatjänstgöring i Tveta, Vista och Mo-domsagan i Jönköping hos arrendatorn av domsagan Carl Åstrand, sedermera häradshövding i Linköpingsdomsagan. Ordinarie domare i Tvetadomsagan var alltså häradshövdingen Johan Adalrik Hellberg, som förevisades mig som en sevärdhet. Han var född 1822 och sedan åtskilliga år helt blind. Men han var utnämnd 1866, före det man infört sådana nymodigheter som avgångsskyldighet och pension, varom lagstiftades först 1874. Han satt där han satt, så länge han levde, och arrenderade ut domsagan till den högstbjudande tingshästen. Då han dog 1911, nära 90 år gammal, var han formellt fortfarande i tjänst.

På hösten 1909 började jag, således för 40 år sedan, som alldeles lön-

lös tredje notarie i södra Dals domsaga. Jag var inte alldeles främmande för domsagoförhållandena, ty båda somrarna 1907 och 1908 hade jag tjänstgjort i domsagan som oexaminerad auskultant.

Ordinarie häradshövding var f.d. revisionssekreteraren och lagberedningsledamoten Hugo von Sydow, men han var sedan juni 1909 tjänstledig såsom konsultativt statsråd och efter statsrådstidens slut som ordförande i flottningsslågstiftningskommittén. Med honom hade jag således mycket liten beröring. Domsagan förestods av notarien John Bladh, född 1869 och död som häradshövding i Blekinge. Förste notarie var Einar Hennings, sedermera svensk minister i Paris, och andre notarie var Gösta Ek, sedermera länsassessor i Kristianstads län.

Bladh var en originell och ganska fränstötande man utan personlig älskvärdhet. Men några svårare kontroverser med honom hade man ej. Han var mycket fordrande, men själv en arbetsmyra. Det gällde mycket för en gammal tingshäst att hålla domsagans utgifter nere och inkomsterna uppe, och han var noga åt båda hållen. Han var ogift som alla tingshästar och överhuvud taget alla jurister under 40 år på den tiden, och någon gästfrihet förekom aldrig heller på restaurang, dit man dock ibland kommenderades efter de teaterbesök, som man diktatoriskt befalldes att göra honom till sällskap. Han hade ingen vidare förmåga att tala till bönder på bönders vis. Han var humorfri och ganska häftig.

En gång kunde han inte få ur en gubbe vid tinget vad han hette. Det var omöjligt, gubben bara stammade och stammade, och Bladh blev het och slog i bordet och hotade att döma gubben för förargelseväckande beteende. Då kröp det äntligen fram. Gubben sa sitt namn JON BLAD i Berg. Han hade tyckt att det var bra försmädligt att heta alldeles desamma som häradshövdingen. Det kunde ju denne inte gärna tycka om. Och det gjorde han ej heller. Hela tingsmenigheten gapskrattade, då gubben äntligen sade att han hette Jon Blad, men häradshövdingen såg surmulen och förolämpad ut.

Vid ett ting, då jag förde protokollet i Melleruds tingshus, framträdde i ett mål om en häst en man, som lade sig i förhandlingarna med orden: Den hästen, som di processar om, är min, och ingen ann än jag har med hästen att göra. Bladh såg ogillande på intränglingen och lät honom upprepa sina ord, vilket han gjorde med många tillägg och förklaringar. Då han slutat såg Bladh skarpt på honom och ställde slutligen till honom med sin mest juridiska röst den ur rättegångsbalkens 18 kapitel

hämtade frågan: Gör ni ett med kändanden eller kändrar ni båda delomännens rätt? Gubben stod stum. Att "göra ett" visste han ju rakt inte vad det kunde vara, och en "deloman" hade han aldrig skådat. Bladh slog klubban i bordet och fordrade ett bestämt svar. Då tog notarien ordföranden sakta på armen och viskade med sin mest honungslena stämma: Fråga gubben, om han vill uppträda som biintervenient! Men då log verkligen Bladh och övergick till ett begripligare språk i sin fortsatta konversation med intervenienten.

Tingshuset i Mellerud.

Bladh var, som antytts, noga med sina inkomster. Vid ett ting framträdde en man och lämnade via notarien in ett kontrakt, som han sade sig vilja ha lagfaret. Det gällde ingen fastighet utan ett hästköp. Med upplysning om detta till häradshövdingen skulle notarien återlämna papperet till sökanden, då Bladh rev åt sig handlingen med orden: Alla ingivna handlingar skall behandlas. Besked vid tingets slut! Och den underliga lagfartshandlingen fick följa med hem till kansliet. Lagfartsprotokollet sattes upp och i en § behandlades hästen med beskedet — belagt

med lösen och stämpel — att då hästar icke vore föremål för lagfart, så avlogs ansökningen. Vi hade mycket roligt åt detta, d.v.s. vi notaries, men jag slutade att skratta, då mina äldre kamrater dömde mig att hos häradshövdingen fråga, naturligtvis så oskyldigt som möjligt, om hästen skulle föras i lagfartsboken och hur rubriken skulle skrivas i boken. Bladh svarade något besvärad: Det kan väl notarien begripa, att man inte för in hästar i lagfartsboken. Men nästa dag var hästparagrafen utstruken ur protokollet och köpekontraktet av häradshövdingen själv återställt till hästägaren. Det talades ej vidare om saken.

Mina notarietkamrater voro trevliga och sympatiska människor. Einar Hennings var en lysande begåvning, skarp i analysen och väl bevandrad i teorin. Som typisk stockholmsgrabb var han ganska främmande för förhållandena på landsbygden och i synnerhet på den undangömda landsbygd, där han tjänstgjorde, och överhuvud taget främmande för praktiska angelägenheter. Men han klarade allt på ett suveränt sätt, sedan han fått det rätta greppet på saken. Vid handläggningen av ett invecklat mål om avträdessyn på ett lantbruk, där det gällde att fastställa vad de olika åkerfälten burit för grödor, dekreterade han: Prata nu inte en massa obegripligheter, utan säg om där växte strån eller blommor. S t r å var för honom säd av olika slag, b l o m m o r var klövervallarna. Men då han fått genomfört dessa benämningar, klarade han ut saken överlägset. Han dokumenterade sig längre fram i livet som en förnämlig förhandlare i Sveriges uppgörelser om olika handelstraktater, där han redde upp värre saker än stråna och blommorna.

Bladh skulle snart få domsaga och kallades till tjänstgöring i justitierevisionen. Han fick i domsagan till efterträdare Ivar Tillander, född 1867 och död såsom häradshövding i Jämtland. Det blev annat liv för notarierna. Tillander var en glad och toujours man, som älskade mat och ej heller föraktade drycker. Han var gift men barnlös och öppnade ett gästfritt hus för sina notaries. Fet och präktig var han, full av humor och gemyt. Han tog inte så särskilt allvarligt på tjänsten, men var populär och kunde ha ett imponerande och respektingivande uppträdande. Då han ej hunnit med att till tinget skriva ett stort och besvärligt utslag så förkunnade han med mycken högtidlighet inför nämnden och tingsmenigheten: ”I målet mellan X, kärande, och Y, svarade, meddelar rätten utslag på sätt domboken närmare innehåller. Talan fullföljes etc.” Och utslaget skrev han sedan om ett par dagar hemma i lugn och ro utan nämnd och andra besvärligheter.

De tre häradena hade var sitt tingsställe, för Nordal i Mellerud, för Sundal i Östebyn nära Brålanda järnvägsstation på Bergslagsbanan och för Valbo i Tångelanda vid en järnvägsstation på den smalspåriga Le-långenbanan, norr om Uddevalla, som man på resan från Vänersborg måste passera för att komma till Tångelanda. I Mellerud fanns ett ganska nytt tingshus, men de båda andra voro strikt inrättade efter bestämmelserna i 1734 års lag och bestodo av "stufwa med twenne kamrar". I den ena kammaren bodde häradshövdingen och i den andra notarien på var sin sida om tingssalen, som rakt inte var någon "sal". Nämnden hade inte något rum, utan då notarien vaknade på morgonen, fann han sig omgiven av ätande och även drickande nämndemän, som allt efter som de anlönt till tingstället smugit sig in och gjort sig hemmastadda kring den sovande notarien. Någon annan konstbelysning fanns inte i tingssalen än en fotogenlampa med plåtskärm mitt i taket, en liten ynkelig fotogenlampa på dombordet och två osande stearinljus vid den protokollförande notariens plats. För övrigt låg salen i djupt halvdunkel, och fick man någon gång framemot kvällen tid att rikta blicken ut i salen, såg man bara en mängd vita diffusa ansikten utan kroppar. Luften i tingssalen var fruktansvärd under de sena aftontimmarna, och kylan kunde också bli ganska besvärlig.

1734 års tingsordning tillämpades med tre ting om året, vinter-, sommar- och höstting. De pågingo i regel två dagar, men i Sundal ofta tre dagar. Efter någon månad hölls ett tingsavslutningssammanträde, kallat slutting, då domarna eller som man då sade utslagen meddelades samt protokoll över lagfarter och inteckningar m.m. tillhandahöllos. Avslutningssammanträdena kallades därför också för "tingslösen" eller endast "lösen". Kvitton på stämplar och sådant var ju ett okänt begrepp och stämplarna behövde ej åsättas handlingarna då betalningen erlades. Då ett sådant förfaringssätt sedermera infördes, brukade en av mina senare chefer, häradshövding Strandmark, fästa stämplarna med knappnålar i betalarens närvaro för att sedan vid hemkomsten från tinget plocka bort stämplarna igen, tills de definitivt skulle påklistras.

Dalslandsdomsagan hade en ganska primitiv och processlysten befolkning, men det var hyggligt och renhårigt folk av ytterst sparsam natur. Jag fäste mig vid förnamnen. De voro antingen av en gammal nordisk natur eller också av bibliskt ursprung: Herlog och Halvar omväxlande med Gamaliel och Josef. Herrgårdar funnos knappast i domsa-

Tingsstället i Tängelanda.

gan, utan jorden var i ovanlig utsträckning uppdelad i smålotter. Detta medförde mycket arbete i domsagan. I Sundal hade man en extra ljuvlighet att syssla med vad lagfarter och inteckningar beträffar. Det var de s.k. Hästefjordens landvinningslotter. Man hade i ett par omgångar sänkt och nästan utplånat den ganska stora, men mycket grunda sjön Hästefjorden och de ur sjöbotten uppkomna jordområdena hade fördelats på alla, som haft del i sjön. Det hade inte endast den haft, vars ägor legat vid sjön, utan också många andra. Dessa landvinningslotter hade satts i mantal, redan från början uträknade i ohanterliga bråktal och genom arvskiften och försäljningar av bråkdelar blivna fullkomliga monstra från talsynpunkt. Det fanns hemmantal med 18 siffror i täljaren och 19 i nämnaren. Att kontrollera att delningen av ett sådant hemmantal på änka, tre barn och ett par olikformade kullar barnbarn blivit rätt gjord, kunde medföra en hel dags arbete. Och gamla fel vid äldre arvskiften och lagfarter upptäcktes då och då och medförde besvärliga rättelser.

Tingsstället Tångelanda låg ju inte så långt från norska gränsen och vi brukade ha lika mycket eller fler norska sedlar i tingskassan än svenska därifrån. Pengarna gällde ju alldeles lika på båda sidor gränsen och befolkningen hade rätt till viss handel med grannarna på andra sidan utan tull, för att ej tala om den livligt florerande olagliga handeln. En gång avslutade Gösta Ek och jag vår tingsresa till Tångelanda med att över en dag resa till Fredrikshald. Vi hade med oss en väska med alla pengarna vi fått in och en massa outlösta papper, som blivit över. Pass behövdes ju ej på den tiden. Det vart stor uppståndelse i tullen, då väskan öppnades — det hade vi ju aldrig tänkt på att det skulle ske — och den befanns vara alldeles stinn av sedlar och stämpelförsedda handlingar och protokoll. Det tog en god stund att ge nöjaktig förklaring. Väskan blev kvar i tullens kassaskåp, förseglad med vårt också medförda häradssegill, till dess vi åter passerade dagen därpå.

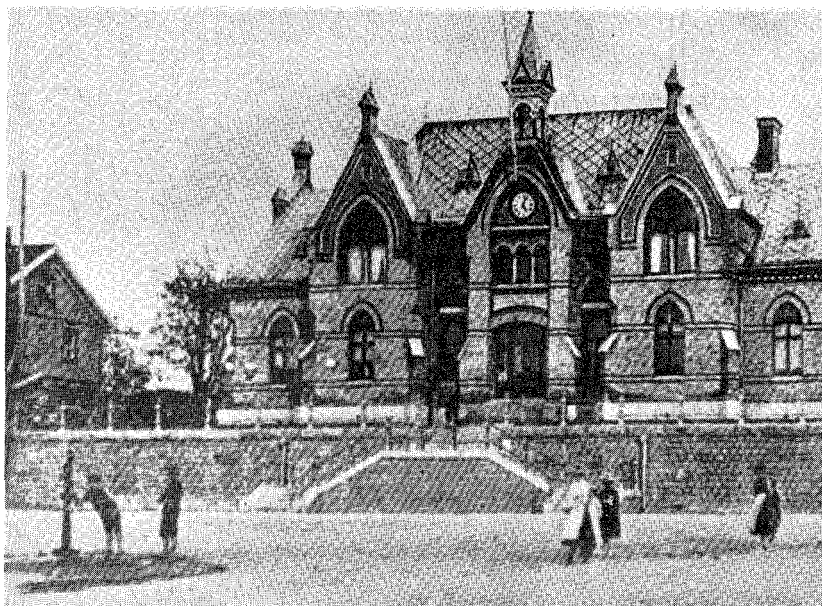
Gösta Ek och jag voro nästan jämnåriga, men han var några månader äldre i tjänsten än jag och då vi skulle bli tingsmyndiga samtidigt, så fick jag flytta mig till en annan domsaga. Det blev ej lång väg, ty efter ett repetitionsmöte på Axvall på hösten 1911 flyttade jag till Flundre, Väne och Bjärkedomsagan, vars häradshövding Carl Algot Strandmark hade sitt kansli i Vänersborg. Strandmark, född 1846, var en ståtlig karl med ett imponerande och självtillräckligt skick. Han bebodde en vackert belägen och rymlig villa, där hans vänliga och snälla fru Tekla rege-
rade över maken och fem ovanligt trevliga och glada flickor, som jag ju kände från barndomen. Familjen förde ett mycket gästfritt hus med många middagar och danstillställningar, där notarierna alltid voro gäster.

Strandmark var intresserad av sina inkomster från domsagan och såg noga till att löseninkomsterna höllos uppe och att ingen slapp för billigt undan. Han satte alltid själv upp de s.k. småprotokollen för att kunna ordentligt bevaka sin rätt. Det var inte alltid så trevligt för den unge notarien, som efter ett ting skulle skriva under alla onödiga uppskovsbeslut i lagfarts- och inteckningsärenden. *Quod non est in actis non est in mundo** var häradshövdingens rättesnöre. Det var papperen just sådana de legat på dombordet i tingshuset i Trollhättan, som skulle behandlas i

* Det som ej finns i handlingarna, finns överhuvudtaget ej (fritt översatt).

Vänersborg, intet annat, och anteckningar ur fastighetsböcker eller inhämtande av taxeringsuppgifter fick ej ske annat än efter uppskov till nästa tingssammanträde. I den domsagan var 1872 års tingsordning genomförd med ett tingsammanträde på två eller tre dagar varje månad.

Tingsstället var, som sagt, i Trollhättan, då en by på ett par tusen invånare, där ingen människa, allra minst en häradshövding, kunde vara bosatt. Dit reste man per tåg med byte i Öxnered. Det blev enligt den tidens resereglemente "transport av saker" sex gånger på en sådan resa, och de många små konkurssammanträdena voro mycket omtyckta, men vid tingen lågo vi ju över natten på tingshuset. Där skulle man också äta, ty fru Tekla skickade enligt gammal sed med notarierna en välförsedd korg med kalla kycklingar och många andra goda saker, även en butelj vin. Det skulle förtäras på tingshuset efter slutat sammanträde. Det var ju inte vidare roligt att leka häradshövding just på det viset, och vi gjorde det inte. Min förtjusande notarietkamrat, numera kanslisekretären Fredric Hawerman, överlämnade med ett välturnerat tal hela

Tingshuset i Trollhättan omkring 1910.

korgen — utom vinbuteljen förstås — till tingshusvaktmästaren med hjärtlig hälsning från fru Strandmark och ett strängt förbud att någonsin omnämna saken, som hon inte ville att hennes man skulle få veta. Och så begåvo vi oss i sällskap med några trevliga Göteborgsadvokater till hotellet, där vi superade med liv och lust — dock helt och hållet på egen eller snarare på våra kära föräldrars bekostnad, ty ännu hade man ingen avlöning. Man tröstade sig med att notarierna hos häradshövding Wold i Borås enligt sägnen fingo betala 50 kronor i månaden för att få arbeta åt honom.

Hos Strandmark höll jag mitt första ting i november — jag hade fyllt 25 år i oktober — med slutting i december, och i januari 1912 flyttade jag till Linköping till Vifolka, Valkebo och Gullbergs numera försvunna domsaga. Med häradshövdingen där, Hjalmar Bergh, hade jag redan under sommaren gjort upp om tjänstgöring. Han höll på med jordregistret och där fanns goda utsikter till många och långa förordnanden och först och främst till betalning, 60 kronor i månaden, utom de månader, då häradshövdingen hade ledigt för jordregisterarbete, då vikarien fick 150 kronor i månaden, ett svindlande belopp, som man knappt visste var man skulle göra av. Ty man bodde bra för 30 kronor i månaden och åt tre mål om dagen på ett förstklassigt ställe för 45 kronor, och punschen kostade 1:65 halvan, vilket dock ansågs ganska dyrt....”

Här kan det vara lämpligt att för vår del avbryta skildringen av Hallbergs notarietid. Ur det andra kåseriet vill jag endast citera ett par avsnitt. Det ena hänför sig till arbetsförhållandena på Vänersborgskanslierna: ”Skrivmaskiner hade man ju även på min tid i Vänersborg hört talas om. Det sades, att sådana skulle finnas på ett eller annat större kontor i Stockholm och Göteborg, men man förstod att det skulle dröja länge innan de skulle hinna till domsagokanslierna. Allt skrevs för hand med bläck och stålpena. På kanslierna i Vänersborg funnos inga anställda skrivare, utan de förrättade sitt arbete i sina bostäder ute i staden och fingo hämta sitt arbete eller fingo det till sig genom notarierna som gågossar. Man anlätade för renskrivning ofta fångar på fängelset. Priset var för dem som för andra 5 å 6 öre sidan”.

Jag nämnde inledningsvis Hallbergs reflektioner om språkvården. Han gör nog så riktiga påpekanden, men det skulle föra för långt att citera dem. Och en nutida läsare har måhända föga förståelse för den

omsorg, som förr lades ned på att skriva en riktig och vacker svenska. Blott ett litet exempel kanske kan roa gillebröderna. Hallberg skriver: "Under första världskriget visade det sig vara av värde för folkhushållningen att ha kunskap om det antal grisar, som vid olika tidpunkter på året kunde tillföras köttmarknaden. Det fick man reda på genom att Statistiska Centralbyrån begärde uppgifter på när suggorna betäcktes. Magistrater och landsfiskaler skulle infordra sådana enligt en tryckt blankett med överskrift: Uppgift å antalet av undertecknad innehavda, av galtar betäckta suggor. Då magistraten i Linköping skickade in de första uppgifterna, skrev borgmästaren Ramsay till Kungl. Statistiska Centralbyrån: "Bifogade uppgifter överlämnas härmed med vördsam upplysning att våra suggor i Linköping icke kunnat förmås att låta sig betäckas av andra än galtar". Nästa gång var blanketten ändrad!

Bertel Hallberg nämner i sitt kåseri många personer, chefer och kolleger, om vilka det måhända kan vara av intresse att veta mer än vad hans glimtar antyda. Jag tager dem i den ordning de förekomma härövan.

VILHELM PLANTING—GYLLENBÅGA var född på Remningstorp i Istrums s:n, Skaraborgs län, 12/2 1866. Han avlade mogenhetsexamen i Uppsala 1884 och officersexamen vid krigsskolan 1886. Vid Skaraborgs regemente blev han underlöjtnant samma år och avancerade 1899 till kapten. 1904 blev han chef för Vadsbo kompani och kvarstod som sådan tills han nådde majorsbeställning 1911. Han utnämndes till överstelöjtnant vid Bohusläns regemente 1915 och tog avsked ur armén 1921. Om honom kan antecknas att han tog initiativet till den 1915 avtäckta statyn över Karl X Gustaf på torget i Uddevalla. Planting—Gyllenbåga avled i Stockholm 23/7 1922.

CARL LEIJONMARK, född i Stockholm 30/1 1855, död där 21/1 1926, avlade mogenhetsexamen i Stockholm 1873 och blev i Uppsala först fil.kand. 1883 och sedan jur.utr.kand. 1887. Han hade hela sin karriär under Svea hovrätt, var justitieombudsman 1902-1906 och innehade presidentämbetet i Kungl. Maj:ts och Rikets Göta Hovrätt som det så klangfullt hette förr, åren 1906-1925.

ERIK STÅRCK var född i Ulricehamn 8/7 1885 och avled i Linköping 29/7 1951. Han avlade mogenhetsexamen i Skara 1904 och blev jur.kand. i Uppsala 1908. Efter tingstjänstgöring blev han 1911 e.o. landskontorist i Östergötlands län 1911 och vid denna länsstyrelse verkade han till sin pensionering, under åren 1930-1950 som landskamrere.

HUGO VON SYDOW föddes i Växjö 16/7 1861 och avled i Kungälv 8/8 1930. I min uppsats "Västerbygdens vattendomstol 1919-1969" i Gillets årsskrift 1970 finnes en utförlig skildring av denne utomordentligt framstående lagstiftare och domare och jag anser mig kunna nu hänvisa till vad jag där skrivit om honom.

JOHN BLADH, född i Madesjö, Kalmar län, 20/2 1869 och avliden i Lyckeby 5/3 1935, avlade mogenhetsexamen i Uppsala 1890 och hovrättsexamen där 1894. Efter tjänstgöring i domstolar under Göta hovrätt, bl.a. som t.f. borgmästare i Vänersborg sammanlagt 1 år 3 månader omkring sekelskiftet, samt som t.f. revisionssekreterare utnämndes han 1914 till häradshövding i Östra härads domsaga i Blekinge och innehade detta ämbete till sin död. Han var från 1915 krigsdomare vid kustflottan och andra militära enheter i Karlskrona.

EINAR HENNINGS föddes i Eskilstuna 2/12 1884. Han tog mogenhetsexamen i Stockholm 1903 och blev jur.kand. i Uppsala 1907. Efter tingstjänstgöringen började han ämbetsmannakarriären i finansdepartementet, där han blev statssekreterare 1920 men överflyttades redan samma år till samma befattning i handelsdepartementet. Han var svensk delegat i Nationernas förbund i Genève 1920-1928 och kom därmed in på den diplomatiska banan. Han var envoyé i Bern, Wien och Budapest 1923-1928, kabinettsekreterare i utrikesdepartementet 1928-1931, åter envoyé i Warszawa och Bukarest 1931-1934 samt i Paris 1934-1945. Han var svensk underhandlare vid handelstraktater med Sovjetunionen, Polen, Tjeckoslovakien och Siam. Hennings avled i Stockholm 10/12 1965.

GÖSTA EK var född i Karlskrona 14/4 1886 och avled i Kristianstad 7/12 1968. Han avlade mogenhetsexamen i födelsestaden 1904 och blev jur.kand. i Uppsala 1909. Under tingstjänstgöringen i Vänersborg blev han t.f. landskanslist i Älvsborgs län 1910 och gick sedan in vid landsstaten i Blekinge län, där han 1918 blev förste länsnotarie. Samtidigt var han v.auditör vid de militära förbanden i Karlskrona från 1915 till 1927, då han lämnade staden vid utnämningen till länsassessor i Kristianstads län, vilken befattning han innehade till pensioneringen 1951.

IVAR TILLANDER, född i Säve, Göteborgs och Bohus län, 11/5 1867, avlade mogenhetsexamen i Göteborg 1887 och hovrättsexamen i Lund 1891. Efter tjänstgöring i domsagor under Svea och Göta hovrätter och i sistnämnda hovrätt utnämndes han 1912 till häradshövding i Västra Hälsinglands domsaga i Ljusdal, där han avled redan 21/1 1915. Hallberg har uppgivit att han fick en domsaga i Jämtland men har missat sig på denna punkt.

CARL ALGOT STRANDMARK var född i Södra Ljunga, Kronobergs län, 7/12 1846 och avled i Vänersborg 9/2 1914. Efter mogenhetsexamen i Växjö 1867 bedrev han först matematiska och naturvetenskapliga studier vid Tekniska högskolan i Stockholm och universitetet i Lund men övergick där till juridiken och tog hovrättsexamen 1873. Efter tingstjänstgöring blev han v. häradshövding 1875 och tjänstgjorde därefter i Göta hovrätt tills han 1886 utnämndes till häradshövding i Flundre, Väne och Bjärke härads domsaga. Som bostad och för kansli-lokaler uppförde han i Vänersborg den ståtliga villan Vänhem inom en vidsträckt park mellan Edsvägen och Vassbotten omedelbart söder om lasarettet. Fastigheten kom med tiden i landstingets ägo och villan finns alltjämt kvar, ehuru kringbyggd, och inrymmer nu elevbostäder. Av de fem enligt Hallberg "ovanligt trevliga och glada flickorna" gifte sig Sig-run (1884-1969) med gillebrodern skofabrikören Gustaf Carlsson (1875-1931). Den yngsta Beth lever fortfarande, änka efter den kände konstnären Ewald Dahlskog.

FREDRIC HAWERMAN, född i Stockholm 17/1 1885 och död där 7/12 1967, tog mogenhetsexamen i hemstaden 1903 samt avlade i Uppsala jur.fil. examen 1904 och jur.kand. 1910. Efter tingstjänstgöringen

ingick han i de centrala verken i Stockholm och var 1920-1950 andre kanslisekreterare i kommunikationsdepartementet. Från 1932 till sin bortgång var han ledamot i överstyrelsen för Stockholm stads brandförsäkringskontor, landets äldsta försäkringsinrättning.

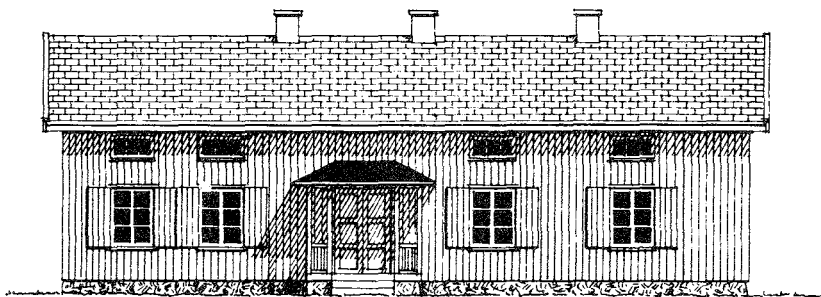
I inledningen har jag nämnt, att jag tjugu år efter Bertel Hallberg gjorde min tingstjänstgöring i Nordalsdomsagan. Det var åren 1928-1930, alltså för 50 år sedan. Före mig hade jag sedermera direktören för Sydsvenska kraftaktiebolaget Sune Wetterlundh och efter mig kom stadens mångårige rådman Bo Westhall, båda gillebröder sedan länge. Vi tre kallades i domsagan de tre W-na.

På Hallbergs tid hade domsagan sitt kansli i häradshövdingen von Sydows år 1908 uppförda villa vid Norra gatan 1, där det förblev tills von Sydow 1918 förordnats till vattenrättsdomare i den nyinrättade Västerbygdens vattendomstol, då denna övertog lokalerna och domsagan för ett tiotal år flyttade till sparbankshuset.

Domsagan hade, när Hallberg började sin tjänstgöring där, tre tingsställen: i Mellerud, Östebyn och Tångelanda. Genom Kungl. brev 22 december 1905 hade emellertid förordnats, att Nordals och Sundals härad skulle förenas till ett tingsslag med tingsställe i eller invid Mellerud. Tingshuset där var visserligen endast 50 år gammalt men otillräckligt och ur arkivsynpunkt olämpligt. Justitieombudsmannen hade vid besök i tingshusen funnit det oansvarigt att arkiven voro inrymda på vinden i de av trävirke uppförda byggnaderna. Ett nytt tingshus uppfördes i Mellerud 1909 och invigdes den 17 januari 1910. Hallberg bör ha varit med därom, ehuru han ej nämner detta. Det firades med ett gediget kallas för 45 personer enligt en ännu bevarad räkning. Musikföreningen Göta om 10 personer från Vänersborg svarade för det musikaliska inslaget. Tingshuset är fortfarande i bruk men äganderätten har efter domstolsväsendets förstatligande övertagits av Melleruds kommun. Statsverket betalar alltså hyra till kommunen för att nyttja tingssalen och andra erforderliga utrymmen för tingssammanträdena. Bilden av tingshuset å sid. är tagen omkring år 1915.

Av tingshuset i Östebyn, som tagits i bruk 1826, finnes ej någon bild bevarad. Det angives ha varit en gediget utförd envåningsbyggnad med stor tingssal i södra delen och gavelrum på vinden. I samlingsverket *Brålandaboken del 1* (Vänersborg 1975) har dess redaktör Bertil Johansson

i Brålanda i ett sakkunnigt skrivet kapitel Ting och Tingsställen medtagit en skiss av det gamla tingshuset, tecknad ur minnet av den kände kommunalmannen Emil Sandberg i Holm. Denne är född 1886 och var nämndeman i tingslaget 1928-1937. Han beklädde ytterligare ett domareuppdrag, åren 1931-1950 var han vattenrättsnämndeman för domsagan. På min anmodan har gillebrodern arkitekten Per Molnit med ledning av Sandbergs skiss gjort nedanstående ritning av Östebyns tingshus.

FASAD

Tingshuset revs 1921, men sedan 1966 är en minnessten rest i närheten av den plats där det legat. På själva byggnadsplatsen kunde stenen ej placeras, då där nu ligger en ladugård.

Tingshuset i Tångelanda uppfördes 1765. Hallberg påstår att det skulle ha varit uppfört enligt bestämmelserna i 1734 års lag (Byggningsbalken 26 kap. 4 §) med "stufwa och två kamrar". Antagligen har så ursprungligen varit fallet, men i slutet av 1890-talet utfördes utvidgning av tingshuset och uppfördes strax norr om detta en särskild tegelbyggnad för tingslagets arkiv. Nämndemännen fingo då ett rum på vinden. Arbetena anges ha varit färdiga 1900. Hallberg måste ha missmint sig vid skildringen av Tångelanda. Senare, särskilt under lagmannen Curt Melanders ämbets-tid, upprustades det traditionsrika gamla huset väsentligt, så att det vid det ståtligt firade 200-årsjubileet den 11 september 1965, då jag hade glädjen att få delta, var i ett för sitt ändamål värdigt

skick utan att den ålderdomliga prägel­n förstörts. Bilden å sid.11 är tagen samma år av museiassistenten Wilhelm Ångermark vid Vänersborgs museum och visar i väsentliga drag tingshuset efter 1900 års ombyggnad. Nu är tingsstället indraget, vilket skett i samband med att Vänersborgs tingsrätt, bildad genom sammanslagning av Nordalsdomsagan, rådhusrätten i Vänersborg och Västerbygdens vattendomstol, fått lokaler tillsammans med länsstyrelsen i det nya landsstatshuset vid stadens fisktorg och den gamla hamnkanalen. Den 7 juni 1977 hölls det sista tingen i Tångelanda och därmed bröts, alldeles onödigt men helt i tidens anda, en mer än 200-årig tradition. För Gillet kan det måhända vara av intresse att erfa­ra, att då de tre W:na efter 50 år åter möttes på en tingsförhandling i det gamla tingshuset. Dettas öde är nu avgjort, det har övergått i enskild ägo. Ursprungligen låg det i Högsäters socken, men efter den stora kommunsammanslagningen, då hela Valbo härad blev Färgelanda kommun, alltså med tyngdpunkten förlagd till kommunens södra del, har man från storkommunens sida visat föga intresse för att svara för den minnesrika byggnadens bevarande. Ett erbjudande från de tingshusbyggnadsskyldige om kostnadsfritt övertagande av fastigheten behandlades icke med tillräcklig skyndsamhet, så att när kommunens beslut äntligen kom, hade redan 1970 års beslut om domstolsväsendets förstatligande trätt i kraft och tingslagets tillgångar konfiskerats. Förvaltningen lades då under byggnadsstyrelsen, som vid årsskiftet 1977-1978 erbjöd kommunen att för 25.000 kronor förvärva fastigheten. Kommunen avböjde märkligt nog detta, vilket illa rimmade mot vad dess representant vid tingsavslutningen yttrade om att tingshuset skulle finnas med i kommunens kulturpolitiska utredning. Och därefter beslöt byggnadsstyrelsen att fastigheten skulle utbjudas till försäljning, utan att ange att förslag förelåg att huset skulle förklaras som byggnadsminnesmärke. Detta misstag blev i tid tillrättat genom skyndsamt ingripande från Mellander och de antikvariska myndigheterna på lokalplanet. Försäljningen har skett under förutsättning att byggnaden blir förklarad såsom byggnadsminnesmärke och köparen är skyldig att respektera detta. Inventarierna i tingssalen äro deponerade i museet i Vänersborg. Önskvärt vore, att de ej bara magasineras där utan att en interiör kunde ordnas med skranket, domarsätet, domarbordet och nämndemansstolarna. Flera av inventarierna ha antikvärde eller äro eljest unika, vilket också är känt, ty enligt en notis i Elfsborgs Läns An-

nonsblad den 4 april 1978 hade ett inbrott skett i tingshuset, då bl.a. antikviteter stulits.

Uppgifterna om tingshuset i Tångelanda ha hämtats ur den minneskrift, som till jubileet författades av landsantikvarien S.A. Hallbäck *Historik över Valbo härads tingsplatser* (Vänersborg 1965). För tingshusen i Östebyn och Mellerud har använts, förutom Brålandaboken, länsantikvarien Erik Wegraeus skrift *Ting och tingsställen i Nordals och Sundals härader*. (Uddevalla 1970).

På Hallbergs tid gingo resorna till Tångelanda med järnväg över Uddevalla. Så skedde ej ofta på min tid. Det var ytterst sällan som tingen pågingo mer än en dag och man reste dit i bil. Vi kördes alltid av den nu 91-årige chauffören Bruno Hermansson. Han väntade där tåligt hela dagen, det kunde hända att förhandlingarna utsträcktes över midnatt.

Både Hallbäck och Wegraeus ha förteckningar från 1900-talets början över nämndemännen i domsagan. Jag har gått genom dessa för att se om några tjänstgjort på Hallbergs och min tid. Endast en har jag funnit: Ferdinand Svensson i Ryrane (1868-1933). Han blev nämndeman för Rännelanda socken i Valbo 1896, häradsdomare 1914 och kvarstod till sin död och tillhörde alltså nämnden i 37 år, ett verkligt rekord, en förbindelselänk med 1800-talet. Liten var han till växten men dock imponerande genom sitt klara intellekt och sin stora kännedom om häradet. Han berättade mycket om hur det varit i Valbo förr, om befolkningens fattigdom, om de låga priserna på spannmål och kreatur, om emigrationen, som varit särskilt stor från Valbo. Han blev en av de ivrigaste kämparna i bondeförbundet, när partiet bildades. Vi notarier kallade honom för Pysket. Han brukade å nämndens vägnar avtacka avgående domare och notarier och därvid oftast betona att de väl förstått befolkningens i Valbo pyske. Och det berömmet voro vi glada och tacksamma för. På Hallbergs tid hade Nordalsnämnden en verkligt kvalificerad nämndeman i godsägaren Axel von Sneidern å Berg, en framstående jordbrukare, jur.kand. och civilingenjör. Han lämnade nämnden, när han 1912 valdes till riksdagsman. Åren 1922-1941 var han landshövding i länet.

Hallberg nämner i början av det första kåseriet om sin högtidliga inskrivning i Göta hovrätt. På min tid upprätthölls ännu den traditionen. Jag tog min jur.kand. i Lund och som de flesta lundensare skrev jag några dagar efter examen in mig i Hovrätten över Skåne och Blekinge. I

frack reste jag in till Malmö. Uppvaktningen inför hovrätten in pleno var då avskaffad, men man uppsökte hovrättsekreteraren och skrev hos honom in sitt namn och erforderliga personalia i hovrättens matrikel och därefter fick man företräde för presidenten Bernt Hasselrot. När jag 1929 skulle få förordnande som andre notarie i Nordalsdomsagan, försökte jag att bliva inskriven i Göta hovrätt per korrespondens. Men det gick ingalunda, jag fick en allvarlig skrivelse från hovrättsekreteraren att hovrätten förväntade personlig inställelse. Och så fick jag resa till Jönköping, skruda mig i frack och uppvakta presidenten Anselm Berglöf, en procedur som var undanstökad på mindre än 10 minuter.

Hallberg talar en del om häradshövdingarnas och notariernas ekonomiska förhållanden, bl.a. om de äldsta häradshövdingarnas rätt att sitta till döddagar. Skyldighet att gå i pension infördes den 1 juli 1874, de dessförinnan utnämnda fingo behålla sina ämbeten till livets slut. När de blivit för gamla för arbetet, utarrenderade de sin domsaga till den tingshäst, som utfäste sig att betala bäst. Ännu under min studietid fanns en av dessa livstidshäradsövdingar kvar, Albert Lilienberg i Medelsta härads domsaga i Blekinge. Han var född den 12 juni 1833, fick fullmakt på häradshövdingeämbetet den 8 maj 1874 och innehade detta i 47 år till sin död den 30 juli 1921. Utarrenderingen var deras sätt att pensionera sig. Det må erinras om att de väsentligaste inkomsterna av tjänsten voro sportler: lösen för handlingar och protokoll och stämpelprovision. Hallberg antyder ett par exempel på lösenhunger, det gällde att söka få så många paragrafer och förelägganden som möjligt. Avlöningen till skrivpersonalen var domarens ensak, liksom anskaffandet av kansliinventarierna. På Nordalsdomsagans kansli fanns på min tid en skrivmaskin av ganska ålderdomligt märke, och den överläts från den ene tingshästen till den andre. Men det fanns inget skrivmaskinsbord, utan maskinen stod på ett vanligt bord, ej heller någon skrivmaskinsstol. För att skriversonan skulle få ordinär arbetshöjd, hade ett par tjocka domböcker lagts på en vanlig pinnstol! Eftersom vattendomstolarna på von Sydows tid voro på extra stat, var han formellt innehavare av häradshövdingeämbetet och tjänstledig från detta med tingshästar som vikarier. De som tjänstgjorde på min tid voro, det måste jag erkänna, ej särskilt lösenhungliga.

Enligt Hallberg utfördes allt skrivarbete på domsagans kansli för hand och han lämnar den intressanta uppgiften, att renskrivning bruka-

de utlämnas till fångar på fängelset. En renskriverska var Gustava Andersson, dotter till den engelske björnjägaren Llewellyn Lloyd och syster till den namnkunnige Afrikaforskaren och upptäcktsresanden Charles Anderson. Hon hade en utomordentligt vacker handstil.

Hallberg framhåller flera gånger, att notarierna saknade lön och antyder att det förekom att någon häradshövding tog betalt för att den unge juristen skulle få sina tingsmeriter. Ibland voro de inackorderade i maten hos häradshövdingarna och då kunde de få betala ganska mycket. Man får antaga att bordet var gott. Det var i sådana domsagor, där kanslierna inrymdes i tingshus på landsbygden. En förmån, som ej notarierna i Nordalsdomsagan fingo del av, var fri bostad på tingshuset, eftersom det ej fanns något sådant i Vänersborg. Arbetsförhållandena inom domsagorna blevo ej lagligen reglerade förrän genom 1918 års domsagostadga. Då infördes begreppet förste notarie. Denne fick sina tjänsteåligganden bestämda och han fick lön, som i de större domsagorna var 2.200 kronor om året, varav 1.000 kronor utgick av statsmedel och återstoden bestreds av häradshövdingen. En ny domsagostadga kom redan efter två år, då förste notariens lön höjdes till 2.400 kronor, att helt utgå av statsmedel. Andre notarien fick nu en årslön på 1.800 kronor, varav häradshövdingen skulle bidraga med 800 kronor. Det sades, att några häradshövdingar fordrade att notarierna skulle återbetala till dem deras andelar av notarielönerna. I allmänhet fanns i varje domsaga en tredje notarie, men han var fortfarande lönlös. Hans enda inkomst var förundersökningar i brottmål, när fråga kunde uppkomma om villkorlig dom. På min tid var laglydnaden i Nordalsdomsagan stor och jag hade blott et fåtal förundersökningar. Arvodet brukade vara ca 50 kronor. Som ett kuriosum kan jag nämna att jag gjorde mig ett par hundralappar genom att skriva tingsreferat i Elfsborgs Läns Annonsblad å 5 öre raden. Man var sparsam på den tiden i Sveriges största varannandags-tidning. När jag efter 16 månader som tredje notarie från och med maj 1929 fick andrenotarielön, var denna 199 kronor i månaden. Som förste notarie uppbär jag 264 kronor. Det räckte till livets nödtorft, om man lägger tonvikten på nöd. Lika flott som Hallberg gjort 20 år tidigare kunde man ej leva. Men det var ett framsteg att en yrkesgrupp äntligen fått lön för sitt arbete. Redan 1633 hade denna fråga väckts, det tog 285 år innan den löstes.

Häradshövdingarnas skyldighet att ge skrivpersonalen någorlunda

skälig ersättning fastställdes genom en kungörelse 1927, då också bestämmelser om en ringa pension infördes. Men arbetstiden var länge oreglerad för såväl dem som notarierna. Dessa arbetade ofta långt ut på nätterna, särskilt strax före tingen. Det var en lika gammal tradition som lönlösheten. Hafström nämner många exempel därpå. Och det var nödvändigt med tanke på anhopningen av inskrivningsärenden vid tingen. Men man fick lära sig arbeta, och arbetet gav gemenskap och vänskap, som varat genom livet. Många av kamraterna äro nu borta, men några finnas kvar, det framgår av vad jag tidigare skrivit, och ännu kunna vi träffas och erinra oss v å r a notarieminnen.

Bertel Hallberg slutar sitt andra kåseri med att citera några rader ur Gunnar Mascoll Silfverstolpes kantat vid Uppsala universitets 450-årsjubileum, och de må också avsluta denna uppsats:

”Det förflutna följer med oss, och mot dagarna som randas bära vi de gångna seklen och vår egen korta tid. Var vi vandra, var vi verka, skola våra lungor andas döda viljors heta strävan, döda hjärtans tappra strid”.

Einar Weiss, född i Karlshamn 1901, student i Stockholm, jur.kand. i Lund, blev vänersborgare i jan. 1928 som notarie i Nordalsdomsagan samt från 1/3 1931 till 31/3 1967 knuten till Västerbygdens vattendomstol. Har innehaft kommunala uppdrag på socialvårdens område 1946-1972.

Minnesbilder från Vänersborg på 1880-talet

av
Nils Pårud

För en gammal antikvariatkund är det alltid lika spännande att få en katalog i handen och under den topografiska avdelningen leta efter tryck som på något sätt har anknytning till Vänersborg.

För något år sedan fann jag i en katalog uppgiften att boken Johan Vising's "Minnesbilder", tryckt i Stockholm 1938 på Albert Bonniers Förlag, hade ett kapitel om Vänersborg. Nyfiken i allmänhet och på kapitlet om Vänersborg i synnerhet beställdes boken vilket resulterade i att jag hade den i min hand några dagar senare. ¹⁾

*Johan Vising,
sannolikt omkring 1890-1900*

Johan Vising visade sig vara en trevlig bekantskap. Hans "Minnesbilder" skildrar med en ibland torr humor och viss anspråkslöshet, som dock förenas med känsla för den egna begåvningens möjligheter till karriär, en akademikers läro- och vandringsår från barndomen över till gymnasietiden i Härnösand, akademiska studier med disputation i Uppsala, via lektorat i Vänersborg, nytt lektorat i Lund, till professur i Göteborg och rektorat vid högskolan där.

I anslutning till den uppsats om "Vänersborgs läroverk i slutet av 1860-talet" som Erik T:son Uggla presenterade i gilletts årsskrift 1977 ²⁾ kan det vara av intresse att se vad en ung lektor har att säga om Vänersborg och dess läroverk något tiotal år senare.

Först en presentation av författaren till dessa "Minnesbilder". Johan Vising — eller med de fullständiga förnamnen Per Johan — var ångermanlänning, född 1855 på Holms säteri vid Ångermanälven i Överlänns socken, Västernorrlands län. Föräldrarna var bruksförvaltaren Carl Jacob Wising, född 1814, död 1877, gift med Hedvig (Hedda) Elisabeth Charlotta Hallström, född 1823, död 1892.

På fädernet härstammade Johan Vising ursprungligen från Uppland. Hans far och farfar var förvaltare vid bruk i Ådalen, dit denna gren av släkten Wising flyttat i början av 1800-talet.

Mödernesläkten hade också sina rötter där. I släkttavlan märks först brukspatronen Jacob Claesson, herre till Graninge under första hälften av 1700-talet. Sedan följer en lång rad ägare till bruk och jordegendomar i Ådalen, bl.a. författarens mormors föräldrar Carl Fredrik Nordenfalk och hans hustru Hedvig Sophia, född Hjärne, ägare till Holms säteri, där som tidigare nämnts Johan Vising föddes.

Om tillnamnets stavning bör slutligen sägas, att Johan Vising, påverkad av en äldre, något rabulistisk kamrat, under 1870-talet övergick till stavning med enkelt V, och behöll denna livet ut. Han kom sedermera att ångra denna stavningsändring, men säger han, "...ångern kom för sent, skrivningen med V hade redan ingått i den vetenskapliga litteraturen, och då ansåg jag en tillbakaändring olämplig och för övrigt oviktig. Jag lärde mig emellertid att vara försiktig vid anammandet av något nytt; det nya ses ej genast från tillräckligt många synpunkter." ³⁾

Efter studentexamen i Härnösand 1874 flyttade Johan Vising till Uppsala för fortsatta studier vid universitetet. Han avverkade snabbt filosofie kandidat- och licentiatexamen, den senare 1880 i ämnena latin,

grekiska och romanska språk. Det blev inom det sistnämnda ämnet som Johan Vising disputerade för doktorsgraden i maj månad 1882 på en avhandling om den anglo-normandiska dialekten. Han hade dessförinnan tillbringat ett halvt år i Paris, med studier för den berömde romanisten Gaston Paris.

På avhandling och försvar erhöll Johan Vising betyget Med beröm godkänd. Med detta betyg gavs möjlighet till docentur, och Johan Vising blev också docent i franska och tjänstgjorde sedan fyra terminer, dvs. läsåren 1882-83 och 1883-84, vid Uppsala universitet fram till dess han flyttade till Vänersborg hösten 1884, utnämnd till lektor i franska och engelska.

Under tiden i Uppsala undervisade han dessutom vid högre elementarläroverket för flickor som lärare i franska och tyska. Denna pedagogiska verksamhet var uppenbarligen inte enbart föranledd av ett behov att skaffa sig lärarerfarenhet — utan även av rent ekonomiska skäl; det framskymtar till och från i skildringen något om de knappa ekonomiska villkor under vilka han lever.

Sommaren 1883 och 1884 tillbringar sålunda Johan Vising på Särö, inte som välsituerad badgäst, utan som lärare för en göteborgsfamiljs två söner, därmed förenande nytta med nöje. ⁴⁾

Det är en ensamstående bildad herre, som lämnar Uppsala — som det heter i den gamla studentvisan —

”till vardagslivets tråk och tvång”

för att där utföra det som bäst lämpar sig för den som kommer från den filosofiska fakulteten, nämligen

”Den ene vetenskap och vett
in i scholares mängder”

Hur Johan Vising upplever sin roll som lärare är det enklast att låta honom själv berätta om efter denna inledande presentation.

Sedan följer en kommentar till Johan Visings upplevelser i Vänersborg, med en snabbteckning av staden vid tiden för den unge lektorns tjänstgöring där och biografier över de personer, som blir hans umgängesvännar i staden.

Lektorat i Vänersborg ⁵⁾

Emellertid måste ju docenturen i Uppsala och privatläraryrket där betraktas såsom något temporärt och såsom en etapp på min lärarbana. Visserligen var jag så intagen av det akademiska livet i Uppsala, att jag ej föreställde mig någon annan livsform såsom dräglig. Men kravet på en säkrad ekonomisk ställning kunde ej tillbakavisas. Jag beslöt mig alltså att söka lektorat. På den tiden måste man resa till domkapitelsstäderna och avlägga lärarprov. Min första resa i sådant syfte gällde ett lektorat i Örebro med prov inför domkapitlet i Strängnäs. Jag reste sålunda en kall vinterdag till Strängnäs, där jag fick inkvartering i ett vindsrum hos en smed, ty det lilla hotell, som funnits, hade nyligen brunnit. Proven blevo icke lysande, och för övrigt hade jag till medsökande den dåförtiden berömde pedagogen A.E. Widholm, som naturligtvis fick platsen. Han var beryktad som en mycket bråkig herre, och biskopsfamiljen Strömberg, som visade mig en älskvärd gästfrihet, stack icke under stol med att den hellre skulle ha setts som segrare i kon-

Läroverket vid 1900-talets början.

kurrensen den fridsamme docenten från Uppsala. Mitt nästa prov var i Skara för ett lektorat i Vänersborg. Mina vänner i Västgöta nation i Uppsala hade sagt mig, att flertalet av domkapitulares i Skara utgjordes av gamla döva gubbar, så att den provkandidat, som skrek mest, hade största utsikterna att avgå med segern. Jag tog upplysningen ad notam och fick platsen. Jag hade för övrigt den gången ingen farlig medsökande.

Hösten 1884 flyttade jag således till Vänersborg. Mitt första intryck av staden var ej gynnsamt och färgades av smärta i skilsmässan från Uppsala. Men det intryck, jag gjorde på mina blivande elever, var, efter vad de sedermera sagt mig, ganska fördelaktigt. De hade fått nys om när jag skulle anlända till staden och stodo bakom husknutar och tittade nyfiket. De fingo se en spänstig ung man i en snobbig grönmelerad sommarkostym, raka motsatsen till de gamla småstadsklädda lärartyper, vid vilka de voro vana. Från mitt första sammanträffande med mina lärljungar blevo vi emellertid goda vänner, och på det hela har jag från min lärarverksamhet i Vänersborg de angenämaste minnen. Tjänstgöringen var lindrig, klasserna små och tjänstgöringstimmarna relativt få.

Jag hade alltså tid till annat arbete, och jag använde denna tid huvudsakligen till översättning till franska av naturvetenskapliga arbeten, som publicerades av Svenska vetenskapsakademien. Detta icke blott inbragte mig en god biförtjänst utan även ett särdeles gott intyg av den berömde meteorologen professor Mascart om översättningarnas kvalitet, vilket kom mig bra till pass då jag sedan sökte lektorat i Lund.

Jag mottogs av vänersborgarna med den älskvärdaste gästfrihet, i främsta rummet av mina landsmän stadsläkaren Karl Bylund (nämnd ovan sid. 77) och lasaretsläkaren Leonard Grundberg, de ledande männen i staden. Men även den berömde landshövding Erik Josias Sparre tog mycket vänligt emot mig. När jag första gången sammanträffade med honom, frågade han: "Är lektorn son till min gamle vän och skolkamrat Carl Jacob Wising?" Då jag bejakade detta, sade han: "Så skall lektorn vara mig särskilt välkommen", och han och hans familj visade mig den största vänlighet och välvilja. Sparre var ju en mycket duktig landshövding, som ryckte upp sitt län med kanske stundom hårda tag, och man knotade ibland mot hans sätt att pressa ut pengar, på samma gång man skämtade om hans stora ovillighet att giva ut sina egna. Hans stora bjudningar voro beryktade för knapphet i mat och dryck. En

gång, då han vid en supé uppmanade landstingsmannen Pettersson från Åmål att ta för sig, svarade denne: "Här finns ju ingenting annat än skinn och ben". — "Ändå något, sa den som fick se Åmål", genmålde landshövdingen. Men landshövdingen hade också mera intima bjudningar, där intet sparades för välfägnad och trevnad.

Emellertid var ju icke Vänersborg rätta platsen för vetenskapliga studier, men väl för en rofull begravning i borgerlig stillhet. Jag ansåg mig ännu ej mogen därför och beslöt att söka lektorat i Lund. Ett sådant hade blivit ledigt där efter Fredrik Wulff, som gift sig till stora norrlands-pengar (Vivsta varv) och gärna försakade den lilla lektorslönen. Jag fick således åter bege mig ut på provresa. Den lyckades bra, och jag erhöll det sökta lektoratet, ehuru jag hade till medsökande ett stiftets barn, adjunkt J.H.R. Lenander, som förestod lektorstjänsten och ansåg sig säker om den. Men han var ingalunda populär i Lund, där man bland annat ansåg hans doktorsavhandling vara mer eller mindre plagiat. Icke heller var han omtyckt av sina lärjungar, och med tiden — han blev min efterträdare som lektor — förlorade han allt intresse för sin lärarverksamhet.

Min korta vänersborgsepisod var härmed slut. Jag bevarar den i angenämt minne, ty det första ogynnsamma intrycket hade hastigt förbytts i dess motsats. Utom Bylunds och Grundbergs hade jag förvärvat många älskvärda vänner, huvudsakligen inom lärarkåren, men även utom densamma, och mitt minne dröjer särskilt vid den glade och kvicke länsnotarien Ernst Ahl, sedermera landskamrerare i Växjö (död 1936). Mina lärjungar bevarar jag också i angenäm hågkomst, och att de ej glömt mig, visas av att de inbjudit mig till sina 40- och 50- och 60-års studentjubileer. När jag senare i livet sammanträffat med någon av dem, ha vi mötts som goda vänner, och det har särskilt varit en glädje för mig att få till intim umgängesvän i Göteborg en av de piggare vänersborgspojkarna, Robert Stiberg, sedan denne som assurancesdirektör blivit med familj bofast i Göteborg ungefär samtidigt med mig. Vänersborgs storartade omgivningar, Trollhättan, Halleberg och Hunneberg, förhöjde också för en naturälskare behaget att bo i staden.

Livet där förflöt lugnt och jämnt; det är blott en enda liten upplevelse som sticker upp ur enformigheten. Jag hade läst i tidningarna, att Kristina Nilsson, åtföljd av Teodor Björkstén (se ovan sid. 58), skulle ge en konsert i Göteborg på stora teatern hösten 1885. Jag skaffade mig en

biljett, men jag kunde för mina tio kronor blott få en plats på scenen, ty salongen var utsåld. Dagen före konsertdagen skulle Kristina och Björksten passera Öxnered, där tåget gjorde ett uppehåll på tjugo minuter. Jag begav mig dit, träffade Björksten och bad honom presentera mig för "tant Kristina". Han presenterade mig som sin vän, och Kristina hälsade älskvärt på mig och sade: "Den som är vän till Teodor, är också min vän". Hon imponerade fullständigt på mig genom sitt drottninglika uppträdande och sina ögon, blixtrande av snille och kraft och godhet på samma gång. Jag nämnde för henne, att jag fått biljett på scenen, ty salongen var utsåld. Hon sade då, vänd till impressarion Strakosch, som hon skämtsamt slog på magen: "Den här juden är kapabel att sälja biljetter i ljuskronan, om det kniper". Dagen därpå infann jag mig på Stora teatern i Göteborg, väpnad med en bukett rosor. Jag bad Strakosch föra mig in till divan, men han förklarade, att han ej vågade gå in till henne strax före ett uppträdande, emedan hon då var nervös och hade stark rampfeber. Jag vände mig då till Björksten, som framt sade: "Jag är inte alls rädd att gå in till tant Kristina". Så gingo vi in i hennes loge och blevo mycket vänligt mottagna. Då jag överlämnade min bukett, sade hon: "Det är mig särskilt kärt att få en bukett från Vänersborg, ty därifrån har jag fått understöd under min utbildningstid av en man, som hette Anderson". Därmed menade hon tydligen en ännu på min tid levande gammal köpman Anderson, gemenligen Töven kallad, som hade starka ideella intressen. Dessa ådagalade han framför allt genom att låta uppföra ett museum i Vänersborg och till detta överlämna rikhaltiga samlingar, som han hemfört från sina resor, särskilt från Sydafrika. Alltnog vid den Nilssonska konserten i Göteborg hade jag min plats på scenen alldeles intill den gång, som divan skulle passera för att träda fram till rampen. Sedan hon sjungit konsertens första avdelning och segerstolt återvände till sin loge, snuddade hon förbi mig, kände igen mig och gav mig jämte en vänlig nick ett litet slag under hakan med sin solfjäder. Alla människor tittade med avundsamma blickar på mig.

Den stad, som Johan Vising till en början får ett mindre gynnsamt intryck av, är en svensk småstad i förvandling. Träffande har Victor Svanberg beskrivit Vänersborg och dess gelikar i uppsatsen "Lilla Paris och andra små städer" på följande sätt: ⁶⁾

”Städerna i forna dagars Sverige var parodiskt små och usla. Det var resande utlänningars intryck och infödingarnas omdömen var inte mycket mildare.

.....Det stora omslaget kom med näringsfriheten och ångbåterna och järnvägarna. Sverige utvecklades från agrart självushåll till en medlem i världshushållningens merkantila och industriella arbetsfördelning.

Hela landet förvandlades, men det var småstäderna som förvandlades mest. Förändringen började före 1800-talets mitt och var fullbordad vid sekelskiftet.

Gatorna stensattes, fick gasbelysning och planterades till esplanader. De små träkakarna fick maka åt sig för trevånings stenhus med affärer i bottenvåningen, och balkonger med flaggstänger prydde bostadsvåningarna ovanför. Inne i husen levdes det behagligt lugna liv som man vant sig att kalla borgerligt.

Småstadsbornas forna självförakt gav vika för det självförtroende, som ett stabilt välstånd föder. Medan de tunnsådda rika förut endast hunnit demonstrera vräkig lyx och obildning innan de försvann till någon herrgård, stannade de nu kvar och hann tillägna sig en kultiverad livsstil”.

Vänersborg hade vid denna tid, dvs. något år in på 1880-talet, ca 5.300 invånare. Det var som sagt en tid av förändring, där denna för Vänersborgs del dessvärre inte gav uppgång utan stagnation. Just järnvägar och ångbåtar — som Victor Svanberg helt riktigt framhåller — medförde en radikalt ny situation för det transportsystem, i vilket Vänersborg tidigare haft en viktig funktion. Segelsjöfarten började gå tillbaka, och därmed även den handel, som varit baserad på denna sjöfart. Stadens uppsving decennierna strax innan förbyttes i motsats. Den begynnande industrien kunde endast delvis kompensera bortfallet och efter hand lägga en grund för ny tillväxt.⁷⁾

Man kan därför säga, att de faktiska förhållandena i Vänersborg på 1880-talet ganska väl motsvarar den bild av stillsam idyll, som Johan Vising låter framtona och som Birger Sjöberg — född just 1885 — sedermera kommer att frammana i sin diktning.

Johan Visings kapitel om Vänersborg är försett med en illustration, som förtjänar ett särskilt omnämnande. Bilden visar en bekant vy: gamla hamnkanalen, med fotografen stående ute på norra jetéen, med läns-

residenset i blickfånget, flankerat av Strandhotellet till höger och det mäktiga Paalzowska huset till vänster. Det är en solig sommardag — kanske en söndag — och man ser några karlar syssla med en båt med aktersnurra vid kajen. I riktning söderut passerar en buss på Hamngatan — mot järnvägsstationen eller Blåsut — vilket är omöjligt att avgöra eftersom den har en bit kvar till den gamla, svängbara residensbron. Bilden är försedd med texten "Vänersborg på 1880-talet". En buss i Vänersborg på lektor Visings tid? Det skulle i så fall ha varit en världssensation, milt sagt. Nu tör det väl förhålla sig så, att den s.k. mänskliga faktorn spelat författaren eller bildredaktören — eller möjligen båda två — ett spratt. Så vitt undertecknad kan bedöma, är bilden från 1930-talet, dvs. ungefär från tiden för bokens utgivning. Och det brukar ju bli så, att man ser det man vill se: den gamle professorn såg i bilden sin ungdoms Vänersborg, och märkte aldrig att en buss smugit sig in i den stilla frid som bilden andas. En liten anakronism — som mera väcker vemod än löje.⁸⁾

En buss på villovägar — en anakronism värdig den lätt parodiska stil som Birger Sjöberg leker med i den småstadspoesi som blev hans signum och gjorde Vänersborg känt som Lilla Paris — småstaden framför andra och som en gång för alla gått till litteraturhistorien.

Den stad som Birger Sjöberg låter sin vänliga och milda ironi flöda över hade onekligen sådana kvaliteter, att en rofull begravning i borgerlig stillhet var möjlig för att citera Johan Visings karakteristik. Men däri behöver ju inte ligga något negativt, eller hur?

Eller för att låna Birger Sjöbergs egna ord ur dikten "Lilla Paris" i "Fridas Bok".

"Väl som är:

Lyckligt som är!

Vår stad, till ytan lik Paris, har ej dess karaktär.

Skön till form

men fjärran all storm,

revolution, soldaters tramp och hopars vilda gorm.

Där släpas ej vid facklors brand

med blåst i yvigt hår

vår Rådman ut av bödelns hand

en natt när trumman går.

Lilla Paris,

Lilla Paris,

du ligger trygg och tindrande i sommarns friska bris".

När Johan Vising kom till Vänersborg hösten 1884 för att ta hand om läroverkselevernas språkliga förkovran i franska och engelska var Gustaf Thiodolf Svante Bergman rektor vid läroverket. ⁹⁾ Beträffande ankomsten till Vänersborg kan noteras, att Johan Vising själv anger den till hösten 1884, vilket stämmer väl med övriga uppgifter i hans "Minnesbilder". I den av Ernst Lundberg och Nils Sandberg utgivna matrikeln över läroverket anges vårterminen 1884, vilket av allt att döma måste vara felaktigt. ¹⁰⁾

Förutom rektor har läroverket vid denna tid fem lektorer, tio adjunkter och tre övningslärare. Läroverket var sedan Kungl. Maj:ts beslut 1861 fullständigt, dvs. hade både real- och latinlinje. Det var inrymt i det nya skolhus, som uppfördes under åren 1867-69 och som byggdes med omfattande statsbidrag efter intensiva ansträngningar i riksdagen av riksdagsmännen från Vänersborg, rådmannen A.J. Landström och landshövdingen E.J. Sparre.

Denna skolbyggnad — tillbyggd med en våning 1934 — är väl den som många generationer läroverkselever förknippar med *sitt läroverk* och som de lämnat med mer eller mindre lysande betyg för att gå ut och erövra världen.

När denna anrika byggnad ersattes med de nuvarande gymnasiebyggnaderna år 1963 upphörde en betydelsefull epok i den vänersborgska undervisnings- och lärdomshistorien. Vad Johan Vising skulle ha sagt om dagens gymnasieskola med dess för alla elever strömlinjeformade läroplan kan man blott gissa. Vän av alltför stora reformer, snabbt till-yxade, synes han emellertid inte ha varit som framgår av den inledande anmärkningen rörande stavningen av det egna namnet.

På 1880-talet var antalet elever vid läroverket totalt mellan 230 och 250. Klasserna var små och tjänstgöringen lindrig, säger Johan Vising om undervisningen. Som jämförelse kan nämnas, att antalet studenter år 1885 var inalles 19, sjutton latinare och endast två realare. Året därpå avlade 13 studentexamen, nio latinare och fyra realare. ¹¹⁾ En av latinstudenterna år 1886 var Robert Heliodor Stiberg, som skall presenteras nedan, nämnd i det porträttgalleri, som finns i det Visingska vänersborgskapetlet.

Det fanns således tid över till annat. För en ambitiös och flitig lärare som Johan Vising gäller tydligen den arbetsmoral, som Albert Eng-

ström en gång redovisade för en nyfiken journalist: "När arbetar egentligen professorn? — Så fort jag har en ledig stund över". Den ledigblivna tiden använder Johan Vising huvudsakligen enligt vad han säger själv till översättning till franska av naturvetenskapliga arbeten, utgivna av Svenska Vetenskapsakademien. Det bör följaktligen ha funnits förutsättningar, bland annat biblioteksmässigt, för ett kvalificerat översättningsarbete. Artikelförfattaren har därför roat sig med att botanisera litet i den förteckning över böcker som fanns i läroverkets bibliotek när Johan Vising undervisade där för att få svar på frågan — vilka böcker kunde de vetgiriga hämta kunskaper ur? ¹²⁾

Det är en 65-sidig skrift, utan närmare uppgift om redaktör eller författare, som överskådligt förtecknar de olika ämnesområdena, från Teologi som inleder katalogen till Planschverk som avslutar denna. Bland de senare finns originalupplagan av Erik Dahlbergs "Suecia antiqua et hodierna", en verklig dyrgrip idag.

I läroverkets bibliotek har tydligen Johan Vising funnit de arbeten som han översatt: katalogen upptar nämligen bland de naturvetenskapliga skrifterna även "Kongl. Svenska Vetenskapsakademiens handlingar 1749-50, 1817-29, 31-46, 64-" samt — vilket är värt att notera — "Meteorologiska iakttagelser i Sverige, utgifne af K. Vetensk.-Akad. 1864-". Det var ju dessa översättningar, som Johan Vising fick beröm för, och underlättade flyttningen till Lund. Något tillspetsat kan sägas, att ett välfyllt läroverksbibliotek inte bara är till nytta utan även till våda: en skicklig lärare ökar genom detta sin meritering och får därmed större möjlighet att flytta. ¹³⁾

Elever brukar ju i allmänhet ha en ganska respektlös inställning till lärare. Av de skildringar från elever vid vänersborgsläroverket under 1800-talets senare hälft som finns tillgängliga — främst i en rad av Gillets tidigare årsskrifter — ryms både humoristiskt avslöjande och vänligt uppskattande minnesbilder.

Nu tjänstgjorde Johan Vising dessvärre så kort tid att han aldrig hann bli någon mera markant eller legendarisk lärarprofil. Sådana har det eljes varit gott om — ingen nämnd och ingen glömd.

Ett omdöme kan emellertid redovisas, och det kommer från skolpojken Fredrik Nycander. Det lyder kort och gott så här: "I sjunde nedre njöt jag av sedermera professor, dåvarande lektor Johan Visings undervisning i franska". ¹⁴⁾

Bättre betyg kan en lärare knappast uppnå — att undervisning upplevs som njutning torde vara få lärare förunnat att få höra från elevernas sida.

Det framgår av Johan Visings "Minnesbilder" att han gärna deltar i sällskapslivet. Trots hårt arbete med studier försummar han inte det muntra akademiska livet i Uppsala och han var uppenbarligen en glad och utåtriktad person som lätt får vänner.

Att en ung, ensamstående lektor snabbt dras in i det vänersborgska sällskapslivet är därför inte ägnat att förvåna. En sådan person är en tillgång, ett plus, för värdar och värdinnor i det oscarianska Sverige när de räknar umgängeslivets matematik: lika lättplacerad vid middagar som vid det efterföljande spelbordet.

Att landsmän — i det här fallet personer från samma landsända — tar hand om en nyinflyttad tillhör vidare ett annat av umgängeslivets axiom i landsortens små städer. Det är med andra ord rätt naturligt att — som sker när Johan Vising gör entré i Vänersborg — andra norrlänningar svarar för hans omhändertagande och introduktion.

Vilka var då dessa herrar, stadsläkaren Karl Bylund och lasarettsläkaren Leonard Grundberg, som av Johan Vising anges som de ledande männen i staden?

KARL JOHAN NATHANAEL BYLUND, medicine licentiat, var stadsläkare i Vänersborg åren 1869-1907. Han tjänstgjorde också som regementsläkare vid Västgöta-Dals regemente och som fängelseläkare vid länsfängelse i staden.

Gösta Hasselberg säger i sin stadshistorik, att Karl Bylund var livligt kommunalt verksam. Det är faktiskt inga överord. En annan historie-skrivare, Hjalmar Lindedal, talar om den ståtliga stadsläkaren som en av stadens tre kungar, "Kung Karl". De andra två är borgmästaren Gustaf Johan Sandberg, "Kung Gustaf" och den tredje, den kanske för eftervärlden mest kände tack vare Birger Sjöberg, rådmannen Albert Carlsson, kallad "Kung Albert".¹⁵ Det anses ju att det är den senare som stått modell för den Rådman, som förekommer i "Fridas Bok".

Under den långa tid som Karl Bylund var kommunalt verksam beklädde han en lång rad uppdrag. Det viktigaste var onekligen ordförandeskapet i stadsfullmäktige, som han innehade i 24 år, eller under tiden

Karl Bylund
1833-1907

1883-1907. Han var vidare ett antal perioder stadens företrädare i landstinget, i egenskap av stadsläkare självskriven ledamot av hälsovårdsnämnden, ledamot i direktionen för länslasarettet i Vänersborg, ordförande i styrelsen för Vänersborgs elementarläroverk för flickor samt slutligen ordförande i styrelsen för Spiritousa-aktiebolaget i Vänersborg. Andra kommunal uppdrag ej nämnda. För sina insatser i det allmänna tjänst tilldelades Karl Bylund riddaretecknet av såväl Vasaorden som Nordstjerneorden.

Hjalmar Lindedals beskrivning av den ståtliga läkaren förtjänar slut-

ligen att återges: ”...”Kung Karl”, observerades av alla, hög som låg. Såsom läkare är han en stor vän till de sjuke, hos vilka han avlägger dagliga besök, tills de antingen blivit friska eller trots hans omsorger för alltid slutit sina ögon i döden. Han är en allmänt omtyckt och trevlig sällskapsmänniska och en god talare med en särdeles vacker röst”.¹⁵⁾

LEONARD GRUNDBERG, medicine licentiat, lasarettsläkare och chef för länslasarettet i Vänersborg från 1878 till 1907. Han tjänstgjorde även som läkare vid dövstumskolan i Vänersborg. Bland Leonard Grundbergs kommunala uppdrag märks ledamotskap av stadsfullmäktige, ledamot av hälsovårdsnämnden, ledamot av kyrko- och skolråd samt ledamot i styrelsen för Vänersborgs elementarläroverk för flickor.

Leonard Grundberg
1842-1925

Därtill kommer, att Leonard Grundberg var ledamot av riksdagens första kammare åren 1893-1909.

För att ånyo citera Hjalmar Lindedal gjorde Leonard Grundberg sig känd som en skicklig läkare och kirurg.¹⁶⁾

Med nutida måttstock skulle utan tvivel både Karl Bylund och Leonard Grundberg betecknas som kommunala pampar, eller i varje fall kommunala mångsysslare. Det väsentliga och det positiva är dock att de bäge, sedan de flyttat till Vänersborg, ställt sitt kunnande till förfogande i det allmännas tjänst. De kunde ju i och för sig ha nöjt sig med att utöva sin läkargärning och betraktat stadens angelägenheter från åskådarplats. Nu gjorde de tvärtom, de klev upp på den kommunala arenan och agerade i det spel som hör den kommunala självstyrelsen till.

Karl Bylund och Leonard Grundberg blev med sitt engagemang kanske mer lokalpatriotiska än de i staden födda, vilket hänt och händer, både i Vänersborg och annorstädes. Det samma kan sägas om den tredje av Johan Visings introduktörer, länets hövding.

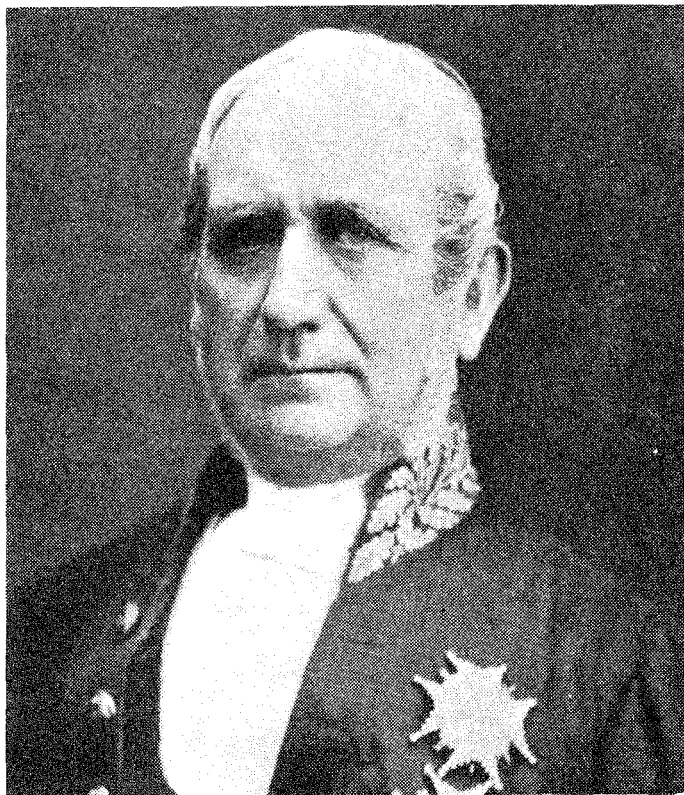
ERIC JOSIAS SPARRE, jurist, landshövding i Älvsborgs län åren 1858-1886.

Som landshövding har Eric Josias Sparre kommit att framstå som en av de mest dynamiska och viljestarka i länets historia. Hans ämbetsperiod sammanfaller ju också med den omvandlingstid som beskrivits inledningsvis, då järnvägar och ångbåtar medverkade till omdaning av det svenska samhället. När det gällde att ta initiativ, att skapa möjligheter till förändring, hade uppenbarligen landshövding Eric Josias Sparre en mera ovanlig förmåga att planera för framtiden — att åstadkomma lösningar av viktiga frågor på kort sikt var definitivt inte något som han ville medverka till.

Eric Josias Sparres många olika insatser för både stadens och länets förkovran har utförligt skildrats i andra sammanhang och torde vara så väl kända, att de knappast behöver återges här.¹⁷⁾

Bara en kommentar. När färgstarka människor som Eric Josias Sparre går till historien brukar det florerat en mängd mer eller mindre trovärdiga historier om och kring en sådan person.

Historien om hur Sparre använt uttrycket "Ändå något, sa han som fick se Åmål" finns i flera varianter. Som jämförelse med den anekdot,

Eric Josias Sparre
1816-1886

som Johan Vising redovisar, kan här återges den version som vänersborgskännaren Hjalmar Lindedal har i sitt arbete, nämligen denna:

"Landshövdingen greve Eric Josias Sparre hade alltid stor mottagning på konungens namnsdag, på nyårsdagen, under landstingssessionen osv. Tillströmningen av uppvaktande kunde därvid bli så stor, att vid festmiddagen eller supéen den serverade maten blev väl knapp, för vilket givetvis greve S. fick skulden. Häradsskrivaren L-n i Åmål, som vid ett sådant tillfälle i trängseln kring bordet lyckats få en bit fågel, upplyste vid förfrågan en annan gäst härom med orden: "Jo, jag har lyckats få ett vingben". Greve S., som just passerade och hörde samta-

let, hov i förbifarten upp sin röst och yttrade sarkastiskt: "Ändå något, sa' han som fick se Åmål".¹⁸⁾

Vad den slagfärdige landshövdingen knyter an till är uppenbarligen det gamla ordstävet "Ändå något, sa han, som fick se Åmål".¹⁹⁾

Att Åmål är värt att se lär vi alla få tillfälle konstatera i TV och på bio någon gång i framtiden. Delar av filminspelningen av Selma Lagerlöfs roman 'Charlotta Löwensköld' har nämligen — enligt uppgifter i pressen — förlagts just till Åmål med hänsyn till den unika 1800-talsmiljö, som finns där. I filmen spelar Åmål rollen av Karlstad, där tydligen stadsplanerna, som på så många andra platser i Sverige, lyckats utplåna den äldre miljön.²⁰⁾

Robert Stiberg
1867-1941

ROBERT HELIODOR STIBERG, föddes i Vänersborg 1867, son till gymnastikläraren vid läroverket i Vänersborg, Olof Albert Heliodorus Stiberg. Robert Stiberg tillhör 1886 års årgång av studenter vid läroverket, och är en av de gymnasister som haft Johan Vising som lärare. Den senare beskriver Robert Stiberg som en av de piggare vänersborgspojkarna och de båda blir så småningom umgängesvänner när de åter möts i Göteborg: Johan Vising som professor i romanska språk vid den nya högskolan där och Robert Stiberg som försäkringsman.

Efter studentexamen ägnar sig Robert Stiberg först åt akademiska studier, vid Uppsala universitet, och avlägger filosofie kandidatexamen 1889. Efter provår vid norra realläroverket i Stockholm 1890-91 tjänstgör han som extra lärare i Varberg åren 1892-99. Sedan övergår han till försäkringsbranschen och blir efter anställningar vid Svea och Nordstjernan chef för Thules kontor i Göteborg.

Som den pigge vänerspojke han är inträder Robert Stiberg i Vänersborgs Söners Gille redan 1906 — dvs. året efter Gillets grundande — och tillhör det sedan ända till sin död år 1941. ²¹⁾

JOHAN ADOLF ANDERSON, född i Mölndal 1820, handlande, stordonator, med burskap som köpman i Vänersborg 1845, bosatt där fram till sin död år 1887. ²²⁾

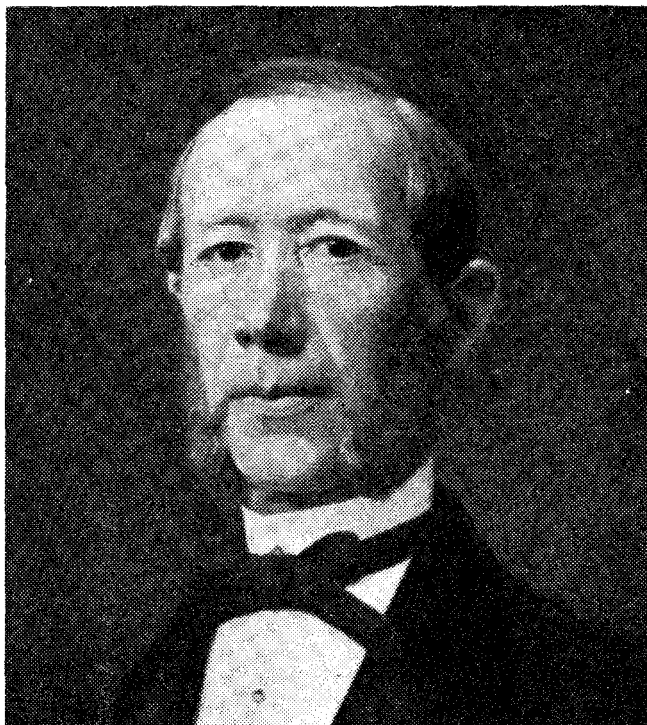
Redan i unga år flyttade Johan Adolf Andersohn till Vänersborg, där han först konditionerade i handel innan han startar egen rörelse, först i speceribranschen, år 1843, och elva år senare, år 1854, går över till handel med spannmål.

Det är framför allt handeln med spannmål som ger Johan Adolf Andersohn den unika ekonomiska ställning — med kombinationen av skicklighet och gynnsamma konjunkturen — att han kan fungera som donator och mecenat — sannolikt en av de allra största i Vänersborgs historia.

Några av Johan Adolf Andersohns många donationer förtjänar att nämnas som ett märkligt och ovanligt vittnesbörd om kärlek till den stad, som han ständigt ville se förbättrad, förskönad och förstärkt.

År 1874 överlämnar Johan Adolf Andersohn sin stora donation på 100.000 kr till stadsfullmäktige för välgörande och allmännyttiga ändamål.

Redan dessförinnan hade Johan Adolf Andersohn lämnat ett bidrag

Johan Adolf Andersohn
1820-1887

på 22.000 kr för inköp av en ny orgel till kyrkan, vilket skedde 1857. När det skulle byggas ett hus för Vänersborgs elementarskola för flickor — på den tomt i hörnet av Sunds- och Vallgatorna, där den ursprungliga fastigheten fortfarande finns kvar — bidrog han med räntemedel från sin donationsfond, denna gång med 15.000 kr.

Undervisning låg honom alltid varmt om hjärtat, och den hantverkskola som drevs i staden från 1860-talets början fick ekonomiska bidrag för sin verksamhet.

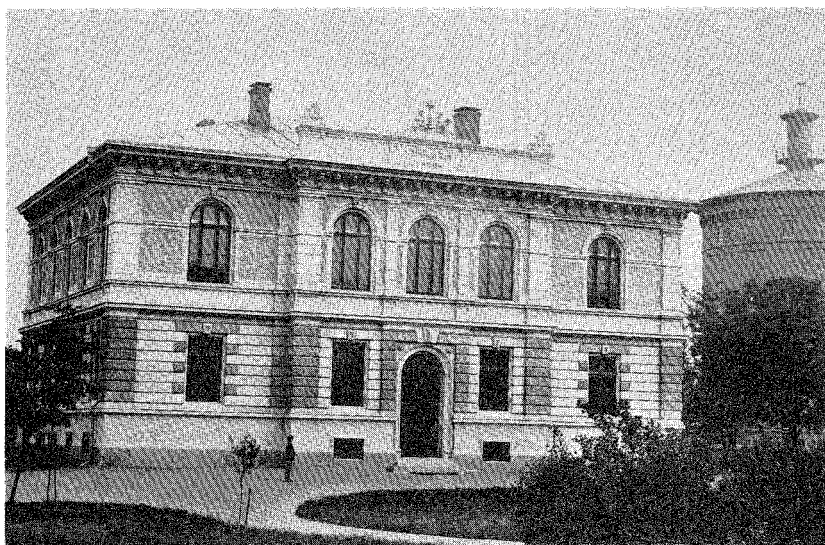
När Lilla Vassbotten skulle byggas ut på 1880-talet träder stadens donator på nytt till och skjuter till vissa medel för att möjliggöra företagets start.

Det som i eftervärldens ögon sannolikt kan ses som det bästa beviset på Johan Adolf Andersohns idealitet och engagemang är onekligen Vänersborgs museum. Utan hans energi och tålmodiga arbete hade planerna på ett museum troligen aldrig förverkligats, i vart fall inte i den form de nu kom att få.

Bakom det upprop, daterat den 7 december 1882, om insamling av medel för byggande av ett "Naturvetenskapligt och Konsthistoriskt Museum" i Vänersborg står, förutom initiativtagaren själv, en rad ledande personer i staden med landshövdingen Eric Josias Sparre i spetsen. Bland undertecknarna återfinns även stadsfullmäktiges ordförande, stadsläkaren Karl Bylund, omnämnd här ovan.

Insamlingen gav ej det önskade beloppet — enligt beräkningarna behövdes 40.000 à 50.000 kronor — och Johan Adolf Andersohn överlämnar då 30.000 kronor. Planerna *skall* förverkligas!

Efter olika turer när det gäller val av tomt kunde byggnadsarbetet påbörjas våren 1885 på den plats öster om läroverket i skolplantaget, som man efter hand kunnat enas om. På sensommaren påföljande år stod byggnaden klar.

Museet i Vänersborg

Därmed fick den stora fågel- och djursamling från Sydafrika, som den vänersborgsfödde forskningsresanden Axel W. Eriksson tidigare skänkt till hemstaden och dess läroverk äntligen en fullgod placering.

Även andra donationer, inklusive de samlingar som Johan Adolf Andersohn själv inhopbragt och vilka överlämnas, börjar efter hand fylla museet.

Tillkomsten av Vänersborgs museum har här tecknats i översiktliga drag för att ge en bakgrundsbild till Johan Visings uppgifter. Man skulle eljes kunna uttrycka museets tillblivelse så här. Det fanns samlingar som krävde en plats för exponering — främst den Erikssonska donationen — och det fanns en man som av allt att döma länge hade velat förverkliga en idé. Resultat: ett museum.²³⁾

Det kan här påpekas, att när Johan Vising talar om samlingar från Sydafrika och tillskriver Johan Adolf Andersohn dessa blandar han här samman den nyssnämnde Erikssonska donationen av sydafrikanska fåglar och museidonatorns egna bidrag som främst bestod av konstverk, konstföremål och porslin. Ett förklarigt minnesfel, alldenstund det gått mer än femtio år mellan vistelsen i Vänersborg och memoarernas skrivande.

När det gäller att ordna samlingarna tar Johan Adolf Andersohn aktiv del och stupar på sin post: han drabbas av hjärnblödning i uppkningsarbete på museet våren 1887 och avlider några dagar senare, den 27 maj 1887. Han får dessvärre aldrig uppleva den dag då museet öppnas för allmänheten, vilket inte sker förrän den 13 mars 1891, beroende på mellankommande hinder av både praktisk och ekonomisk art. När museets eldsjäl är borta försvinner entusiasmen och i stället kommer kompetenskonflikter och byråkratiska komplikationer.

En annan sida av Johan Adolf Andersohns stödjande verksamhet får vi ett utmärkt exempel på i Johan Visings muntra berättelse om mötet med sångerskan Kristina Nilsson på stationen i Öxnered och den därpå följande konserten på Stora Teatern i Göteborg. Den vänersborgske köpmannen har — uppenbarligen i det tysta och helt okänt för omvärlden — lämnat bidrag till den sedermera så berömda sångerskan under hennes utbildningstid.

Kristina Nilsson, torpardotter, född i Snugge, Vederslöv i Småland 1843, genom giftermål 1887 med en spansk aristokrat grevinna de Casa Miranda, död 1921 — upptäcktes tidigt och fick genom inflytelserika

tillskyndare möjligheter att studera musik, först i Sverige och sedan i Paris. Bland de som stödde henne ekonomiskt har nämnts hennes upptäckare, vice häradshövdingen F. Tornérhjelm, och Karl XV, den senare med medel till studierna i Paris.

Det skulle här föra för långt att beskriva Kristina Nilssons lysande bana som sångerska, internationellt känd och uppskattad som hon tidigt blev. Det torde vara tillräckligt att nämna, att Kristina Nilsson besökte Göteborg under en skandinavisk konsertturné 1885, och då konserterade tillsammans med sångaren Teodor Björkstén. Denne var född i Stockholm 1858, död i Paris, troligen på 1930-talet. Det sägs att Kristina Nilsson livligt omhuldade sin sångarkollega och den replik, som Johan Vising återger, bestyrker onekligen detta — ”Den som är vän till Teodor, är också min vän”.

Johan Vising hade gjort Teodor Björksténs bekantskap under studieåret i Paris, där denne då bedrev musikstudier, för övrigt för en av de lärare som tidigare haft Kristina Nilsson som elev. Det är därför naturligt att Johan Vising återknyter kontakten med sin vän från Paris, där de båda bott på samma pension och firat jul tillsammans med andra skandinavier 1880.

Impressarion slutligen, Moritz Strakosch, österrikisk musiker och imparessario, född omkring 1825, död 1887 i Paris. Han var turneledare för Kristina Nilsson, inte bara på resor i främmande länder utan även vid framträdande i Sverige.

Johan Vising återger ju även det smeknamn, Töven, som Johan Adolf Andersohn skulle ha haft. För att få veta om det verkligen förhöll sig så har artikelförfattaren undersökt vad kännaren när det gäller vänersborgska ök- och smeknamn, nämligen Hjalmar Lindedal, har att säga. Ett studium av hans arbete bekräftar riktigheten av Johan Visings uppgift.²⁴⁾

Namnet kommer enligt Hjalmar Lindedal från den handelsbod — spekerhandel — som Johan Adolf Andersohn startade sin affärsverksamhet med. Butiken gick i dagligt tal under namnet ”Töva”, och handelsmannen själv fick sedan smeknamnet ”Töven”. Den var belägen i den fastighet i hörnet av Kungs- och Kyrkogatorna, dvs mitt emot nuvarande stadshotellet — som hushållningssällskapet sedermera övertog.

Det har sagts om Johan Adolf Andersohn att han ej var angelägen om yttre utmärkelser. Han accepterar dock, att stadsfullmäktige som tack

för hans oegennyttiga frikostighet låter måla hans porträtt på stadens bekostnad. Uppdraget gick till en av den tidens mera kända porträttmålare, Edward Perséus, som år 1873 utför beställningen. Det ingår numera, rätt självklart, i museets samlingar.

Johan Adolf Andersohn ligger begravd på kyrkogården nr 1, och som en särskild hedersbetygelse har staden låtit resa en minnesvård på hans grav, vilket skedde 1891.

En sentida uppskattning har Johan Adolf Andersohn fått i och med att en gata i stadsdelen söder om järnvägen bär hans namn. Det är kanske det bästa sättet att låta en persons gärning i det förflutna leva vidare, att vara en del i dagens trafik.

Hösten 1886 flyttar Johan Vising från Vänersborg till Lund, där han snabbt finner sig till rätta. Han kommer sålunda in i ett akademiskt middagskottteri, varigenom han blir bekant med en rad lärare vid universitetet.

Tjänstgöringen vid Katedralskolan är dock betydligt mer omfattande än den han hade vid läroverket i Vänersborg — och klasserna stora — och han säger något kärvt att ”skåningarnas fallenhet för fransk prononciation ringa”.²⁵ Vågar man möjligen anta, att västgötarnas, i synnerhet de vänersborgska elevernas, var större?

Under tiden i Lund tjänstgör Johan Vising också som docent vid universitetet, jämsides med lektoratet. Som den flitige man han är fortsätter han sitt akademiska författarskap, nu för att kunna nå professorskompetens. Han lyckas därmed, och när den nya högskolan i Göteborg startar kallas Johan Vising till en professur i romanska språk 1890 och flyttar därför till Göteborg. Där stannar han sedan livet ut.

Under en tioårsperiod, 1899-1909, tjänstgör Johan Vising som rektor för Göteborgs högskola. Professuren lämnar han 1922, dvs vid 67 års ålder, för att bli emeritus. Författarskapet lämnar han dock inte, och nu producerar han bland annat den fransk-svenska ordbok — 1936 — som väl många fortfarande erinrar sig som stöd och hjälpredda vid franskundervisningen i gymnasiet en gång i tiden.

Det är under andra halvan av 1930-talet, som Johan Vising börjar skriva sina ”Minnesbilder”. Av den bevarande brevväxlingen mellan Johan Vising och Albert Bonniers Förlag tycks han vara i gång med detta företag våren 1937.²⁶ När han väl fått bekräftelse på förlagets intresse att ge ut ett memoarverk från hans hand, föreligger snart ett manu-

skript. Sättning och tryckning sker under maj-september 1938, och boken kommer ut i oktober månad samma år i en upplaga på 2.200 exemplar.

Boken recenseras i ett stort antal tidningar och tidskrifter, där anmälarna dock berör Johan Vising's tid i Vänersborg endast i förbigående. Om den vänersborgska pressen haft någon anmälan av boken har i varje fall förlaget inte någon uppgift; en detaljgranskning av tidningsläggen skulle givetvis kunna ge svar på frågan men artikelförfattaren har av praktiska skäl avstått härifrån.

I oktober månad 1940 skriver Johan Vising — då 85-årig — det brev som blir hans sista till Albert Bonniers Förlag. Dess vemodiga avslutning — brevets början är ett tack för ett antal exemplar han tidigare fått av den här ovan nämnda fransk-svenska ordboken — får bilda slutvinjett till dessa minnesbilder från ett svunnet Vänersborg och deras författare.

.....

”Då det, mänskligt att döma, knappast mera kommer i fråga att jag får äran göra bokaffärer med Bonnierska Förlaget, ber jag att härmed få uttala mitt varma tack för det sätt varpå jag av Förlaget behandlats”.²⁷⁾

.....

Två år senare, 1942, är Johan Vising död. En ensamstående, bildad herre är borta.

Nils Pårud

Artikelförfattaren är född i Vänersborg 1923. Efter akademiska studier i Göteborg och Lund anställning vid statliga verk i Stockholm. Sedan 1961 bosatt norr om Dalälven: först som statens socialvårdskonsulent i Falun, Östersund och Härnösand, efter 1964 lärare vid socialhögskolan i Umeå. Numera universitetslektor i rättskunskap vid Umeå universitet.

- 1) Boken är försedd med tillskriften "Otto Sylwan tillgivnast från förf." på smutstitelbladet. Otto Sylwan, 1864-1954, litteraturhistoriker, professor vid Göteborgs högskola 1901-1935, m a o en kollega till författaren.
- 2) Se Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1977, sid 3-19.
- 3) "Minnesbilder", sid. 7-8.
- 4) Ibid. sid. 65 och 71-72.
- 5) Ibid. Kapitel VI, sid 85-90.
- 6) Svenska Turistföreningens Årsskrift 1956, med tema "Staden", Stockholm 1956, sid. 94-98.
- 7) Jämför även Gösta Hasselberg "Vänersborgs Historia", II, 1834-1944, Göteborg 1944, sid. 10-12 och 193 ff, samt Nils Pårud, "Vänersborg som hamnstad", Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1954, sid. 27-65.
- 8) Att döma av brevväxlingen mellan författaren och förlaget har Johan Vising själv anskaffat bilden från Vänersborg, vilket styrker riktigheten i antagandet här ovan.
- 9) En mycket levande och personlig bild tecknas av rektor Bergman i den tidigare nämnda uppsatsen av Erik T:son Uggla, se a.a. sid. 6-7.
- 10) Ernst Lundberg-Nils Sandberg, "Vänersborgs läroverks matrikel 1821-1947". Vänersborg 1961, sid. 22.
- 11) Lundberg-Sandberg, a.a. sid. 543.
- 12) Katalog öfver Wenersborgs H. Elementarläroverks Bibliotek, Wenersborg 1878, Bagge och Petterson.
- 13) Den franske vetenskapsman som Johan Vising åberopar är Nicolas Mascart, 1835-1908, professor i fysik, chef för meteorologiska centralbyrån i Paris 1878.
- 14) Axel Fredrik Nycander, 1867-1944, student i Vänersborg 1887, har i skriften "Skoipojken", tryckt i Stockholm 1942, skildrat skoltiden i Vänersborg. Citatet återfinns på sid. 8.
- 15) Hjalmar Lindedal, "Vänersborgs Historia och Vänersborgs-Historier", Vänersborg 1927, sid. 212.
- 16) Lindedal, a.a. sid. 130.
- 17) Jämför t.ex. Hasselberg, a.a. sid. 180 ff och Nils Pårud, "Järnvägen Uddevalla-Vänersborg-Herrijunga 1867-1957". Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1957, sid. 17-39.
- 18) Lindedal, a.a. sid. 252.
- 19) En nöjsam läsning om Dalsland i allmänhet och Åmål i synnerhet återfinns i Svenska Turistföreningens Årsskrift 1936, se t.ex. Helge Kjellin, "En värmlänning reser genom Dal", Stockholm 1936.
- 20) Nya Wernlands-Tidningens Säfte-Dalslands Extra vecka 26, 1978, sid. 18-20.
- 21) Se Lundberg-Sandberg a.a. sid 454, samt vidare Minnesrunor i Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1942, sid. 3ff och sid. 56. Jämför även uppgiften i "Årskrönikan 1969", återgiven i VSG Årsskrift 1970, sid. 72-73 om gymnastikläraren Albert Stibergs, — dvs. Robert Stibergs far — engagemang när det gällde att få till stånd ett utebad i Vänersborg. Är möjligen Albert Stibergs ritningsförslag från 1868 första början till det som sedermera blev gamla kallbadhuset i trä, som fanns på Skräckland och som revs 1938?
- 22) K.G. Cedergren, "Vänersborgs Museums Historia", Vänersborg 1924, sid. 8 ff
Nils Ivan Svensson, "Hur museet kom till" VSG Årsskrift 1949, sid. 67-104
Andrew E:son Wærneman, "Vite hövdingen", VSG Årsskrift 1955, sid. 8-102.
- 23) Se även Sture Johansons informativa artikel i Elfsborgs Läns Annonsblad den 24 augusti 1978, "Det är i Vänersborg man hämtar kunskap om dagsaktuella Namibia".
- 24) Lindedal, a.a. sid. 238
- 25) "Minnesbilder", sid. 92.
- 26) Albert Bonniers Förlag i Stockholm har välvilligt lämnat uppgifter om bokens tillkomst, kopior på brevväxling m.m.
- 27) Ingår i brevväxlingen mellan Johan Vising och Albert Bonniers Förlag i Stockholm.

Källförteckning

Otryckta källor:

Albert Bonniers Förlag i Stockholm,

1) Kopior av brevväxling mellan Johan Vising och förlaget ang utgivningen av "Minnesbilder"

2) Skriftliga uppgifter ang "Minnesbilder" från arkivchefen vid förlaget, Yngve Rydholm, augusti månad 1978

Tryckta källor:

Cedergren, K.G.	Vänersborgs Museums Historia, Vänersborg 1924
Hasselberg, Gösta	Vänersborgs Historia, II, 1834- 1944, Göteborg 1944
Kjellin, Helge	En värmlänning reser genom Dal, Svenska Turistföreningens Årsskrift 1936, Stockholm 1936
Lindedal, Hjalmar	Vänersborg Historia och Vänersborgs-Historier, Vänersborg 1927
Lundberg, Ernst-Sandberg, Nils	Vänersborgs läroverks matrikel 1821-1947, Vänersborg 1961
Lundgren, Sune	Gymnasieskolan i Vänersborg, Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1975, Vänersborg 1975
Pårud, Nils	Vänersborg som hamnstad, Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1954, Vänersborg 1954 Järnvägen Uddevalla-Vänersborg- Herrljunga 1867-1957,

Pårud, Nils	Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1957, Vänersborg 1957
Svanberg, Victor	Lilla Paris och andra små städer, Svenska Turistföreningens Årsskrift 1956, Stockholm 1956
Svensson, Nils Ivan	Hur museet kom till, Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1949, Vänersborg 1949
Uggla, T:son Erik	Vänersborgs läroverk i slutet av 1860-talet, Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1977, Vänersborg 1977
Waerneman, E:son Andrew	Vite hövdingen, Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1955, Vänersborg 1955
Vising, Johan	Minnesbilder, Albert Bonniers Förlag, Stockholm 1938
Övrig litteratur	Katalog öfver Wenersborgs H. Elementarläro- verks Bibliotek, Bagge och Petterson, Wenersborg 1878 Nordisk Familjebok, 2 upplagan, Stockholm 1904-1926 Vänersborgs Privilegier- och Donationer, Göteborg 1908 Älfsborgs Läns Kalender 1906, Bonniers Tryckeri Aktiebolag, Göteborg 1906

Årskrönika 1977

Kära gillebröder'

- Ur led är tiden, ve att jag är den som skall vrida den rätt igen.

Denna replik, som Wilhelm Shakespeare redan år 1600 lade i Hamlets mun är enligt mitt förmenande fortfarande aktuell. Ur led är tiden och jag frågar mig oroligt: Vem skall vrida den rätt igen? Visst är det många som känt sig manade men ännu har ingen lyckats.

När jag tänker tillbaka på det snart gångna året får jag en bestämd känsla av att vi i många hänseenden står kvar på 1600-talsnivå. Då slogs man med värja och mördade varann med gift. Nu är kulsprutepistolen ett rationellare vapen, och mördar gör man fortfarande.

Den politiska terrorn frodas som aldrig förr.

Livvakter kring tilltänkta offer utgör numera inget skydd. Dessa skjuter man först. Som i det nyligen aktuella fallet i Västtyskland när arbetsgivarechefen Hanns-Martin Schleyer kidnappades och hans chaufför och tre livvakter fick sätta livet till. Efter en lång tid av ovisshet om Schleyers öde återfanns han i bakluckan på en bil — mördad.

Vem eller vilka blir nästa offer?

I USA gör Jimmy Carter sitt första år som president.

Ett av hans vallöften, som gick hem bland väljarna, var att återinföra den höga moralen i Vita Huset. Till den ändan valde han sina medarbetare bland, som han trodde, moraliskt högtstående vänner. Men rätt snart blåste glorian av en av dem, budgetministern Bert Lance, som tydligen inte var helt obefläckad i sitt tidigare handlande. Och naturligtvis rörde det sig om pengar — vad annat.

Hur skall man sedan tolka Carters godkännande av neutronbomben — ett vapen som skonar byggnader men som utplånar allt levande ... En cynisk strategi i det kalla krigets tjänst, men moralen — var finns den?

Trots detta kanske det ändå är Carter man kan hoppas på.

Jag tänker då på hans utspel i FN, när han i klartext deklarerade att USA aldrig kommer att börja ett kärnvapenkrig och att han vill medverka till att avskaffa dessa vapen.

Invit till avspänning eller strategi?

Den som lever får se.

I år har den sk Helsingforsöverenskommelsen om de mänskliga rättigheterna följts upp i Belgrad. Det är säkert nödvändigt och mycket bra. Men att det är en lång väg att vandra innan denna högtidliga deklaration slår igenom i praktiken förstår man, när myndigheterna mitt under konferensen konfiskerar den tidning, som tror sig veta vad som hänt med Titos gemål, som inte visat sig på sista tiden.

Och under tiden som de stora pratar sitter många människor i fängelser eller på mentalsjukhus runt om i världen för sin avvikande politiska tros skull.

Man kan verkligen fråga sig ... Hur är det egentligen ställt med de män som satts att styra världens öden. Har de alla samma mentalitet som en av kompanjonerna i filmversionen av Waldemar Hammenhögs bok, Pettersson & Bendel, som vid något tillfälle yttrar: Samvetet har jag inga problem med. Det blev så sjukt så det dog för länge sedan.

I England firar en drottning 25-årsjubileum som regent och i USA dör en kung.

Den fattige pojken från Mississippi, som med sin gitarr och sitt sexiga framträdande lanserade en ny stil inom musiken har avlidit. Elvis Presley, rock-kungen, som förkroppsligade amerikanarnas drömmar om lycka och framgång, blev en av de mest uppskattade sångarna i världen. Framgångarna gav honom allt han kunde önska, utom ett långt och lyckligt liv.

Jaha, mina bröder. Roligare än så här har det alltså inte varit ute i den stora världen och inte blir det bättre om man söker tröst hos moder Svea.

Vi fick en ny regering som bara hade att placera taburetterna kring det dukade bordet, sa man. Det blev snart annat att bita i. På det dukade bordet fanns bara disken kvar, sa någon, och optimismen försvann med diskvattnet.

Fortsatt vikande konjunktur, ökad inflationstakt, krisrapporter från skogen, tekoindustrin, stålverken, varven och rederinäringen, som alla behöver hjälp att överleva — det är vad vi nu har att bemästra.

Nu gäller det verkligen för de styrande att ha is i magen och att inte lita för mycket på experterna, som ju alla har olika uppfattning om samma sak.

Vem vet, det kanske ändå är nyttigt med lite bakslag ibland. Det kan ge oss anledning att stanna upp och tänka till. Det ligger måhända en del i vad Bertil Torekull i tidningen Dagens Industri skriver:

-Det är något som inte stämmer.

Å ena sidan säger vi medborgare nej till älvutbyggnad, uranbrytning och atomkraftverk, vi avvisar skogsgödsling, protesterar mot nya fabriker för massa, vägrar exportera till vissa nationer etc.

Å andra sidan kräver vi fortsatt standardhöjning, löneutjämning, flera jobb, en konkurrenskraftig industri, goda inkomster, flera förmåner och en avancerad trygghet i arbetet och på ålderdomen.

Jag säger som Sjövall i Ett Resande Teatersällskap:

— Fan må vara teaterdirektör!

Vårt broderland Norge gör dessutom allt för att knäcka oss. Först sprutar de 20.000 ton olja i Nordsjön och sedan klår dom oss i fotboll. Av pressen att döma var det lika stora katastrofer båda.

Även i år har monarkin stått för glädjeämnena i folkhemmet.

Den 14 juli 1977 skrevs åter historia i vårt land, då drottning Silvia nedkom men en liten prinsessa. Victoria Ingrid Alice Desirée — måhända vår blivande drottning — döptes i Slottskyrkan i närvaro av en lysande samling gäster samt hela svenska folket som fick beskåda evenemanget i färg-TV. Victoria spelade huvudrollen genom att överrösta både biskop och Babs, skrev Veckojournalen och hennes agerande gjorde att hela Slottskyrkan blev ett enda varmt leende.

— En pigg och vaken tjej, sa någon, och det är verkligen detta man vill önska en blivande drottning, att förbli en pigg och vaken tjej, som med sitt agerande sprider värme och glädje omkring sig.

Att arbeta med en årskrönika är som att företa en resa, och när jag nu nalkas vår kära hemstad kan jag bara konstatera; borta bra men hemma bäst. Inte så att Lilla Paris är den lugnaste vrån på jorden. Även här är vi utsatta för brottslighet av olika slag, ja t.o.m. bombhot har förekommit.

Men när man en sommardag flanerar på Skräcklan, då solen skiner från en klarblå himmel och en svalkande bris sveper in från Vänern, då kaffedoften från Skräcklestugan kittlar luktsinnet och blomsterprakten tjusar ögat, då känner man sig både stolt och tacksam. Stolt över att denna stad är vår — tacksam över att få leva och verka där.

Borta bra, men hemma bäst.

Staden är som sagt vår och vi måste alla medverka till att bevara den atmosfär som fortfarande finns kvar. När den nya stadsplanen nu äntligen presenteras hoppas jag att vi alla, tillsammans med våra stadsplanerare, skall lyckas bevara vår fina miljö utan att därmed hindra en normal utveckling. En fortsatt kontorisering av centrala staden går tydligen inte att undvika. En vidare utbyggnad av kvarteren kring landstatshuset är ju redan beslutad. Men hur kommer det att se ut under mörka vinterkvällar när dessa kontorskomplex ligger där utan belysning i fönstren. Det kommer enligt mitt förmenande att ge intryck av död stad. Jag vädjar därför ännu en gång om fasadbelysning på alla officiella kontorsbyggnader i centrum. Det är ju inte bara på sommaren vi skall trivas i vår stad.

I samband med dessa byggplaner är vårt gamla badhus i fara.

Det väcker en del minnen till liv — både angenäma och mindre glada. Det var inte speciellt roligt när man som småskolebarn föstes in i bastun och fick sitta där tillsammans med övriga olycksbröder, inte så länge man själv tyckte, utan tills "fröken" släppte ut oss. Då var det säkert många som fick nog av bastubad för livet. Angenäma minnen har jag när jag som vuxen regelbundet besökte badhuset, då man skurades både bak och fram och till och med kunde få håret champonerat av den perfekta badmästaren Erik Jansson, och när man efter doppet i den kalla bassängen sveptes i badlakan och torkades — en procedur som alltid avslutades med två rejäla klatschar under vardera fotsulan. Sedan var det bara att intaga ryggläge för en liten slummer i någon av hytterna.

Det kallar jag för service.

Landstatshuset är som sagt färdigt och försvarar med sin arkitektur väl sin plats där det ligger. Tingsrätten och delar av länsstyrelsen har fått en funktionell och trivsamt arbetsplats, men inte har det löst alla problem för länsstyrelsen, som fortfarande har personal placerad på ett flertal olika platser i staden.

Landstinget tog emellertid steget fullt ut och har nu genom sitt välplanerade, men till det yttre fabriksliknande jättebygge samlat sin personal under ett tak.

F.ö. är det optimistiska tongångar i kommunen.

På Tenggrenstorps industriområde växer industrier och serviceföretag upp som svampar ur jorden och snart är detta område fullbelagt med företag som etablerat sig där.

På krishotade Teli stundar ljusare tider. Den nya elektroniska Kanada-växeln skall tillverkas i Vänersborg, vilket innebär utbyggnad av denna industri i stället för nedläggning.

Vassbottenleden, den väg som skall leda genomfartstrafiken förbi centrum, är nu i arbete och en ny bro håller på att byggas över gamla hamnkanalen. Hur det blir med den planerade järnvägsleden vet f.n. endast Vår Herre och möjligen kommunalrådet Jonasson.

Det rör sig alltså i staden.

Efter många turer i den politiska polonäsen har Vänersborgs Golfklubb fått klarsignal för sin golfbana på Onsjö. Enligt expertisen blir det en av de vackrast belägna golfbanorna i Sverige — tacka för det. Närheten till Essomotellet, som nu börjar ta form ger oss måhända en ny turistkategori — golfentusiasterna. Vi bör ta väl vara på denna nya chans till PR för staden. Vi kan ju inte för all framtid leva på Birger Sjöberg och älgarna på berget.

För ett år sedan var det efter den torra sommaren bekymmersamt med grundvattnet, sinande brunnar och vattenståndet i Vänern. Min förhoppning om en rik vårflod och mycket regn blev i rikaste mått uppfylld — så blev ock Vänern. Och inte nog med det. Efter den undersökning av Vänern som nu fullgjorts hittade man 13 kubik-kilometer vatten som man inte känt till tidigare. Det lär motsvara vattenmängden i hela Mälaren. Var detta vatten höll till i torkan förstår jag inte — men experterna, dom vet.

Nu har vi alltså gott om vatten men det blev sämre ställt med båtbeståndet efter den våldsamma brand som i våras ödelade Föreningen Båtgårdens anläggning på Holmängen, då värden för i runt tal 10 miljoner gick till spillo. Det blev en tragisk start på en efterlängtd båtäsong, och inte blev slutet bättre när en höststorm raserade det man hunnit bygga upp på en ny anläggning.

Jag önskar båtägarna ny vind i seglen till våren.

Fusioner är tidens melodi.

Att slå ihop två dåliga företag till ett bra kan vara nog så besvärligt. Men att slå ihop två bra idrottsföreningar till en ännu bättre borde ha alla chanser att lyckas.

Så har det alltså hänt — detta att de gamla antagonisterna VIF och IFK lyckats komma överens om en diplomatisk start för en kommande sammanslagning. Båda föreningarna blir kvar, men VIF svarar för fotbollen och IFK för bandyn.

—Division 1 i bandy och division 2 i fotboll måste på sikt vara ett mål att sträva efter, skriver ELA.

Det hoppas vi ju alla på, men räcker det med ETT mål för att komma dit? (sättarens anmärkning).

Visst har det hänt mycket mera av både glada och mindre glada händelser under det snart gångna året, men för att inte trötta bröderna alltför länge nöjer jag mig med att konstatera

att Vänerskolan fyllt 100 år. Ett strålande föredöme var stadsrådet Britt Mogårds betyg vid jubileumsfesten,

att Brandkårens Kamratförening fyllt 60 år,

att Vänersborgs MHF-avdelning firat 50-årsjubileum med medaljutdelning och allt,

att vänersborgspolisens IF fyllt 20 år med tal av bl.a. Greta Sahlin, vår förutvarande åldermans efterlämnade maka, samt

att ett antal araber vid besök i Vänersborg på Skräckklan upptäckte jordens paradis.

Den komplimangen tackar vi ju för.

I Gillet går allt sin gilla gång. Medlemsantalet fortsätter att öka, men bättre kan vi nog. Ettusen medlemmar — det är kanske ett mål för oss att sikta på.

Och nu mina Bröder.

Tack för i år och ETT GOTT NYTT GILLEÅR.

Vänersborg, Allhelgonadags afton den 4 november 1977.

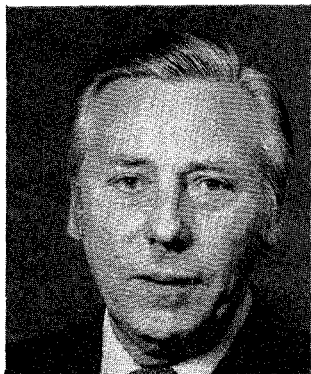
SVEN LIND

MINNESRUNOR 1977

Bort gå de,
stumma skrida de,
en efter en, till skuggornas värld.

Under 1977 ha elva Gillebröder fullbordat jordevandringen och lämnat vår krets. Endast en hade sin verksamhet utanför Vänersborg, alla de andra ha arbetat och gjort sina insatser här. De ha fyllt sitt värv och hedrat vårt Gille, där dessa rader vilja tacksamt bevara deras minne.

Verkmästaren RAGNAR ANDERSSON föddes på Blåsut den 25 juni 1921 och avled i Vänersborg den 15 januari 1977. Han började som lärling hos målaremästaren Claes Andersson här i staden, hade som utlärare hos olika målare och kom 1960 till Vänersborgs Måleriaffär, där han från 1970 till sin bortgång var föreståndare för rörelsen. Vid sidan av arbetet hade han sitt idrottsintresse och var medlem av IK Columbia och Vänersborgs skidklubb. På senare år ägnade han sin fritid åt sommarstugan i Botered. Han var en skicklig yrkesman, en renhårig och pålitlig människa.

Andersson inträdde i Gillet 1968.

Fastighetsmäklaren KJELL SUNDELIUS föddes i Vänersborg den 8 juli 1908 och avled här den 25 januari 1977. Han avlade realexamen vid läroverket 1926 och hade därefter några års kontorsanställning vid Restads sjukhus. 1929 efterträdde han sin fader, som stadsvaktmästare i Vänersborg men lämnade denna befattning 1944 för att bli egen företagare som egendomsmäklare och försäkringsombud. Denna rörelse innehade han till sin bortgång. I ungdomen ägnade han sin fritid åt I.F.K. och stadens roddklubb; på senare år var det av fadern uppförda vackra sommarstället i Ekudden uppe vid Vänern hans stora intresse.

Sundelius blev medlem i Gillet 1930.

F. verkställaren GUNNAR KNUTSSON föddes i Vänersborg den 8 juli 1905 och avled här den 28 januari 1977. Efter skolgången började han arbeta hos fadern Knut Andersson, som i början av 1920-talet grundat Knut Anderssons verkstäder vid Hamngatan. Sonen hade en naturlig fallenhet för mekanik och ett stort motorintresse och blev med tiden en mycket skicklig yrkesman. De två utvecklade firman, där man ursprungligen sysslat med cykel- och bilreparationer, men snart specialiserade sig på tillverkning av transportcyklar, även med eldrift. Flera uppfinningar bidrog till rörelsens uppsving. Efter faderns bortgång 1952 fortsatte Knutsson att driva firman till 1962, då han överlät den och blev arbetsledare vid Brätteprodukter, där han uppskattades ej blott för sin yrkesskicklighet utan också för sitt goda

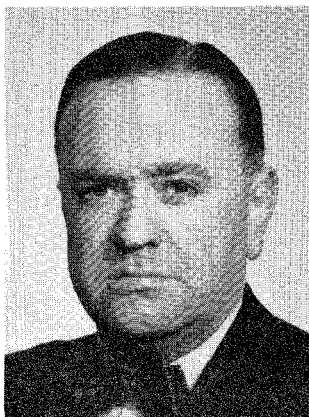
humör. Han var musikalisk, ett arv efter fadern, och hade en utpräglad konstnärlig ådra, var en icke oäven målare och han skulle säkerligen kunnat gå långt, om han fått möjlighet att utveckla denna talang. Han var född nära Gröne Gången och tillhörde den av fadern grundade kamratföreningen Kokhuspojkarna, där han var mycket populär genom sin humor och sin berättarkonst.

Knutsson inträdde i Gillet 1949.

F. bilförsäljaren GOTTFRID GÖTHERED var född på släktgården Götered i Vassända-Naglums socken den 22 januari 1909 och avled i Vänersborg den 5 april 1977. Han började 1924 praktisera på en bilverkstad i Vänersborg och blev med tiden taxi-chaufför i staden. Ett par år på 1930-talet drev han här egen rörelse i bildelsbranschen och var från 1937 försäljare hos olika bilfirmor med lastbilar som sin specialitet. Sist arbetade han för Granström & Söner. När denna firma överläts 1971, var hans hälsa vacklande och han tog förtidspension. Genom hela livet var bilar och motorer hans stora intresse.

Göthered blev gillebroder 1955.

Grosshandlaren JOHN ANDERSON var född i Vänersborg den 9 september 1910 och avled här den 10 augusti 1977. Efter skolgång i läroverket och handelsskola inträdde han i den av fadern August Andersson grundade grosshandelsfirman. Vid faderns död 1932 övertog han firman, som ett tjugotal år senare ombildades till Aug. Anderssons Import AB. 1957 sammanslogs detta med ett annat företag i staden, K. Johanssons Kolonialvaru AB under namnet Förenade Kolonial AB. Sedan även trollhätteföretaget AB Dahlgren & Hult införlivats med bolaget blev detta ett av de ledande inom branschen i Västsverige. På grund av ohälsa sålde John Anderson företaget 1962. Han var ordförande i Västergötlands grossistförening och hade även uppdrag i staden. Så var han medlem i Svenska Handelsbankens lokalstyrelse.

På det kommunala området var han ledamot i idrotts- och fritidsnämnden, hälsovårdsnämnden och 1950 års byggnadskommitté. Som en av stadens större fastighetsägare ägnade han sina senare år åt skötseln av dessa fastigheter.

John Anderson inträdde i Gillet redan 1929.

F. direktören ELOF GADDE föddes i Vänersborg den 23 januari 1911 och avled här den 18 augusti 1977. Efter skolgång vid läroverket och vid Philip Holmquists handelsinstitut i Göteborg började han i den av fadern Christian Gadde grundade firman Eskilstunaboden och praktiserade även i en av Göteborgs större järnaffärer. Faderns rörelse hade ombildats till aktiebolag 1930 och när denne avled 1943, blev Elof Gadde direktör och chef för bolaget. Detta övergick till annan ägare 1950 och han drev därefter agenturverksamhet. Han var en intresserad filatelist och hade även trädgårdsodling som hobby. Hans sista år präglades av ohälsa och döden kom som en befriare för honom.

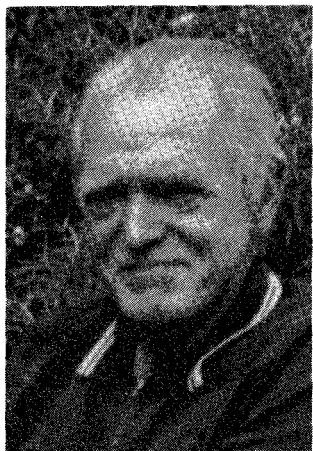
Han blev medlem i Gillet 1930.

F. byggnadsarbetaren KARL JARHED tillbragte hela sitt liv i Vänersborg, här föddes han den 6 september 1895 och avled den 25 augusti 1977. Tidigt kom han ut i förvärvsarbete, han lär ha varit med om det stora kanalbygget i början av 1910-talet. Sedan arbetade han på olika byggen till 1955, då han efter en bilolycka måste lämna detta tunga arbete. I ungdomen var han en god fotbollsspelare i V.I.F:s lag. Vid mognare år ägnade han sig med livligt intresse åt fackligt arbete och bekläddes också med flera kommunala uppdrag, bl.a. som ledamot i fattigvårdsstyrelsen 1938-1955, där han också var rote-man, och i barnavårdsnämnden 1945-1955. Han var likaledes ledamot i en av stadens taxeringsnämnder. Han hörde också till dem, som hängivet arbetade inom Folkets parksstyrelsen under dess tidigare år. De

sista verksamma åren var han anställd vid Brätteprodukter.

Jarhed inträdde i Gillet 1954.

F. byggnadsingenjören **CARL-OTTO KLING** föddes i Vänersborg den 6 januari 1913 och avled här den 28 augusti 1977. Det var en man, som gått den långa vägen. Han lärde möbelsnickeri hos gillebrodern Fritz Dinnetz men sadlade om och utbildade sig till byggnadsingenjör vid Göteborgs Tekniska Institut, varifrån han utexaminerades 1952, en vuxenstuderande innan detta begrepp präntats. Han hade anställningar i olika byggnadsfirmor, tills han 1957 knöts till Ingenjörbyrån Viak, där han anlitas som kontrollant vid entreprenadarbeten. Hans hälsa var emellertid bräcklig och han måste taga sjukpension 1968. Sitt intresse för snickeriet släppte han ej och under senare år var hans hobby att restaurera antika möbler.

Kling blev medlem i Gillet 1955.

F. direktören **MAGNUS MAGNUSON** föddes i Vänersborg den 4 april 1892 och avled i Täby den 29 september 1977. Efter studentexamen i hemstaden 1911 blev han samma år officersaspirant vid Värmlands regemente men övergick följande år till Västgöta regemente. Han avlade reservofficersexamen vid Karlsberg 1913, blev underlöjtnant i reserven samma år, löjtnant 1916 och sedan regementet här indragits kapten i Bohusläns regementes reserv 1928 och kvarstod i denna befattning till 1947. Under det andra världskriget fullgjorde han under långa perioder beredskapstjänstgöring. Åren 1917-1919 vistades han i New York för studier och praktik inom skinn-och läderbranschen och efter återkomsten till Sverige grundade han i Stockholm grosshandelsfirman Magnus Magnuson, vars chef han var till 1960.

Han bibelhöll intresset för hembygden genom att söka sig till vårt Gille, där han inträdde 1942, och var även medlem i den i Stockholm verksamma föreningen Vänersborgs Skolpojkar.

framstående idrottsman hade han många tecken på sin fysiska spänst, som han bibehöll långt in på ålderdomen.

Svensson var medlem i Gillet sedan 1936.

F. stadsförmannen KNUT SVENSSON var född i Ås socken, Skaraborgs län, den 2 april 1896 och avled i Vänersborg den 21 november 1977. Han blev vänersborgare i barndomen, då fadern anställdes som stadens förrädsförvaltare. Redan som femtonåring kom Knut Svensson i stadens tjänst, blev ordinarie kommunalarbetare 1918 och befordrades 1933 till förman för stadens allmänna arbeten. När han pensionerades 1961, hade han varit i stadens tjänst under 50 år. Få torde ha varit så förtjänta av stadens medalj med inskriptionen För gagnelig gärning som han, när han 1955 tilldelades denna utmärkelse. Han var plikttrogen, gedigen och försynt. Under sin verksamma tid var han medlem av styrelsen för stadens kommunaltjänstemannaförening, men lät i övrigt arbetet gå före alla andra åtaganden. Som en

äldre dagar var han en trägen medlem i föreningen Gamla V.I.F:are. Vid hans bortgång ägnade en idrottskamrat honom vackra minnesord i stadens tidning och framhöll där hans förmåga att fostra unga idrottsmän och hans föredömliga uppträdande i och utom ringen.

Wennberg inträdde i Gillet 1955.

F. kommunalarbetaren JOHN WENNBERG föddes i Vänersborg den 17 januari 1907 och avled här den 29 november 1977. Han började sitt förvärvsarbete på den gamla tändsticksfabriken. Mycket tidigt väcktes hans idrottsintresse och han var med i V.I.F:s juniorlag och tog hem ett distriktsmästerskap i fotboll. Men boxningen skulle bli hans sport. Han började därmed 1924 och intresset för den höll livet ut. Redan 1926 tog han sitt första svenska mästerskap i fjädervikt och upprepade detta två år senare i lätt- och weltervikt. En tid var han professionell och verkade som tränare i bl.a. Trelleborg och hemstaden. Därunder tog han ytterligare ett S.M. Med tiden kom han i stadens tjänst först som vaktmästare vid Vänersvallen och sedan vid gatuförvaltningen, där han hade det tunga arbetet som stensättare. På

EINAR WEISS

Ej är jag så rädd för dig, tigande Död,
med kinder så kalla och bleka.
Jag vet du mig hämtar en gång i min nöd,
sen tankarna tröttnat att leka,
men heter du Död, detta skrämmande namn,
så vet jag ändock du bär frid i din famn
för dem som ha segnat på färden
i den rolösa, stormiga världen.

(Birger Sjöberg)

Styrelseberättelse

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse för verksamhetsåret 1977, Gillets 72:a arbetsår.

Gillet har under året varit samlat till Årsstämma i Gillets styrelserum torsdagen den 14 april 1977 och till Högtidsstämma på Frimurarelogen, Allhelgonadags afton, fredagen den 4:e november 1977. Högtidsstämman, som samlat 84 gillebröder, leddes av 1:e Åldermannen Olov Janson.

Gillets 25-årstecken tilldelades gillebröderna: Carl-Viking Wahlin, Karl Andreasson, Henry Dafgård, Jan Hagberg, Gunnar Ideberg, Roland Johansson, Gösta Korén, Herbert Palmström, Åke Ryding, Gunnar Wedelfors, Orvar Wärne, Lennart Raner, Nils Andersson, Gunnar Berg, Hugo Dahlgren, Gustaf Johansson, Karl Erik Johansson, Aller Nordgren, Bertil Ekblad, Yngve Naremark, Erik Tidstrand, Ernst-Magnus Hurtig samt Sune Lundgren.

Sedan stadgeenliga ärenden behandlats avslutade 1:e Åldermannen Högtidsstämman. Gillebröderna samlades därefter till en gemensam måltid.

Gillets årsskrift har under året utkommit med sin fyrtiosjätte årgång, som distribuerades under oktober månad.

Vid årets slut hade Gillet 700 medlemmar.

Gillets ekonomiska ställning, fondernas förvaltning och Gillets understödsverksamhet framgår av nedan lämnade redogörelse. Beträffande Gillets fastighet med tillhörande fond hänvisas till Ålderdomshemsstiftelsens särskilda styrelseberättelse.

Inom sig har styrelsen för året utsett till 2:e ålderman Sten Sahlin, till gilleskrivare Stig Larsson, till kassafogde Ole Thernquist, till gillevärd Evert Lundborg, till krönikör Sven Lind och till bisittare Carl-Viking Wahlin. Styrelsen har under året haft 7 protokollförda sammanträden varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 11 april 1978

Olov Janson

Sten Sahlin

Stig Larsson

Ole Thernquist

Sven Lind

Evert Lundborg

Carl-Viking Wahlin

1. ALLMÄNNA KASSAN

Debet			Kre
Behållning från 1976	5.940:41	Hyra till Stiftelsen	4.000:—
Medlemsavgifter	19.425:—	Extra bidrag	2.000:—
1 st 25-årsnål	15:—	Sammanträdeskostn	611:90
Ränta sparkassa	319:21	Kontor & trycksaker	1.516:55
		Uppvaktningar	1.900:—
		Porto	208:95
		Skatt	37:—
		Andel i årsskriften	7.798:50
		Värme kontor 75-76	1.276:75
		Värme kontor 76-77	785:60
		Birger Sjöbergs	50:—
		Behållning till 1978	20.185:—
		Kassa & postgiro	1.069:62
		Innest i bank	4.444:75
	<u>25.699:62</u>		<u>5.514:—</u>
			25.699:—

2. VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FÖRSKÖNINGSFOND

Behållning från 1976	8.712.97	Skatt	200:—
Ränta	630:—	Behållning till 1978	
		Lån till Stiftelsen	2.800:—
		Innest i bank	6.342:97
	<u>9.342:97</u>		<u>9.142:—</u>
			9.342:—

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGARES MINNESFOND

Behållning från 1976	2.131:51	Skatt	51:—
Ränta	175:—	Behållning till 1978 innest i bank	2.255:—
	<u>2.306:51</u>		<u>2.306:—</u>
			2.306:—

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND

Behållning från 1976	4.306:75	Beh till 1978	
Ränta	360:—	Innest i bank	4.666:—
	<u>4.666:75</u>		<u>4.666:—</u>
			4.666:—

5. HJALMAR A LINDEDALS MINNESFOND

Behållning från 1976	12.309:73	Beh till 1978	
Ränta	835:—	Lån till Stiftelsen	5.300:—
		Innest i bank	7.844:—
	<u>13.144:73</u>		<u>13.144:—</u>
			13.144:—

6. MAJOR OSCAR WENNERSTÖMS UNDERSTÖDSFOND

Behållning från 1976	5.321:67	Beh till 1978	
Ränta	395:—	Lån till Stiftelsen	1.225:—
		Innest i bank	4.491:67
	<u>5.716:67</u>		<u>5.716:67</u>

7. WILHELM & NORA MALMBERGS DONATION

Behållning från 1976	13.713:30	Skatt	274:—
Ränta	857:—	Beh till 1978	
		Lån till Stiftelsen	7.830:—
		Innest i bank	6.466:30
	<u>14.570:30</u>		<u>14.296:30</u>
			<u>14.570:30</u>

8. RICHARD DYMLINGS ÅRSSKRIFTSFOND

Behållning från 1976	4.689:78	Skatt	88:—
Försålda årsskrifter	1.282:50	Kostnader för årsskriften	6.482:50
Annonser	5.600:—	Beh till 1978 innest i bank	5.364:80
Ränta	363:02		
	<u>11.935:30</u>		<u>11.935:30</u>

9. LAURA & ESTER DANIELSSONS UNDERSTÖDSFOND

Behållning från 1976	12.548:71	Beh till 1978	
Ränta	799:—	Lån till Stiftelsen	6.780:—
		Innest i bank	6.567:71
	<u>13.347:71</u>		<u>13.347:71</u>

10. NILS CARLSTRÖMS MINNESFOND

Behållning från 1976	7.759:66	Skatt	161:—
Ränta	533:—	Beh till 1978	
		Lån till Stiftelsen	3.100:—
		Innest i bank	5.031:66
	<u>8.292:66</u>		<u>8.131:66</u>
			<u>8.292:66</u>

11. VIKTOR & ELLEN HANSSONS UNDERSTÖDSFOND

Behållning från 1976	5.439:60	Julgåvor	255:—
Ränta	355:—	Beh till 1978	
		Lån till Stiftelsen	2.700:—
		Innest i bank	2.839:60
	<u>5.794:60</u>		<u>5.539:60</u>
			<u>5.794:60</u>

12. EMIL JOHANSSONS UNDERSTÖDSFOND

Behållning från 1976	3.782:62	Beh till 1978	
Ränta	320:45	Innest i bank	4.10:
	<u>4.103:07</u>		<u>4.10:</u>

13. HALVORD LYDELLS MINNESFOND

Donator Bertil Landberg

Donation 770729	9.440:—	Beh till 1978	
Ränta	300:—	Innest i bank	9.74:
	<u>9.740:—</u>		<u>9.74:</u>

Granskningsberättelse

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning under 1977, får efter fullgjort uppdrag avge följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse samt i övrigt företagit de granskningsåtgärder vi ansett nödvändiga.

Någon anledning till anmärkning föreligger icke beträffande de till oss överlämnade redovisningshandlingarna, bokföring, inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande Gillets förvaltning.

Med anledning av den verkställda granskningen tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Vänersborg den 5 april 1978

Gunnar Berger
granskningsman

Mauritz Björnberg
granskningsman

**STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
ÅLDERDOMSHEMS STYRELSEBERÄTTELSE
FÖR ÅR 1977.**

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem får härmed avgiva följande berättelse över verksamhetsåret 1977, Stiftelsens tjugosjätte arbetsår.

Räkenskaperna utvisa följande:

VINST & FÖRLUST KONTO

Debet				Kredit
Räntors konto	14.171:—		Hyrors konto	19.800:—
Skatte konto	748:—		Bidrag fr allm kass	4.000:—
Fast.kostn konto	2.063:75		Extra bidrag fr allm kass .	2.000:—
Försäkringars konto	1.601:—		Räntors konto	303:04
Reparations konto	7.317:60		Årets underskott	112:31
Porto konto	14:—	25.915:35		
Julgåvors konto		300:—		
		<u>26.215:35</u>		<u>26.215:35</u>

IN & UTGÅENDE BALANS KONTO

Tillgångar	1/1	31/12
Fastighetens konto (taxv. 150.000:—) ..	155.000:—	155.000:—
Inventarie konto	3.100:—	3.100:—
Bank & postgiro konto	2.463:21	4.473:90
	160.563:21	162.573:90
Kapital konto	14.421:79	14.534:10
	<u>174.985:—</u>	<u>177.108:—</u>
Skulder		
Låne konto	174.985:—	177.108:—

SYSKONEN INGEBORG & GOTTFRID ELIASSONS DONATION

Debet			Kredit
Behållning från 1976	70.182:77	Beh till 1978	
Ränta	3.842:19	Lån till Stiftelsen	61.623:—
		Innest i bank	12.401:96
	<u>74.024:96</u>		<u>74.024:96</u>

Även detta år har en reparation varit nödvändig att utföra. Tvättmaskinen visade sig vara utsliten, någon lagning av densamma var utesluten på grund av, dels svårigheten att få fram reservdelar, dels den beräknade kostnaden för en sådan. I stället insattes två stycken mindre maskiner, något begagnade men felfria och med kvarvarande garanti. Detta drog en kostnad av kronor 6.623:—. Bytet har finansierats genom upplåning ur Eliassonska fonden, vilken som bekant är direkt knuten till Stiftelsen.

Inom sig har styrelsen för året utsett till v.ordförande Sten Sahlin, till sekreterare Stig Larsson, till kassör Ole Thernquist, samt till fastighetsförvaltare Carl-Viking Wahlin.

Vänersborg den 11/4 1978

Olov Janson

Sten Sahlin

Stig Larsson

Ole Thernquist

Carl-Viking Wahlin

Sven Lind

Evert Lundborg

Revisionsberättelse

Undertecknade, som utsetts att granska stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems räkenskaper och förvaltning får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av stiftelsens räkenskaper och styrelsens berättelse, som lämnar upplysning om stiftelsens ekonomiska förhållanden och om förvaltningen av dess angelägenheter.

Anledning till anmärkning föreligger icke i avseende å redovisningshandlingarna, bokföringen, inventeringen av tillgångarna eller eljest bekräftande förvaltningen av stiftelsens angelägenheter.

Fastigheten anses försäkrad till betryggande belopp.

Med stöd av vad vi under revisionen inhämtat tillstyrker vi full ansvarsfrihet för 1977 års förvaltning.

Vänersborg den 5 april 1978

Gunnar Berger
revisor

Mauritz Björnberg
revisor

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES TILLGÅNGAR DEN 31/12 1977.

Allmänna kassan	5.514:37	
Vänersborgs Söners Gilles Försköningsfond	9.142:97	
Namnkunniga Vänersborgares Minnesfond	2.255:51	
Knut Hernströms Understödsfond	4.666:75	
Hjalmar A. Lindedals Minnesfond	13.144:73	
Major Oscar Wennerströms Understödsfond	5.716:67	
Wilhelm & Nora Malmbergs Donation	14.296:30	
Richard Dymlings Årsskriftsfond	5.364:80	
Laura & Ester Danielssons Understödsfond	13.347:71	
Nils Carlströms Minnesfond	8.131:66	
Viktor & Ellen Hanssons Understödsfond	5.539:60	
Emil Johanssons Understödsfond	4.103:07	
Halvord Lydells (Landberg) Minnesfond	<u>9.740:—</u>	100.964:14
Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem		
Ingeborg & Gottfrid Eliassons Donationsfond	74.024.96	
Avgår fastigheten	<u>14.534:10</u>	<u>59.490:86</u>
		160.455:—

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR
1977.

MEDLEMMAR

	Födelse- år	Inträ- desår
ADOR, HANS, Personalchef, Växjö	1935	75
ALBRECHTSON, ERIC, fd. Tillskärare, Vänersborg	1894	54
ALEXANDERSSON, HANS, Naturvårdsassistent, Vänersborg	1948	75
ALEXANDERSSON, ZAID, Ledningsingenjör, Vänersborg	1924	55
*ALFREDSSON, GÖSTA, Försäljare, Vänersborg	1922	51
ALFREDSSON, LARS, Vänersborg	1956	76
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	58
AHLIN, LENNART, Bilskolechef, Vänersborg	1916	54
AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
ALM, LARS, Byggnadsingenjör, Vänersborg	1944	73
ALMGREN, BOO, Kapten, Göteborg	1908 (43)	76
*ALMQVIST, SVEN, Professor, Linköping	1931	46
ALMSTRÖM, NILS OLOF, Provinsialläkare, Kungälv	1910	55
AMGÅRD, KARL-ERIC, Kommunalarbetare, Vänersborg	1940	74
ANDERSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	60
ANDERSSON, ALLER, Skolvaktmästare, Vänersborg	1909	55
*ANDERSSON, ARNE, Yrkesvalslärare, Bromma	1917	43
ANDERSSON, BO, Ingenjör, Örebro	1940	74
ANDERSSON, BROR, Sägare, Vänersborg	1935	69
ANDERSSON, CARL-AXEL, Göteborg	1918	72
ANDERSSON, CHRISTER, fil.mag. Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, LARS, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
*ANDERSSON, ERIC, Assistent, Vänersborg	1915	51
*ANDERSSON, FRITIOF, fd. Jordbruksförförman, Vänersborg	1897	42
*ANDERSSON, GÖSTA, Sjukhusintendent, Vänersborg	1913	46
ANDERSSON, HUGO, Televerksarbetare, Vänersborg	1917	69
ANDERSSON, IVAR, Köpman, Vänersborg	1918	65
*ANDERSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg †	1910	29
ANDERSSON, JOHN, Reparatör, Vänersborg	1953	74
ANDERSSON, KARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1923	58
ANDERSSON, KARL-GUSTAV, Representant, Vänersborg	1935	76
ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, MAGNUS, Vänersborg	1968	69
*ANDERSSON, NILS, Disponent, Göteborg	1915	53
*ANDERSSON, NILS, Köpman, Vänersborg	1922	51
*ANDERSSON, OSCAR, fd. Förförman, Vänersborg, <i>innehavare av gillets medalj (1955)</i>	1892	42
ANDERSSON, PER ARNE, Vänersborg	1970	70
ANDERSSON, PER-GÖRAN, Köpman, Mellerud	1936	60
*ANDERSSON, RAGNAR, fd. Köpman, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, RAGNAR, Verkmästare, Vänersborg †	1921	68

*ANDERSSON, STIG, Socialvårdschef, Vänersborg	1918	45
ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1928	76
ANDERSSON, STIG, Mättningsbiträde, Vänersborg	1924	70
ANDERSSON, TOMMY, Affärsbiträde, Vänersborg	1950	75
ANDERSSON, TORSTEN, Förrådsintendent, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, VIKTOR, Transportarbetare, Vänersborg	1900	61
ANDERSSON, YNGVE, Vaktmästare, Vänersborg	1925	72
ANDRÉ, HARALD, Kamrer, Vänersborg	1906	54
*ANDRÉASSON, KARL, Museivaktmästare, Vänersborg	1907	53
ANDRÉEN, ANDERS, Järnhandlare, Vänersborg	1938	68
ANDRÉEN, BERTHEL, Järnhandlare, Vänersborg	1908	66
ANDRÉN, HELGE, Köpman, Göteborg	1914	66
ANGSÉUS, TAGE, 1:e polisinspektör, Vänersborg	1924	75
ARVEBLAD, KARL, Maskinist, Vänersborg	1912	61
ARVIDSON, BENGT, Skötare, Vargön	1949	75
*ARVIDSSON, BIRGER, Schaktmästare, Köping	1897	46
ARWIDSSON, UNO, Expeditionsassistent, Vänersborg	1927	60
ASPMAN, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1920	59
BACK, EVERT, Expeditionsvakt, Vänersborg	1918	55
BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg	1932	73
BACK, JAN, Konditor, Vänersborg	1934	63
BEHRNS, RAGNAR, Överskötare, Vänersborg	1910	66
BENGTTSSON, RAGNAR, fd. Linjemästare, Trollhättan	1903	55
BENGTTSSON, ROLF, Faktor, Vänersborg	1934	76
BERG, CHRISTIAN, Vänersborg	1968	68
*BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERG, HÅKAN, Faktor, Vänersborg	1944	68
BERG, LARS, Vänersborg	1967	68
BERG, SUNE, Åkeriägare, Vänersborg	1939	67
BERGER, ANDRÉAS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1974	76
BERGER, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1943	55
BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
BERGER, MAGNUS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1967	76
BERGER, MAX, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1970	76
BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg	1937	72
*BERGGREN, ERIC, Intendent, Loro Ciuffenna, Italien	1911	32
*BERGLUND, GÖSTA, Sjöingenjör, Malmö	1920	43
*BERGSTÖM, THORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	1912	29
*BERRMAN, GÖSTA, Ämneslärare, Göteborg	1910	43
*BERGMAN, KARL-ERIK, Ingenjör, Nol	1930	48
BIEL, GUNNAR, Sjukgymnast, Upper Darby (U.S.A.)	1901 (24)	62
*BIEL, GÖSTA, Direktör, Lerum	1911	46
BILLENGREN, LARS, Köpman, Mellerud	1938	75
BJERSTAF, LARS, Vänersborg	1940	76

BJÖRKMAN, LENNART, Sjukvårdsdirektör, Vänersborg	1923	65
BJÖRNBERG, HÅKAN, Fil.kand., Vänersborg	1954	77
BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamrer, Vänersborg	1927	54
BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg	1929	54
BJÖRNBERG, THOMAS, Civilingenjör, Angered	1953	77
BJÖRNDAHL, KARL-ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg	1926	60
BLOMGREN, HANS, Stenhuggare, Vänersborg	1943	77
BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BLOMGREN, LARS, Elevhemsföreståndare, Vänersborg	1941	77
BLOMGREN, MATS, Vänersborg	1960	77
BLOMGREN, SVEN, Professor, Vänersborg	1908	77
BODÉN, SIGVARD, Ingenjör, Norsborg <i>ständig medlem</i>	1923	55
BODÉN, STIG, Ingenjör, Johanneshov <i>ständig medlem</i>	1914	55
*BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48
BRIGELIUS, GUNNAR, Direktör, Åsa	1919	54
BROCKNER, TORSTEN, fd. Kamrer, Västerås	1898	61
BÜGLER, RONALD, Kamrer, Skövde	1928	74
BÄCKSTRÖM, BERTH, Åkeriägare, Vänersborg	1947	67
BÄCKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg	1932	67
BÄCKSTRÖM, TORSTEN, Åkeriägare, Vänersborg	1907	54
CARLZÉN, YNGVE, fd. Befallningsman, Vänersborg	1902	70
*CEDERGREN, GÖSTA, fd. Länsläkare, Linköping	1905	30
*CEDERGREN, RAGNAR, Disponent, Båstad	1907	30
*CEDERGREN, STIG, Kanslichef, Gävle	1911	30
CEDERHOLM, ÅKE, Direktör, Uddevalla	1913	55
*CEGRELL, ELOF, Tjänsteman, Vänersborg	1916	49
DAFGÅRD, BENGT, Arbetsledare, Trollhättan <i>ständig medlem</i>	1939	50
DAFGÅRD, GUNNAR, Direktör, Källby	1919	67
*DAFGÅRD, HENRY, fd. Köpman, Vänersborg	1903	53
*DAHL, LENNART, Bersingenjör, Sandviken	1924	48
DAHLGREN, ARNE, Byråass., Vänersborg	1918	55
*DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
DAHLLÖF, AXEL, Affärschef, Göteborg	1911	55
DAHLLÖF, MATS, Vänersborg	1965	67
*DAHLGREN, HUGO, Mättningsingenjör, Vänersborg	1911	53
DANIELSSON, HANS, Byggnadssnickare, Vänersborg	1918	75
DAVIDSSON, BENGT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1957	71
DAVIDSSON, BILT, Bankkamrer, Vänersborg	1938	64
*DINNETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg <i>innehavare av gillets medalj (1972)</i>	1895	21
DREVANDER, STIG, Ingenjör, Vänersborg	1928	73
d'ORCHIMONT, CURT, fd. Landsfogde, Vargön	1898	60
EDHOLMER, GUNNAR, Kapten, Vänersborg	1900	62
*EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46

EDVARDSSON, GUNNAR, Överskötare, Vänersborg	1916	71
*EK, HARALD, Överstelöjtnant, Täby	1919	44
*EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
*EKBLAD, BERTIL, Köpman, Trollhättan	1916	53
EKHOLM, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg	1935	73
EKHOLM, PER-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1922	73
EKHOLM, SVEN, Köpman, Vänersborg	1916	60
EKMAN, LARS, Tekniker, Vänersborg	1949	74
EKSTEDT, THOMAS, Studerande, Eslöv	1951	65
EKSTRÖM, ARTHUR, Vänersborg	1908	77
ELENSTIG, ELOF, Köpman, Vänersborg	1930	75
*ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Bromma	1919	44
ELMQVIST, SÖREN, Byggnadssnickare, Vänersborg	1940	75
*ELOW, STIG, Ingenjör, Sundsvall	1912	30
*ELOW, PER, fd. Bankkamrer, Vänersborg	1906	30
*EMANUELSSON, ERIC, Försäljare, Vänersborg	1916	51
*ENGLUND, GUNNAR, Direktör, Djursholm	1913	42
ENGLUND, CLAES, Ingenjör, Vänersborg	1943	47
ENGLUND, MAGNUS, Studerande, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1949	49
*ENGLUND, NILS, Leg.läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS ERIK MAGNUS, Dyltabruk <i>ständig medlem</i>	1966	66
ENGLUND, NILS TURE, Leg.läkare, Dyltabruk	1939	47
ERIKSSON, ALLAN, Överpostiljon, Vänersborg	1913	55
ERICSSON, ANDERS, Tandläkare, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1944	54
*ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERICSSON, ERIC, Rörmontör, Vänersborg	1904	77
*ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICSSON, GUNNAR V., Portvakt, Vänersborg	1918	66
ERICSON, GÖRAN, Fritidschef, Vänersborg	1927	77
*ERICSON, HENNING, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1902	50
ERIKSSON, HENRY, Landstingsassistent, Vänersborg	1909	55
ERICSSON, JOHAN FREDRIK, Vänersborg	1966	66
*ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
ERICSSON, JOHN-OLOF, Tandläkare, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1939	54
ERICSON, KARL, fd- Kommunalråd, Vänersborg	1896	59
ERIKSSON, PER OLOF, Inspektör, Vänersborg	1932	64
ERICSON, TAGE, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1906	55
ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg	1925	70
ERLANSSON, SVEN, Arkitekt SAR, Vänersborg	1925	61
FAGERSTEDT, ERIK, Bankdirektör, Vänersborg	1906	76
FAGERSTEDT, LARS, Kontorist, Vänersborg	1942	76
FAGERSTRÖM, ARVID, Lagerarbetare, Vänersborg	1909	67
FALK, HARRY, Åkeriägare, Vänersborg	1906	55

FALK, ÅKE, Åkeriägare, Vänersborg	1942	66
FASTH, SIXTEN, Fotograf, Vänersborg	1926	74
FILIPSSON, GÖSTA, Snickare, Vänersborg	1914	68
FOCK, KARL-GÖRAN, Stud., Göteborg	1953	77
FOCK, STIG, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1915	75
*FORSS, ERIC, Tullförvaltare, Malmö	1910	52
FORSS, SVEN, Ingenjör, Mölndal	1916	69
FREDMAN, SUNE, Verkmästare, Vänersborg	1940	68
FREDRIKSSON, MATS, Direktör, Göteborg	1922	76
FRIBERG, KARL AXEL, Reservdelsman, Uddevalla	1923	69
FRIBERG, SVEN-OLOF, Sjukhusdirektör, Säter	1916	71
FRIBERG, ERIK, Tecknare, Trollhättan	1919	69
FRISK, KENT, Postiljon, Vänersborg	1945	67
FRÄNDEGÅRD, BENGT-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1927	67
FRÄNDEGÅRD, PER ARNE, Rektor, Töreboda	1920	67
FRÄNDEGÅRD, SVEN AXEL, Förvaltare, Jönköping	1922	67
FRÄNDEGÅRD, CARL-ERIK, Överstelöjtnant, Täby	1918	75
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Vänersborg <i>innehavare av gillet</i> <i>medalj (1974)</i>	1896	24
FURBO, SIXTEN, Avsynare, Vänersborg	1917	56
FÄLLING, HARRY, Televerksarbetare, Vänersborg	1939	71
*GADDE, ELOF, Direktör, Vänersborg †	1911	30
*GADDE, NILS OLOF, Sporhandlare, Vänersborg	1915	34
*GALLE, KJELL, Möbelhandlare, Vänersborg	1911	51
GALLE, NILS, Köpman, Vänersborg	1918	67
*GEMVIK, GÖSTA, Intendent, Vällingby	1911	47
*GEMVIK, OLOF, Direktör, Näsbyпарк	1917	46
GILLBERG, GÖSTA, Köpman, Trollhättan	1918	66
GILLBERG, ROLF, Köpman, Vänersborg	1939	77
GILBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
*GLASELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	1910	46
GRANQVIST, ÅKE, Försäljare, Trollhättan	1939	67
*GRUNDBERG, HADAR, fd. Godsägare, Uppsala, <i>innehavare av gillet</i> <i>medalj (1956)</i>	1884	07
GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Åkersberga	1932	60
*GULLBRANTZ, SVEN, Murare, Vänersborg	1913	44
GULTZ, LENNART, Fil.mag. Vänersborg	1939	54
*GULZ, THORSTEN, fd. Driftchef, Vänersborg <i>innehavare av</i> <i>gillet medalj (1967)</i>	1905	28
*GUSTAFSSON, EDVARD, Stadsarkitekt, Ängelholm	1923	46
GUSTAFSSON, KENT, Mättningsbiträde, Vänersborg	1944	71
GUSTAFSSON, PAUL, Verkstadsägare, Vänersborg	1935	66
GUSTAFSSON, SUNE, Bagaremästare, Vänersborg	1918	55
GUSTAVSSON, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1937	77

GÖTHBERG, INGVAR, Servicerådgivare, Vänersborg	1932	64
GÖTHERED, GOTTFRID, Fastighetsägare, Vänersborg †	1909	55
HAGBERG, BENGT, Källarmästare, Ed	1919	65
HAGBERG, CARL-GÖRAN, Konstnär, Ed	1922 (66)	74
*HAGBERG, JAN, Kalkylator, Kalmar	1922	53
*HAGBORG, ARNE, fd. Möbelhandlare, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, GÖRAN, Revisor, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1941	53
*HAGBORG, TORSTEN, Tjänsteman, Trollhättan <i>ständig medlem</i>	1931	52
HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Skövde	1946	68
HAGSÉR, HÅKAN, Försäljare, Vänersborg	1947	72
*HALL, KARL-ERIK, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1912	52
HALLBERG, NILS, Ingenjör, Göteborg	1912	55
HALLINGBERG, OLOF, Tandläkare, Vänersborg	1915	66
*HALLONQVIST, UNO, Köpman, Vänersborg	1925	45
HALLQVIST, ANDERS, Veterinärassistent, Vänersborg	1945	76
HALLQVIST, ARNE, Adjunkt, Vänersborg	1917	67
HALLQVIST, KARL-ERIK, Vågarbetare, Vänersborg	1934	76
*HALLQVIST, TAGE, Med.lic., Vänersborg	1926	45
*HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Umeå <i>ständig medlem</i>	1899	28
*HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, CHRISTER, Restaurangchef, Arvika <i>ständig medlem</i>	1942	57
HARLITZ, ALVAR, Ingenjör, Vänersborg	1908	66
HARLITZ, GUNNAR, Sjöingenjör, Vänersborg	1940	64
HARLITZ, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1943	64
HARRING, RAGNAR, Rektor, Vänersborg	1905	59
*HASSELBERG, GÖSTA, Professor, Uppsala	1909	42
HASELLIND, KAJ, Ingenjör, Vargön	1945	76
*HEDÉN, ALLAN, Drätselassistent, Vänersborg	1907	34
HEDÉN, LASSE, Ingenjör, Borås	1934	57
HEDSTRÖM, ARVID, Elektriker, Vänersborg	1904	63
HEDSTRÖM, ERNST, f. Rektor, Vänersborg	1902	72
HEDQUIST, PER, Kontorist, Vänersborg	1943	76
HELLMAN, ANDERS, Vänersborg	1955	73
*HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29
HELLMAN, EVALD, Assistent, Uppsala	1902	55
HELLSTRÖM, ARNE, Köpman, Vänersborg	1930	64
HELLSTRÖM, HÅKAN, Studerande, Vänersborg	1956	75
*HELLSTRÖM, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1905	43
HJELM, BERTIL, Maskinist, Vänersborg	1910	65
HJELM, HELGE, Teckningslärare, Vänersborg	1908	60
HJELM, STIG, Reprofotograf, Vänersborg	1927	76
*HOLM, HERBERT, Förrädsman, Vänersborg	1903	50
HORSTER, KNUT, Verkmästare, Vänersborg	1920	75
HURTIG, BENGT MAGNUS, Studerande, Vänersborg	1953	66

*HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HÄGNEFORS, ERNST, Överstelöjtnant, Uddevalla	1921	77
HÖGBER, PER, Disponent, Uddevalla	1922	64
HÖGBERG, STIG, Ingenjör, Onsala	1944	77
HÖGBERG, THURE, Kyrkovaktmästare, Vänersborg	1907	71
HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Nynäshamn	1934	61
IDEBERG, BERTIL, Platschef, Vänersborg	1941	74
*IDEBERG, GUNNAR, Aukt. revisor, Karlstad	1932	53
IDEBERG, TORE, Tandläkare, Vänersborg	1901	65
JACOBSSON, ARNE, Personalkonsulent, Trollhättan	1920	70
JACOBSSON, GERT, Mättningsförmän, Vänersborg	1939	70
JACOBSSON, BENGT-ARNE, Byggnadssnickare, Vargön	1950	75
JACOBSSON, SVEN-OLOF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1950	75
JACOBSSON, MIKAEL, Vänersborg	1966	76
JACOBSSON, NILS, Verkmästare, Vänersborg	1908	57
JACOBSSON, ROLF, Kamrer, Vänersborg	1936	59
*JANSON, BENGT, Gruppchef, Göteborg	1920	50
JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg	1938	66
*JANSON, OLOV, Kamrer, Vargön, <i>Förste ålderman, innehavare av gilletts medalj (1975)</i>	1909	30
JANSSON, SVEN, Vaktmästare, Vänersborg	1926	58
JARHED, KARL, Byggnadsarbetare, Vänersborg †	1895	54
*JENNISCHE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1913	30
JENNISCHE, MATS, Agronom, Falun <i>ständig medlem</i>	1941	64
JENNISCHE, PER, Fil.dr. Uppsala, <i>ständig medlem</i>	1943	64
JENNISCHE, ÅKE, Socionom, Julita, <i>ständig medlem</i>	1947	64
*JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOACHIMSSON, ERLING, Civilingenjör, Lund	1950	77
JOELSSON, LARS, Civilingenjör, Vänersborg	1954	76
JOELSSON, RUNE, Driftmästare, Vänersborg	1927	76
JOHANSSON, ALLAN, Bagaremästare, Vänersborg	1914	68
JOHANSSON, ARNE, Förrådsarbetare, Vänersborg	1907	59
JOHANSSON, ARTUR, Försäljningschef, Vänersborg	1911	75
JOHANSSON, BO, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1959	76
JOHANSSON, CASPER, Vänersborg	1976	76
JOHANSSON, EVERT, Transportledare, Vänersborg	1920	60
*JOHANSSON, GOTTHARD, fd. Slussmästare, Trollhättan	1899	50
JOHANSSON, GUNNAR, Konditor, Vänersborg	1933	66
JOHANSSON, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1946	66
*JOHANSSON, GUSTAV, Boktryckare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Kumla	1910	54
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Vänersborg	1907	60
JOHANSSON, HENRY, Bagare, Vänersborg	1921	73
*JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Bromma	1908	44

JOHANSSON, INGEMAR, Konditor, Vänersborg	1928	65
JOHANSSON, INGVAR, Byggnadssnickare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, JAN, Åkeriägare, Vänersborg	1937	76
JOHANSSON, JOHN, Åkeriägare, Vänersborg	1910	55
JOHANSSON, JOHN ERIK, Kommunalarbetare, Vänersborg	1923	66
JOHANSSON, KARL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1908	66
JOHANSSON, KARL-ERIK, Representant, Dals Rostock	1914	69
*JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
*JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, LEIF, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1962	76
JOHANSSON, MARTIN, Studerande, Vänersborg	1963	76
JOHANSSON, OLOF, Instrumenttekniker, Vänersborg	1935	59
JOHANSSON, PONTUS, Vänersborg	1973	76
*JOHANSSON, ROLAND, Byggnadssnickare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, ROLF, Försäljningschef, Vänersborg	1930	65
JOHANSSON, RUNE, Reservdelsman, Vänersborg	1944	76
JOHANSSON, STEN, fd. Motorförman, Vänersborg	1902	55
JOHANSSON, STURE, Redaktör, Farsta	1923	57
JOHANSSON, SVEN, Telearbetare, Vänersborg	1937	59
JOHANSSON, TAGE INGVAR, Ingenjör, Älvsered	1932	67
JOHANSSON, THOMAS, Reservdelsman, Vänersborg	1957	76
JOHNSSON, FRANK, Ämneslärare, Vänersborg	1939	75
JONSSON, BENGT R., Docent, Solna	1930	54
*JONSSON, ERIK, Vänersborg	1920	46
*JONSSON, HELGE, Vänersborg	1912	45
JONSSON, HENRY, Förste poliskonstapel, Vänersborg	1914	66
JONSSON, LARS, Vänersborg	1960	63
*JONSSON, OLOF, Köpman, Vänersborg	1923	45
JONSSON, SVEN, Vänersborg	1956	63
JOSEFSSON, GUNNAR, Tjänsteman, Vänersborg	1931	65
JOSEFSSON, HELGE, Vänersborg	1909	59
JOSEFSSON, LENNART, Kontorist, Vänersborg	1948	75
JOSEFSSON, SVEN, Kamrer, Eslöv	1933	65
JÅTBY, RUNE, Skorstensfejarmästare, Vänersborg	1931	76
KARLSSON, ARNE, Vårdare, Vänersborg	1929	75
KARLSSON, BERTIL, Elinstallatör, Hägersten	1910	58
CARLSSON, BERTIL, Metallarbetare, Vänersborg	1914	54
CARLSSON, BERTIL, Annonskonsulent, Vargön <i>ständig medlem</i>	1944	47
*CARLSSON, ELOF, fd. Direktör, Ljungskile, <i>ständig medlem</i>	1904	30
CARLSSON, ERIC, Lagerchef, Vänersborg	1945	75
CARLSSON, HADAR, Kommunalråd, Vänersborg	1913	67
CARLSSON, HERBERT, Konstnär, Åre	1912	75
*CARLSSON, HILDING, Bagare, Vänersborg	1911	51
CARLSSON, INGEMAR, Ingenjör, Vänersborg	1928	60

CARLSON, INGVAR, Överskötare, Vänersborg	1924	69
*CARLSSON, CARL ANDERS, fd. Disponent, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1897	32
*CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Instruktör, Vänersborg	1917	66
CARLSSON, CARL-OTTO, Speditör, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, KENTH, Ingenjör, Vänersborg	1952	60
KARLSSON, CLAES, Köpman, Vänersborg	1908	55
KARLSSON, KNUT, Målare, Vänersborg	1896	57
KARLSSON, LARS OLOF, Stud, Vänersborg	1957	76
KARLSSON, LEIF, Försäljare, Vänersborg	1948	76
CARLSSON, LENNART, Personalass., Mölndal <i>ständig medlem</i>	1946	47
CARLSSON, NILS-ERIK, Sjöingenjör, Lindsfield NSW	1919	54
CARLSSON, UNO, Åkeriägare, Vänersborg	1926	67
CARLSSON, ÅKE, Vaktmästare, Vänersborg	1914	58
KARLSSON, ÅKE, Snickare, Vänersborg	1915	58
CARLSTRÖM, ERIK, Representant, Hammarö	1913	63
KARNÉUS, RAGNAR, Disponent, Vänersborg	1900	70
KEMPE, BO, Laboratorieassistent, Vänersborg	1948	75
*KIHLSSTRÖM, LARS, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1907	49
KIHLSSTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Vänersborg	1936	65
KIHLSSTRÖM, PER, Köpman, Åkarp	1928	76
KJELLSSON, DAN, Verkmästare, Vänersborg	1941	74
KJELLSSON, UNO, Direktör, Vänersborg	1944	74
CLAESSON, CARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1916	55
KLING, CARL-OTTO, Byggnadsingenjör, Vänersborg †	1913	55
KLING, LARS, Teknolog, Vänersborg	1945	68
*KNUTSSON, GUNNAR, Verkmästare, Vänersborg †	1905	49
KNUTSSON, LEIF, Personaltjänsteman, Arvika	1934	64
*KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Vänersborg	1908	53
KORSE, YNGVE, Ingenjör, Åkersberga	1913	74
CORNELIUSSON, HJALMAR, Ingenjör, Bengtsfors	1898	60
*CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, V:a Frölunda	1912	33
LAGERKVIST, KJELL, Musikdirektör, Vänersborg	1930	77
LANEVALL, OLOF, Försäljningschef, Spånga	1921	63
LARSSON, ANDERS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1963	63
LARSSON, ALF, Montör, Brämhult	1939	77
*LARSSON, AXEL, fd. Köpman, Vänersborg <i>innehavare av gillet</i> <i>medalj (1969)</i>	1890	19
LARSSON, BO, Verkmästare, Borås	1922	46
LARSSON, FRANK, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	64
LARSSON, GOTTFRID, fd. Hemmansägare, Vänersborg	1896	69
LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Lyckeby <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, GÖTE, Postiljon, Göteborg	1944	66

LARSSON, HARRY, Blmekaniker, Vänersborg	1913	54
LARSSON, HENRY, Rektor, Vänersborg	1907	76
LARSSON, HERBERT, Riksdagsman, Vänersborg	1909	66
LARSSON, JOHAN, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1966	66
LARSSON, LARS, Kamrer, Göteborg	1943	68
LARSSON, LARS, Elektriker, Trollhättan	1914	74
LARSSON, RAGNAR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
LARSSON, ROLF, Underinspektör, Skärholmen <i>ständig medlem</i>	1924	56
LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg, <i>Gilleskrivare</i>	1935	57
LARSSON, SVEN, Butiksbiträde, Vänersborg	1929	70
LARSSON, SVEN, Mejerist, Vänersborg	1914	75
LARSSON, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1911	54
LARSSON, ÅKE, Svarvare, Trollhättan	1944	77
*LAURELL, JOHNNY, Tidskrivare, Vänersborg	1908	46
LINDH, ERIK, Köpman, Vänersborg	1906	55
LIND, HÅKAN, Jur.kand., Frändefors	1948	54
LIND, LARS, Civilingenjör, Floda	1944	50
LINDH, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
LIND, OLOF, Butiksföreståndare, Vänersborg	1932	76
*LIND, OLOV, Civilingenjör, Kristianstad	1920	45
*LIND, SVEN, Direktör, Vänersborg <i>Kronikör, innehavare av gillet medalj (1976)</i>	1913	40
LINDBERG, ANDERS, Adjunkt, Vänersborg	1938	66
*LINDBERG, AXEL, Köpman, Vänersborg	1912	42
LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1949	66
LINDBERG, BERTIL, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1918	62
*LINDBERG, GEORG, fd. Organisationschef, Malmö	1899	47
LINDBERG, INGE, Expeditionsförmän, Vänersborg	1921	60
LINDBERG, CARL-AXEL, Ingenjör, Onsala	1944	65
LINDÉN, LARS, Studerande, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1954	75
LINDÉN, ROLF, Ingenjör, Skärholmen <i>ständig medlem</i>	1927	62
LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
LINDGREN, GÖSTA, fd. Byggnadssnickare, Örebro	1903	55
LINDGREN, KARL ENAR, Försäljningschef, Vänersborg	1921	65
LINDGREN, SIXTEN, Disponent, Vänersborg	1914	77
LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921 (57)	74
LINDQVIST, ARNE, Tjänsteman, Vänersborg	1932	76
*LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Kungälv	1914	37
*LINDQVIST, ROLF, Länsråd, Östra Emtervik	1911	35
LINDSKOG, STURE, Köpman, Trollhättan	1895	69
*LINDSTRÖM, ALLAN, Lektor, Lerum	1908	30
LINDSTRÖM, LENNART, Rektor, Sandviken	1918	63
LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Hisingsbacka	1912	55
LISS, PER ARNE, Vänersborg	1940	67

LISTAD, KENT ROGER, Köpman, Vänersborg	1949	75
LUDWIGSSON, EVERT, Verkst.-föreståndare, Vänersborg	1913	55
*LUNDBLAD, OLOF, Jaktvårdskonsulent, Lilleskog, Vargön	1907	28
LUNDBLAD, SÖREN, Billackerare, Vänersborg	1923	66
LUNDBORG, BO, Operasågare, Handen	1932	66
LUNDBORG, ERIC, Studerande, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1957	66
*LUNDBORG, EVERT, Köpman, Vänersborg <i>bisittare i styrelsen</i>	1921	42
LUNDBORG, HÅKAN, Vänersborg	1956	73
LUNDBORG, JAN, Vänersborg	1952	73
*LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg	1925	42
LUNDBÄCK, BENGT, Dialystekniker, Vänersborg	1941	67
*LUNDGREN, ARVID, Sektionschef, Enskede	1912	49
*LUNDGREN, SUNE, Rektor, Villach Österrike	1913	53
LUNDIN, GUNNAR, Direktör, Vänersborg	1907	69
*LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
*LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg	1919	52
*LUNDIN, IVAR, fd. Frisörmästare, Vänersborg	1894	30
LUNDIN, JAN, Vänersborg	1936	69
*LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
LUNDIN, PER, Affärsbiträde, Vänersborg	1953	55
LUNDVIK MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Källby	1926	64
LÅNG, BÖRJE, Socialassistent, Vänersborg	1933	76
LÖFQVIST, INGEMAR, Leg.läkare, Göteborg	1918	68
MADSÉN, PER, Dövlärare, Vänersborg	1908	75
*MAGNUSSON, ARNE, Socialdirektör, Göteborg	1913	49
MAGNUSSON, DICK, Vänersborg	1943	72
MAGNUSSON, GUNNAR, Ingenjör, Täby	1914	58
MAGNUSSON, CARL-AXEL, Statistikchef, Jönköping	1937	65
*MAGNUSSON, CARL EDGAR, fd. Direktör, Vänersborg	1892	44
*MAGNUSSON, MAGNUS, fd. Kapten, Näsbyark ¶	1892	42
MAGNUSSON, NILS, Folksskollärare, Ljungskile	1940	65
MAGNUSSON, OTTO, Kapten, Enskede	1910	60
MELIN, GEORG, Försäljningschef, Vänersborg	1922	70
MILLING, TAGE, Försäljningschef, Lingham	1931	58
*MILLING, THORE, Flygtekniker, Tun	1924	52
MJÖRNESTÅL, GÖTE, Vaktkonstapel, Vänersborg	1914	68
MOBERG, ERIK, Köpman, Vänersborg	1919	55
MOLLBERG, PER-OLOF, Kommunarbetare, Vänersborg	1919	77
MOLLBERG, RUNE, Annonskonsulent, Vänersborg	1925	54
MOLNIT, PER, Arkitekt, Vänersborg	1919	75
MÅNGBERG, CARL-ERIK, Underinspektör, Hallsberg	1923	66
NAGLUM, GUNNAR, Socionom, Paris	1912	60
*NAREMARK, YNGVE, Direktör, Vänersborg	1922	53
NIKLASSON, MATS, Kriminalass., Vänersborg	1925	56

*NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, CARL-ERIC, Droskägare, Vänersborg	1920	66
NILSSON, LARS, Studerande, Vänersborg	1957	74
NILSSON, PER GUNNAR, fd. Linjemästare, Värnamo	1904	66
*NILSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1908	41
NILSSON, SUNE, Brunnssborrare, Vänersborg	1923	58
NISSÉN, HARALD, Lektor, Vänersborg	1910	66
NORDFELDT, JAN ERIK, Ingeniör, Märsta	1949	50
*NORDFELDT, JOHN, Ingeniör, Falun	1921	43
*NORDFELDT, PER-OLOF, Disponent, Partille	1925	43
*NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NYLÉN, ALGOT, Civilingeniör, Vänersborg	1901	66
NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingeniör, Vänersborg	1928	58
*OLLÉN, BERTIL, Bryggeriingeniör, Falkenberg	1914	52
OLLSSON, ALLER, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	67
OLSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1921	60
OLSSON, EINAR, Kassör, Vänersborg	1900 (42)	74
OLSSON, ERNST, Fastighetsskötare, Vänersborg	1901	55
*OLSSON, FOLKE, Tekniker, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF, Teckningslärare, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1918	72
OLSSON, JAN, Stud., Vänersborg	1955	72
OLSSON, KARL-GUSTAF, Järnvägstjänsteman, Vänersborg	1912	60
OLSSON, LARS, Rörmontör, Vänersborg	1935	75
OLSSON, ROLF, Företagsekonom, Vänersborg	1949	72
OLSSON, TORVALD, Major, Uddevalla	1915	55
OLSSON, AXEL, Överläkare, Vänersborg	1919	74
PALMSTRÖM, ALLAN, Lärare, V:a Frölunda <i>ständig medlem</i>	1933	76
*PALMSTRÖM, HERBERT, Cementgjutare, Vänersborg	1902	53
*PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg	1910	52
PALMSTRÖM, UNO, Journalist, Stockholm <i>ständig medlem</i>	1947	76
PATRIKSSON, JÖRGEN, Fabrikör, V:a Frölunda	1942	76
PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg	1937	65
PAULSSON, ELMER, Musiklärare, Vänersborg	1909	54
PERSSON, KAJ, Lagerchef, Vänersborg	1923	76
PERSSON, THORE, Inköpschef, Vänersborg	1919	70
PETERSON, ARNE, Reparatör, Vänersborg	1917	57
PETERSON, ARVID, Montör, Vänersborg	1897	57
PETERSON, CHRISTER, Kommunalarbetare, Vargön	1943	71
PETTERSSON, KARL, Poliskommissarie, Lidköping	1902	55
PETTERSSON, OSCAR, Ingenjör, Billdal	1914	59
*POUNCETTE, ERIC, Kassör, Örebro	1904	52
*POUCETTE, CARL ERIC, Godsägare, Vinninga	1914	51
*PÅRUD, NILS, Universitetslektor, Umeå <i>ständig medlem</i>	1923	52
PÅRUD, PAUL, fd. Fängvärdstjänsteman, Vänersborg	1896	54

RAHM, HARRY, Överskötare, Vänersborg	1914	55
RAHM, GUNNAR, Apotekare, Askim	1929	66
RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg	1943	72
*RANER, LENNART, Köpman, Uddevalla <i>ersättare i styrelsen</i>	1919	53
RANER, STEN ERIK, Med.kand., Göteborg	1947	69
RAPP, HÅKON, Köpman, Vänersborg	1933	60
*RAPP, NILS, Frisörmästare, Vänersborg	1913	51
REHMAN, OLOF, Advokat, Östersund	1944	73
REHMAN, TOR, Häradsskrivare, Vänersborg	1905	66
ROBERTSSON, FOLKE, Yrkeslärare, Vänersborg	1908	54
ROSÉN, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg	1923	55
ROSENGREN, KARL-ERIC, Ingenjör, Vänersborg	1938	71
*ROSLIN, HENRY, Köpman, Trollhättan	1906	31
ROSLIND, LARS-GÖRAN, Optiker, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1946	58
ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Optiker, Mellerud <i>ständig medlem</i>	1940	58
RUDBERG, STIG, Professor, Lund	1920	76
*RUTGERSSON, CHARLES, fd. Förmän, Vänersborg	1903	43
*RYDING, ÅKE, Målaremästare, Vänersborg	1920	53
SAHLIN, PER-ANDERS, Fil.kand., Sundbyberg	1945	50
*SAHLIN, STEN, Direktör, Vänersborg <i>Andre älderman, innehavare av gillet medalj (1975)</i>	1913	36
SAND, OLOF, Köpman, Vänersborg	1933	76
*SANDBERG, NILS, Biblioteksråd, Göteborg	1911	34
SANDGREN, EGON, Elektriker, V. Frölunda	1913	55
SANDSTEDT, GUSTAV ADOLF, Kyrkoherde, Vänersborg	1909	62
SCHELIN, HERBERT, Ingenjör, Uddevalla	1907	75
SILJEVALL, FOLKE, Försäljare, Trollhättan	1925	74
SILJEVALL, VALDO, Ingenjör, Lilla Edet	1924	74
*SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), 1:ste Postiljon, Vänersborg	1914	42
SJÖÖ, CARL-GÖRAN, Snickare, Vänersborg	1957	76
SJÖÖ, LEIF, Ingenjör, Göteborg	1932	76
SJÖÖ, STIG, Ingenjör, Göteborg	1918	69
*SJÖLING, LARS-GÖSTA, Köpman, Vänersborg	1926	52
*SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52
SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
SJÖSTRÖM, BENGT-OLOF, Köpman, Vänersborg	1922	65
*SJÖSTRÖM, GUSTAF, Vänersborg	1900	30
SJÖSTRÖM, JAN, Köpman, Vänersborg	1930	77
*SKAGSTEDT, MELKER, Byrådirektör, Vällingby	1914	45
SKOOGH, GUNNAR, Byggmästare, Vänersborg	1937	69
SKOOGH, LARS-OLOF, 1:e Järnvägsexpediör, Vänersborg	1925	58
SKOGLUND, FOLKE, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1915	69
*SKÄRBERG, OSCAR, Korrespondent, Trollhättan <i>innehavare av gillet medalj (1974)</i>	1896	24

SKÖLDEBORG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg	1927	62
SOHLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
SPETZ, PER-GÖRAN, Verkmästare, Vänersborg	1925	70
STENBERG, BROR, Kyrkogårdsförmän, Vänersborg	1904	59
STENBERG, RAGNAR, Försäljare, Vänersborg	1916	67
STENSTRÖM, BERNT, Direktör, Falkenberg	1908	71
STENSTRÖM, GÖRAN, Pol.mag., Göteborg	1939	74
*STENSTRÖM, LARS, 1:ste Länsassistent, Vänersborg	1905	30
STENSTRÖM, ROLF, TV-tekniker, Vänersborg	1937	76
*STERNER, NILS, Direktör, Farm.lic., Malmö	1922	41
*STERNER, SVEN-AXEL, Länsassistent, Vänersborg	1923	47
STRANDBERG, BERTIL, Köpman, Uddevalla	1921	75
STRANDBERG, CARL-ERIC, Distriktschef, Vänersborg	1931	75
STRÖM, GÖSTA, Konditor, Hedemora	1908	55
STRÖM, PER, Kommunallråd, Motala	1920	76
STRÖM, LARS, Direktör, Vänersborg	1930	64
STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg	1934	67
SUNDELIUS, CLAS, Ingenjör, Vänersborg	1936	75
*SUNDELIUS, GOTTFRID, fd. Köpman, Vänersborg <i>innehavare av gilletts medalj (1969)</i>	1890	19
*SUNDELIUS, KJELL, Fastighetsmäklare, Vänersborg †	1908	30
*SUNDELIUS, OSCAR, fd. 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1901	30
*SUNNERDAHL, OLOF, Fastighetsskötare, V. Tunhem, Trollhättan	1909	51
*SUNNERDAHL, VILGOT, 1:e Mätare, Vänersborg	1908	51
SWAHN, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	55
SVANBERG, KONRAD, Assistent, Vänersborg	1923	72
SVANBERG, SVEN OLOF, Målare, Vänersborg	1918	55
SWARÉN, BENGT, Kontraktsprost, Vänersborg	1904	73
SWARÉN, STEN, Landstingsdirektör, Vänersborg	1906	70
*SVENSSON, ALF, Kamrer, Nyköping	1923	48
*SVENSSON, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1916	43
SVENSSON, BENGT, Representant, Vänersborg	1932	64
*SVENSSON, GÖSTA, Överingenjör, Båstad	1912	42
SVENSSON, JOHAN, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1975	76
*SVENSSON, KNUT, fd. Stadsförmän, Vänersborg †	1896	36
*SVENSSON, LARS, Dövlärare, Vänersborg	1910	36
SVENSSON, LARS, Teknolog, Lund	1950	76
SVENSSON, PER, Studerande, Vänersborg	1953	63
SVENSSON, PETER, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1972	72
*SVÄRD, TAGE, Hålsingborg	1910	35
*SVÄRD, YNGVE, Eldare, Skärhamn	1916	42
*von SYDOW, DANIEL, Överstelöjtnant, Täby	1909	30
*von SYDOW, CHRISTIAN, Disponent, Kungsängen	1899	45
*SÄFSTRÖM, PER-OLOF, Överingenjör, Gävle	1924	42

*SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1902	49
SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg	1933	66
*TAUBE, EDVARD, Greve, Länsombudsman, Ljungskele	1916	46
*TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendör, Lidingö	1909	35
TENG, AXEL, Sjukvårdare, Vänersborg	1912	61
TENGBERG, GUNNAR, Vänersborg	1944	69
THEODORSSON, MELKER, Ingenjör, Karlstad	1909 (30)	54
THERNQUIST, KJELL, Revisor, Vänersborg <i>ersättare i styrelsen</i>	1939	50
*THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg <i>Kassafogde, innehavare av gilletts medalj (1976)</i>	1911	30
*TIBBLIN, ARNE, posttjänsteman, Vänersborg	1925	51
TIBBLIN, BERT, Reklamtecknare, Bohus	1930	61
TIBBLIN, LENNART, Kontrollant, Gråbo	1935	61
TIBBLIN, RONNY, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1954	76
*TIDSTRAND, ERIK, Murare, Vänersborg	1907	53
TIDSTRAND, HARRY, Bankkamrer, Vänersborg	1909	69
TIDSTRAND, LENNART, Kamrer, Örebro	1936	76
TILLBJÖRN, HARRY, Disponent, Vänersborg	1915	59
THIMGREN, HALDOR, Direktör, Hägersten	1904	54
TRÄDEGÅRD, JAN-ERIC, Blomsterdekoratör, Frändefors	1937	52
*TULLBERG, INGE, Avdelningschef, Bromma <i>ständig medlem</i>	1905	18
THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, HILMER, Televerksarbetare, Vänersborg	1910	70
*THUNBERG, HJALMAR, Vänersborg	1906	42
THUNBLAD, ARNE, Vaktmästare, Vänersborg	1915	55
*THUNQVIST, TORSTEN, Lektor, Bromma	1907	29
THUNSTRÖM, SVEN, fd. Överläkare, Vänersborg	1898	60
TORNBORG, LARS, Representant, Vänersborg	1934	75
TORNBORG, PETER, Vänersborg	1973	75
UGGLA, ERIK T:SON, Kammarherre, Vänersborg	1906	70
ULVEGÅRDE, DAG, Pol.mag., Göteborg	1941	69
ULVEGÅRDE, SVEN-OLOF, Fil.mag. Göteborg	1945	69
ULLGREN, SIXTEN, Ingenjör, Göteborg	1919	75
WADMAN, INGWAR, 1:e Byråsekreterare, Vänersborg	1920	69
WAHLIN, JACOB, Vänersborg	1960	71
*WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, Vänersborg	1932	51
WASSÉN, GUNNAR, Elektriker, Vänersborg	1902 (65)	75
WASSÉN, LENNART, Ekonom, Halmstad	1933	75
WASSENUS, GUSTAF, Verkmästare, Vänersborg	1907	54
*WEDELFORS, GUNNAR, Civilingenjör, Göteborg	1904	53
*WEINSTOCK, ERLING, Direktör, Husum	1916	42
*WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Leksand	1908	42
WEISS, ANDERS, 1:e Byråsekreterare, Kvissleby	1949	66
WEISS, EINAR, fd. Vattenrättsdomare, Vänersborg	1901	65

WELANDER, GÖSTA, Departementsråd, Järfälla	1935	61
WELANDER, STEN, Bitr. Kronofogde, Trollhättan	1939	61
WELÉN, LARS, Studerande, Vänersborg	1965	73
WELÉN, PER, Studerande, Vänersborg	1960	73
WENNBERG, JOHN, Stensättare, Vänersborg †	1907	55
*WENNBERG, LARS, Bokhandlare, Vänersborg	1931	46
WENNBERG, LENNART, Centerlesslipare, Vänersborg	1951	75
WERNER, ARNE, 1:e Hantverkare, Vänersborg	1912	58
WERNER, BENGT, Ingenjör, Vänersborg	1925	60
WERNER, BO, Vårdare, Vänersborg	1936	72
WERNER, TAGE, Maskinist, Trollhättan	1915	71
WERNER, TORSTEN, Uppsyningsman, Vänersborg	1908	54
*VESSBY, SIGVARD, Linjearbetare, Vänersborg	1917	52
*WEST, JOHN, fd. Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTERBERG, BERTIL, Malmö	1917	76
WESTERBERG, BO, Ingenjör, Vänersborg	1940	76
*WESTERLUND, EINAR, 1:e Kronoassistent, Vänersborg	1913	46
*WESTERLUND, KARL-ERIK, 1:e Stabsredaktör, Täby	1910	40
WESTERLUND, STIG, Produktionschef, Vänersborg	1915	77
*WESTERLUND, SVEN, Föderydirektör, Södertälje	1912	38
*WESTHALL, BO, Rådman, Vänersborg	1905	34
WESTHALL, HÅKAN, Bitr. kronofogde, Vänersborg	1938	74
WESTHALL, SVEN, Ingenjör, Göteborg	1945	75
WESTERLUND, ARNE, Ämneslärare, Malmö	1932	75
*WETTERLUNDH, SUNE, Verkst.direktör, Malmö	1904	28
WIDQVIST, LARS-OLOF, Kontr.ant, Vänersborg	1919	58
WIKNER, ALFRED, New York	1899	66
WIKNER, KARL-WILHELM, Prakt.läkare, Åsbro	1903	59
*WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Vällingby	1924	51
WULF, ANDERS, Fil.kand., Vänersborg	1943	63
WULF, KURT, Direktör, Vänersborg	1903	63
WULF, ERIK, Civilekonom, Vänersborg	1950	63
*WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ZETTERBERG, BO, Försäljare, Vänersborg	1950	74
ZETTERBERG, KARL GUSTAV, Servicemontör, Vänersborg	1917	64
ZETTERBERG, SVEN OLOF, Vänersborg	1950	64
ZETTERBERG, THORSTEN, Chaufför, Vargön	1913	58
ÅBERG, BERTIL, fd. Brukstjänsteman, Vargön	1900	55
ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅBERG, GERT-OLOF, Studerande, Vänersborg	1958	74
ÅBERG, GUNNAR, Assistent, Vänersborg	1930	75
ÅBERG, LARS GÖRAN, Försäkringstjänsteman, Vänersborg	1943	76
ÅBERG, SVEN OLOF, Tjänsteman, Vänersborg	1923	61
ÅGREN, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1903	69

*ÅKESSON, NILS-ERIK, Överstelöjtnant, Halmstad	1922	46
*ÅSTRÖM, HELGE, fd. Pollstkommissarie, Vänersborg	1902	42
ÅSTRÖM, WALDEMAR, Stadsombudsman, Vänersborg	1912	74
ÖSTERHOLM, LAGE, Ingenjör, Vänersborg	1933	72
ÖSTLING, HARRY, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1920	74

Antal medlemmar under året: 700.

* tilldelad 25-årstecknet.

För att underlätta kassafogdens arbete med medlemsförteckningen ombedes gillebröderna att till Gillet anmäla ev. ändring av adress, titel, m.m. under adress

Vänersborgs Söners Gille
Thernquist Sundagatan 12, 462 00 Vänersborg

NYA MEDLEMMAR 1977-78

GRANAT, STELLAN, Fil.kand, Vänersborg	1948	77
NORDQVIST, YNGVE, Överingenjör, Vänersborg	1930	77
WESTERBERG, PER-OLOF, Chaufför, Vänersborg	1923	77
STRAND, ROLAND, Trollhättan	1908	77
BRENNELID, JACK, Musiklärare, Vänersborg	1935	77
WASSENIUS, SVEN, Tandläkare, Vänersborg	1927	77
JANSSON, SIGBERT, Ingenjör, Spånga	1921	77
WERNER, SVEN, Civilingenjör, Ronneby	1952	77
WERNER, LARS, Studerande, Vänersborg	1956	77
PETERSSON, OLOF, Montör, Vänersborg	1923	77
SCHÖNDELL, BENGT, Produktionschef, Uddevalla	1923	77
LINDHÉ, RUNE, Representant, Vänersborg	1923	77
LARSSON, YNGVE, Montör, Vänersborg	1927	77
PERSSON, SVEN-OLOF, Instruktör, Vänersborg	1925	77
KARLSSON, STIG, Servicechef Uddevalla	1936	77
JOHANSSON, BERNT, Uddevalla	1932	77
BENGTTSSON, PATRIC, Studerande, Vänersborg	1965	78
NILSSON, PER-AXEL, Överskötare, Vänersborg	1923	78
JONASSON, EVERT, Aukt revisor, Göteborg	1917	78
OLSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1928	78
JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman, Vargön	1947	78
SANDELMARK, EINAR, Avdelningschef, Vargön	1910	78
EDNER, KNUT, Apotekare, V:a Frölunda	1910	78
EDNER, OLLE, Redaktör, Stockholm	1908	78
AHLIN, ANDERS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1965	78
AHLIN, ULF, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1968	78
JOHANSSON, KJELL, Tjänsteman, Vänersborg	1922	78
ERLANDSSON, FILIP, fd. Hypoteksdirektör, Vänersborg	1909	78
HYGREN, ESKIL, Driftsingenjör, Vänersborg	1918	78
WEDHAM, SVEN-ERIC, fd. Brandchef, Vänersborg	1913	78
JOACHIMSSON, SVEN, fd. Överläkare, Vänersborg	1911	78

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1978

Styrelse

JANSON, OLOV, Kamrer, *Förste ålderman*, 1973 (1964).
SAHLIN, STEN, Direktör, *Andre ålderman*, 1973 (1962).
LARSSON, STIG, Direktör, *Gilleskrivare* 1974 (1974).
THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdgårdsmästare, *Kassafogde* 1972 (1964).
LIND, SVEN, Direktör, *Krönikör* 1969 (1966).
LUNDBORG, EVERT, Köpman, *Bisittare* 1968.
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, *Bisittare* 1972

RANER, LENNART, Köpman, *Ersättare* 1968.
THERNQUIST, KJELL, Revisor, *Ersättare* 1974.

Beredningsnämnd

GILLESKRIVAREN
LUNDBORG, EVERT, Köpman, *Gillevärd*.
THERNQUIST, KJELL, Revisor.
ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare.
HAGBORG, GÖRAN, Revisor.
SKOOGH, GUNNAR, Byggmästare.
JACOBSSON, ROLF, Kamrer.

Årsskriftsnämnd

WEISS, EINAR, fd. Vattenrättsdomare.
LIND, SVEN, Direktör.
SAHLIN, STEN, Direktör.
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman.
THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdgårdsmästare.

Räkenskapsgranskare

BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamrer.
BERGER, GUNNAR, Ingenjör.
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, *Ersättare*

STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES ÅLDERDOMSHEM 1978

Styrelse

JANSON, OLOV, Kamrer, *Ordförande* 1973 (1964)
SAHLIN, STEN, Direktör, *Vice ordförande* 1973 (1962)
LARSSON, STIG, Direktör, *Sekreterare* 1974 (1974)
THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdgårdsmästare, *Kassör* 1972 (1964)
LIND, SVEN, Direktör, *Ledamot* 1969 (1966)
LUNDBORG, EVERT, Köpman, *Ledamot* 1968
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, *Ledamot* 1972

RANER, LENNART, Köpman, *Suppleant* 1968
THERNQUIST, KJELL, Revisor, *Suppleant* 1974

Revisorer

BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamrer.
BERGER, GUNNAR, Ingenjör.

AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, *Suppleant*.

GILLET'S ÅLDERMÄN

Stadskassören Ferdinand Hallberg	1905-1920,
Grosshandlaren Edwin Andersson	1921-1935,
fd. Fältläkaren Karl Gustaf Cedergren	1936-1941,
Borgmästaren Bertel Hallberg	1942-1953
Landskamreraren Gunnar Hjorth	1954-1964,
Länspolischefen Erik Sahlin	1964-1973
Kamreraren Olov Janson	1973-

Gillet's styrelse leddes till 1933 av en ordförande, detta år infördes beteckningen förste ålderman samtidigt som styrelsens övriga ledamöter fingo sina nuvarande titlar.

VÄNERSBORGS DÖTTRENS GILLE 1978

Styrelse

ARVIDSSON, CARIN, Fru, *Första åldermor*
NILSSON, GERD, Fru, *Andra åldermor*
HELLMAN, KARIN, Fru, *Första gilleskrivare*
ÖDBERG, ALVA, Fru, *Andra gilleskrivare*
FORSELL, GUNHILD, Fru, *Kassafogde*
ENGQVIST, ELSA, Fru, *Gillevärdinna*
ROSLIND, BIRGIT, Fru, *Gillevärdinna*
NORDGREN, ASTRID, Fru, *Gillevärdinna*
ROSLIN, GUNHILD, Fru, *Gillevärdinna*

CARLSSON, BRITA, Fru, *Ersättare*
SVANBERG, ANITA, Fru, *Ersättare*

Beredningsnämnd

ÖBERG, ALVA, Fru
OSTERMAN, ANNA LISA, Fru
BLOMGREN, INGRID, Fru
CARLSSON, BRITA, Fru
SVANBERG, ANITA, Fru

LUNDIN, LAILA, *Ersättare*
SVENSSON, EBBA, *Ersättare*

Arkivarie

ÖBERG, ALVA, Fru

Siffergranskare

ANDERSSON, MARGIT, Fru
WESTERLUND, SIGRID, Fru

SKOOGH, BIRGIT, Fru, *Ersättare*
FALK, OLGA, Fru, *Ersättare*

265 medlemmar, varav 4 ständiga, 4 hedersledamöter.

Pengar på "Minuten"!

Låt din lön utbetalas genom sparbanken. Det är lätt ordnat. Vi sköter alla formaliteter. För över din lön eller annan regelbunden inkomst till ett "Minuten"-konto. Där är dina pengar lättillgängligast. Tänk på att "Minuten" finns till hands på 360 ställen runtom i landet, är öppen mellan 06.00 och 24.00 och låter dig ta ut 5.000:— i veckan i hur många omgångar du vill!

Sparbanken i Vänersborg

**Det har sina
fördelar
att vara
stamkund..**

**...också hos
Handelsbanken.**

PKbanken ligger bra till.

PKBANKEN

KUNGSGATAN 9 — VÄNERSBORG

Tel. 0521-158 90, 103 94, 101 72

Ingen rök utan eld

Ingen eld utan försäkring

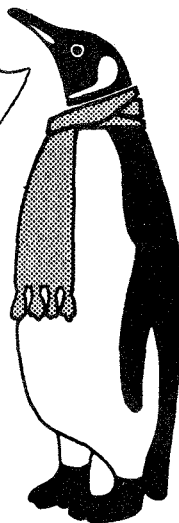
i

LÄNSFÖRSÄKRINGAR
ÄLVSBORG

Box 107 462 01 Vänersborg 1 Tel. 0521/160 40

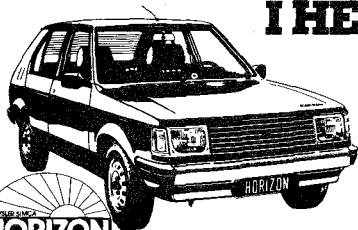
Hej!
jag heter
PONDUS

Sparsamma gillebröder
slösar i

SKARABORGSBANKEN

HORIZON STÄLLER DITT BILVAL I HELT NY DAGER.

PHILIPSONS

Bilhuset med service över hela landet.

Philipsons i Vänersborg AB

Östra vägen 8,

462 00 Vänersborg, Tel, 0521-120 60

Välkommen på en provtur i nya Horizon. Upplev komfort
av högsta klass och utrymme för en hel familj.

Testa det ypperliga väggreppet och låt dig överraskas
av det pigga temperamentet och den fräcka uppsynen.

Möt bilen som ställer ditt bilval i helt ny dager.

Stadskörning	Landsvägskörning	Blandad körning	Bränslekostnad
0.90 l/mil	0.70 l/mil	0.80 l/mil	1.500 mil 1992:-

Segelmakare, Riggare o. Varv

ger oss sitt förtroende när de köper:

POLYANT	segelduk
LIROS	tågvirke
WARGIA	rattstyrningar

VÄNERMARIN SERVICE AB
TEL. 0521-60000 · BOX 266 · 46201 VÄNERSBORG

HOTELL GILLET

inrymt i

Vänersborgs Söners Gilles hus

Edsgatan 53

LUGNT, TRIVSAMT MED GODA BÄDDAR

Humana priser

Tel. 105 89

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstaden Sundsgatan 37

Tel. 126 47 — 112 25

**Vi utför under ansvar alla slag av
MÅLNINGSARBETEN**

Nybyggnader Reparationer

Försäljer:

FÄRGER, LACKER, PLASTFÄRGER
m. m.

B.Erlandsson AB RÖRLEDNINGSFIRMA

Vänersborg

**FASTA PRISER
på VVS-service**

ring 110 85

Säj bara

YNGVES

det räcker

om radio eller TV krånglar —

Vänersborg • Edsgatan 20 • Tel. 10311

MALMSTRÖMS
ur guld • vänersborg

===== *Allt i Broderi* =====

GERDA PETTERSSONS EFTR.

Inneh. INGRID TROPP

Sundsgatan 7

Vänersborg

Västkustens Fiskhall AB

Sundsgatan 7

Telefon 105 60

Filialer:

Kök

Bostad H. Fock

„ **E. Fock**

Tel. 112 12

Tel. 202 10

Tel. 103 14

Dagligen färsk fisk

SKALDJUR – KONSERVER – DELIKATESSER

**SERVICE INOM
RÖR, EL OCH PLÅT
TILL VETTIGA PRISER!**

Försäljning från välsorterad RÖR-SHOP

GIAB
GRANSTRÖMS INSTALLATIONS AB

HOLMÄNGENS INDUSTRIOMRÅDE
TEL. VÄXEL 180 90

Välj HSB – vägen till bostad!

Medlemsskap + insatssparande
lägenhet med bostadsrätt

Lägenheterna erbjudas i turordning.

Bostadsrätten ger Er:

MEDINFLYTANDE, när det gäller
fastighetens förvaltning

När det gäller bostaden – tala med

HSB VÄNERSBORG

Vänersborg, tel. 600 10

HANDLA BEKVÄMT — HANDLA BILLIGT
Tag gärna bilen, vi har gott om PARKERINGSPLATSER

Väl mött hos

PIL-HALLEN

NILS ANDERSSON

Tel. 109 44

Duellvägen 8, Vänersborg

Restaurang
Frimurarlogen

Kungsgatan 23
Vänersborg
0521/100 17

Hotell Gästis, Hunnebostrand

*När Ni behöver
Reseffekter och Handskar
Väskor och Portföljer
kom till oss*

Vänersborgs Läderaffär

Edsgatan 20
Tel. 0521/107 51

Sjöstads

BELYSNING

**ALLT I EL
KÖKSINREDNINGAR**

Drottninggatan 20
Tel. 0521/120 00

Edsgatan 31
Tel. 0521/120 00

**Belysningsarmaturer
Stor sortering**

Nya Volvo 343:

**Den stora nyheten är inte
den manuella växellådan.
Det är priset!**

VOLVO
Wejrots Bil AB

VÄNERSBORG
TROLLHÄTTAN
MELLERUD

TEL. 0521 12102, 12103
TEL. 0520 18204, 18205
TEL. 0530 11410

ab solskydds
produkter

TILLVERKNING OCH FÖRSÄLJNING AV:

Fasadpersienner	vev, motor
Markiser	band, motor
Terasstak	vev, motor
Mörkläggningsanordningar	vev, kulkedja, motor
Mellanglaspersienner	lina, kulkedja
Frihängande persienner	vev, motor

Kontor:
Utställning
Fabrik:

} **Nygatan 102**
462 00 Vänersborg

TEL: 0521/131 10, 612 39

Är Du aktiv idrottsman?
Åker Du cykel?
Motionerar Du?
Eller är Du
fiskeentusiast?

Vi har alla redskapen

THURE *Carlsson*
CYKEL & SPORT

Edsgatan 37
Vänersborg

Tel. 117 24

*Till Er
som tänker*

BYGGA NYTT
BYGGA OM
BYGGA TILL
REPARERA
ÄNDRA

FASTIGHETEN, VILLAN,
LÄGENHETEN, SOMMAR -
STUGAN, KÖKET, HOBBY -
RUMMET, GARAGET,
GILLESSTUGAN, BASTUN

VI HAR
RÄTT PRODUKT
RÄTT SERVICE
RÄTT PRIS

Besök vår brädgård — se vår utställning!

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
DALBO BYGGVAROR AB
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

Östra Vägen 24, Vänersborg, Tel. 0521-600 90

GILLEBRODERN

EKIPERAR SIG BÄST HOS

LÅT OSS HJÄLPA EDER MED BYGGPROBLEMEN

**SUNDELIUS PROJEKTERING
& BYGGNADS AB**

Kasenallén 11 - Vänersborg

Tel. 0521/601 00

**Vi utför: Projektering, Nybyggnad,
Ombyggnad, Reparationer
samt Markarbeten**

- LÖPANDE BOKFÖRING
- BOKSLUT och DEKLARATIONER
- BOLAGS- och SKATTEFRÅGOR
- REVISION
- ALLMÄN EKONOMISK RÄDGIVNING

– Vi ger Er en personlig service –

Redovisningsbyrån

SÖDERGATAN 2, VÄNERSBORG

GÖRAN HAGBORG
Tel. 0521/603 90

KJELL THERNQUIST
Tel. 0521/608 55

~~~~~  
**Allt i TEGEL**  
**AB TENGGRENSTORPS**  
**TEGEL**

Tel. 110 11 — 165 50.

~~~~~  
462 01 Vänersborg

Tornbergs Pappershandel

Tel. 101 31, 107 27 – Vänersborg – Edsgatan 27

VÄLSORTERAD PAPPERSHANDEL — FOTOARTIKLAR

KOPIOR

av betyg och handlingar
utföres medan Ni väntar

uno **X** *i bilen*
-billigaste milen

På alla UNO-X-stationer:

CASTROL med "flytande wolfram"

HANDELSBOLAGET S. E. HANSSON

Ö. Vägen

Vänersborg

Tel. 0521/179 70

ROLF JACOBSSONS REDOVISNINGSBYRÅ VÄNERSBORG

ADM. UPPDRAG
BOKSLUT
DEKLARATIONER
REDOVISNING
REVISION

KRONOGATAN 47 B — TEL 0521/623 73

Stadshotellet
Vänersborg

Rekommenderas!

**SMAKFULLT
MODEMEDVETET**

i kläder från

Ekströms
Mode
DAMKONFEKTION

Kungsgatan 7

Tel. 100 86

Alltid till Eder tjänst

med goda varor

Lyckans Livs

Rune Patriksson
Petersbergsvägen 83, 462 00 Vänersborg

**Kyl - Frys -
Tvättmaskiner -
Plastbåtar -**

köper Ni bäst och billigast hos

Skyttegatan 5 — Tel. 613 50 Tel. 172 16

Ivars Korv

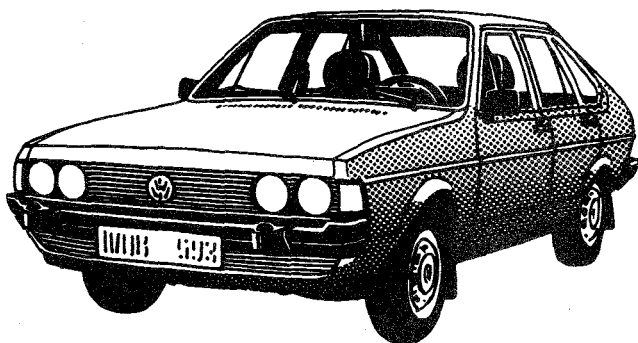
TORGET

VÄNERSBORG

KVALITETSVAROR

från

Malmö Wienerkorvfabriks AB

Passat 0,85-0,95 l/mil

SUNDIN BILAR AB

SCANIA **VOLKSWAGEN** **Audi**

Östra vägen 18 VÄNERSBORG Tel. vx. 0521 - 121 80

...javisst,
läser vi

Andersson, Larsson & Co

VÄNERSBORG — Telefon 106 69, 112 69

TRÄVAROR

HYVLERI

Byggnadsmaterial

Snickerifabrik

Papp, Spik, Masonite m. m.

för byggnadsändamål

Eldningsoljor

- Serviceinriktat med sköna trevliga rum
- Rum med egna toaletter, även rum med bad och dusch
- Telefon på samtliga rum
- Frukost, kaffe serveras
- Stor fri parkering utefter hamnkanalen, tillgång till garage
- Trevligt läge och humana priser

Innehavare:
Karin Larsson

Adress: Tel. växel 138 50
Hamngatan 7
462 00 Vänersborg

G
R
A
N
D

H
O
T
E
L
L

PRESENTAFFÄREN i CENTRUM

Tel. 184 85

ZETTERBERGS SKOAFFÄR

Edsgatan 29

Vänersborg

Tel. 101 76

REKOMMENDERAS

Thernquists
Blomsterhandel Eftr.

interflora

Säg det med Blommor!

EDSGATAN 21

TELEFON 136 73 — 100 63

ANDRÉENS
JÄRN- OCH MASKINAFFÄR

Svarvargatan 2
Torpa industriområde
Tel. 621 50

AB VÄNERSBORGS
JÄRNHANDEL

Tel. 100 82 — 102 87
Två välsorterade järnaffärer

Vid behov av ELDNINGSOLJOR ring

Bertil Johansson, 0521/157 11

Bertil Johanssons Oljor AB

Lilla Botered, 462 00 Vänersborg

ROSLINDS OPTIK

tel. 142 84

Leg. Opt. S-G. Roslind Edsgatan 16

VÄNERSBORG

tel. 119 90

Leg. opt. L-G. Roslind Köpmantorget 1

MELLERUD

Även tidsbeställning för synundersökning

**Bilkörning när den
är som bäst.**

**Ta en provtur i nya
Ford Granada och upplev en ny
känsla av säkerhet och komfort**

FORD GRANADA

Ajohan

Tenggrenstorpsvägen 10
Tfn 0521-138 40 Vänersborg
Bilprovarevägen 7 Trollhättan
Tfn, 0520-300 40

**Vi har svarat för
trycket i årsskriften**

CW Carlssons Tryckeri AB

Kyrkogatan 21, Vänersborg Tel. 102 51-133 60

Gåvor av värde

finner Ni hos oss. Vår utsökta sortering i

Guld- och Silverarbeten samt Matsilver

ger Er tillfälle välja en värdefull
och uppskattad gåva.

Vänerns Guld AB

Edsgatan 18 VÄNERSBORG Tel. 102 26

NORDFELDT'S KONDITORI

Edsgatan 12 B — Tel. 101 10

**FÖRSTKLASSIGA
OCH
VÄLSMAKANDE
KONDITORIVAROR**

GRANITFIRMAN

Hallman &
Blomgren

VÄNERSBORG

GRAVVÅRDAR

Stenhuggeriet tel. 113 45

Vatten- problem ?

Med våra nya metoder och 30-åriga erfarenhet kan vattenfrågan lösas snabbt i berg- och jordlager. Pumpanläggningar utföres. Gratis konsultationer.

Svensk

Maskinborrning AB

Kontor – Lager: Telefon 0520-910 52

Ladugårdsbyn – 461 00 Trollhättan

Möbler Mattor Gardiner Sängkläder

AHLINS TRAFIKSKOLA

GÖRAN AHLIN
Tel. 103 66

AB Dissousgas

TEKNISKA GASER - SVETSMATERIAL

**– I gasen sedan
1913**

Vänersborgs

Bokhandels AB

Etablerad 1832

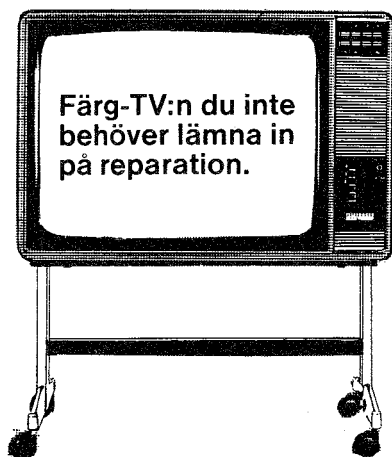

Böcker, papper, leksaker, skriv- och räknemaskiner.

Specialité:

Vänersborgs- och Sjöbergslitteratur, varav ett flertal restupplagor.

BOKHANDELN VID TORGET

PAL color 8300
26" (66 cm)

- Totalmoduliserad
- Inline bildrör
- 8 touchkontroller med ljus-indikering
- Fronthögtalare

Finns i valnöt och palisander.

TELEFUNKEN
PAL

Lundins Radio & TV
Edsgatan 7 Vänersborg Tel. 105 43

SÄTT *FÄR*G

PÅ TILLVARON MED

TAPETER o. FÄRGER

FRÅN
JANSSONS TAPET &
FÄRGHANDEL

EDSGATAN 21

VÄNERSBORG

TEL. 111 02

SWED-HUS

570 03 VRIGSTAD Tel. vx 0382/307 00

Utan kostnad ställer vi arkitekt till ditt förfogande! - Bara för att vara säker på att Du får ditt önskehus precis som Du vill ha det.

DESSUTOM MONTERINGSFÄRDIGT OCH TILL LÅGT PRIS!

KOM GÄRNA MED EGNA SKISSER ELLER FÖRSLAG!

Begär vår katalog
Tel. 0521/155 70 - 172 70

Distriktskontor:

BYGGTJÄNST i Vänersborg AB

Ordna Era turistresor, föreningsresor, affärs- och konferensresor och dyl.

g e n o m

Vänersborgs Linjetrafik

tel. 620 70

D. Kjellsson
tel. 186 51

U. Kjellsson
tel. 195 79

**Bekväma turistbussar för
upp till 51 personer.**

Medlem i Svenska Busstrafikförbundet

LUXUS

KAFFE

12.50

1/2 KG.

Vänersborg

KLIPP UT MEJ-
TA' MEU MED TILL
BUTIKEN SÅ FÅR
DU KÖPA

Intersport Malmbergs

Drottninggat. 22, Vänersborg, 0521/109 06

